



GÖTEBORGS STAD
ÅRSREDOVISNING 2013

Kommunstyrelsens ordförande sammanfattar 2013

Göteborg växer och utvecklas. Som stadens 400-årsjubileum närmar sig utvecklas Göteborg i dialog med stadens medborgare till en allt bättre stad att leva och bo i. Göteborg ska vara en långsiktigt hållbar stad för alla, en stad som är öppen för omvärlden. Vi ger barnen ett särskilt fokus i Göteborg, det är ett perspektiv som genomsyrar alla beslut. Genom att också utveckla näringslivet och främja jobbskapandet, samtidigt som vi säkerställer social trygghet och ekologisk hållbarhet, blir Göteborg en stad för framtiden.

En organisation för medborgarna

Uppdraget från våra medborgare utgör kärnan i stadens arbete. För att lyckas med det uppdraget och uppfylla de uppsatta målen måste arbetet i Göteborgs stads organisation präglas av ett "hela staden"-perspektiv. Stadens olika delar ska hålla ihop och tillsammans åstadkomma en hållbar utveckling av Göteborg. Arbetet med att se över stadens kommunala bolag fortsatte under 2013. Översynen är ett viktigt steg i att utveckla organisationen och styrningen av bolagen för att skapa en ännu bättre verksamhet och större nytta för göteborgarna. I december beslutade Kommunfullmäktige om en ny bolagsstruktur som gäller från 2014 samt nya riktlinjer för ägarstyrning av bolagen som börjar gälla 2015. Under 2014 fortsätter arbetet med att utveckla de framtida inriktningarna för de enskilda bolagen.

Göteborg i världen

Göteborgsregionen har klarat sig relativt väl i en omvärld som på många håll, inte minst i södra Europa, präglats av svag eller negativ ekonomisk utveckling. Att utvecklingen bedöms bli starkare på exportmarknader som Tyskland, Storbritannien och de nordiska länderna är positivt för Göteborg. Men samtidigt har arbetslösheten bitit sig fast på en oacceptabelt hög nivå, särskilt bland våra unga. En av de utmaningar landet står inför är att bli bättre på att rusta de personer som är arbetslösa med kompetenser som matchar det behov som finns att rekrytera inom såväl privat som offentlig sektor.

Göteborg har intensifierat arbetet med att förbättra företagsklimatet i staden. Under ledstjärnan att "Det ska vara enkelt att driva företag i Göteborg" har stadens olika verksamheter arbetat för att underlätta för företagare att starta och driva företag. 450 personer inom kommunen har deltagit i utbildningen "Förenkla helt enkelt". Att Göteborg under året lyckats attrahera flera intressanta företag att investera och etablera sig i staden utgör ett kvitto på att staden kan erbjuda kreativitet och kompetenser i världsklass. Under året har en rad spännande projekt och evenemang fortsatt att utveckla den samverkan mellan stad, näringsliv och akademi som gör

stadens utvecklingskraft så stark. Bland annat presenterades en satsning där Göteborg utgör testarenan för 100 självkörande Volvobilar som kommer att rulla på stadens vägar från 2017. I december hölls Nobel Week Dialogue i Göteborg, ett unikt tillfälle för dialog mellan forskare, näringsliv och samhällsaktörer om möjligheterna med framtidens energi.

Göteborg har under året fortsatt att stärka sitt varumärke som turist-, mötes- och evenemangsstad. Antalet gästnätter växte för 22:a året i rad och staden huserade både Dam EM i fotboll och Inomhus EM i friidrott. Under det senare evenemanget lyckades Göteborg också profilera sig genom konceptet "all under one roof" där Svenska mässan och Scandinavium integrerades. Det strategiska arbetet med att utveckla Göteborg som destination gör inte bara Göteborg till en bättre stad att leva och turista i, en växande besöksnäring skapar också fler jobb, inte minst för unga.

Under året invigdes Angereds arena, en ny multiarena i Angered, som skapar ökade möjligheter att motionera, träna och idrotta. Stadsbiblioteket blev utsett till Årets bibliotek på bok- och biblioteksmässan – trots att om- och tillbyggnaden under året inneburit att stadsbiblioteket varit stängt. Detta genom en kreativ lösning där delar av biblioteksverksamheten lyftes ut i nya miljöer och därigenom kunde locka nya besökare. I december höll det nyinrättade HBTQ-rådet sitt första konstituerande möte. Den mångfald av erfarenheter, perspektiv och identiteter som genomsyrar rådet utgör både ett viktigt samrådsforum och en remissinstans i staden.

En stad som växer

Staden står inför omfattande satsningar i stadsutveckling, infrastrukturutbyggnad och intensifierat bostadsbyggande. Vision Älvstaden och Västsvenska paketet är strategiska satsningar som går som en röd tråd genom stadens utveckling de kommande åren, liksom arbetet inför stadens 400-årsjubileum år 2021. Under året har det byggts och planerats för fullt på båda sidorna av älven. En ny saluhall har invigts vid Vägmästareplatsen och nya kvarter växer fram i Kvillebacken. Tävligen för



Kommunstyrelsens ordförande, Anneli Hulthén, reflekterar över året som gått.

Foto: Peter Svensson

den nya Hisingsbron avgjordes under hösten och flera stora detaljplaner har utarbetats under året. I nordost har fysiska miljöer förnyats, bland annat vid spårvagnsstationen i Hammarkullen och kulturhuset Blå Stället i Angereds Centrum.

Göteborg har under året fortsatt att växa och attrahera nya människor. Befolkningsökningen under året blev 7 200 personer, vilket är bland de högsta siffrorna de senaste 40 åren. Med en ökande befolkning växer också behovet av fler bostäder. Under 2013 färdigställdes 2 568, vilket är det högsta antalet sedan 2008. Fortfarande kvarstår dock ett stort behov av bostäder. Flera strategiska uppdrag pågår inom kommunens bostads-sociala ansvar för utsatta grupper på bostadsmarknaden, såsom en plan mot hemlöshet och strategi beträffande bostadsförsörjning för nyanlända.

Staden har fortsatt arbetat målmedvetet med att erbjuda alla som önskar en förskoleplats till sitt barn. Under 2013 uppnåddes målet om full behovstäckning i förskolan. På utbildningsområdet präglades rapporteringen i hela landet av det nedslående resultatet från PISA-undersökningen för år 2012. Undersökningen, som mäter 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap, visade att de svenska elevernas genomsnittliga resultat försämrats mest av samtliga OECD-länder. För att motverka denna trend har vi i Göteborg arbetat strategiskt och särskilt lagt fokus på pedagogiskt ledarskap, systematiskt kvalitetsarbete och

det kompensatoriska uppdraget. Detta är fundamentala områden för att utveckla och höja kvalitén i förskola och skola. Under 2013 har vi också inrättat utbildningsutskott i stadsdelarna för att särskilt följa upp kvalitén inom skolväsendet.

Under 2013 har genomförandet av det västsvenska paketet fortsatt. Förbättrad framkomlighet för kollektivtrafiken, satsning på cykling och införandet av trängselskatt har gett effekt. Satsningarna på infrastruktur skapar bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar och växande region med Göteborg som kärna. Det blir lättare att ta sig fram i staden, samtidigt som näringslivets behov av tillförlitliga transporter kan mötas och en bättre miljö skapas.

Vi ser nu att resandet i staden utvecklas och att allt fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln. Samtidigt som biltrafiken minskat, har cyklandet i staden ökat med 22 procent. Satsningarna på underhåll och investeringar i cykelbanor, nya cykelparkeringar, ökad service och introduktionen av Västra Hamngatan som cykelfartsgata har bidragit till att öka Göteborgs attraktionskraft som cykelstad.

Anneli Hulthén (S), ordförande i Kommunstyrelsen i Göteborg

Så läser du Göteborgs Stads årsredovisning

Göteborgs Stads årsredovisning avlämnas av kommunstyrelsen till kommunfullmäktige. Den vänder sig också till externa intressenter i form av kreditgivare, leverantörer och andra offentliga myndigheter. Årsredovisningen produceras av stadsledningskontoret för kommunstyrelsen.

Inledningsvis i årsredovisningen ger kommunstyrelsens ordförande Anneli Hulthén sin sammanfattande kommentar på det gångna året. Vidare redovisas stadens organisation och ledamöterna i kommunstyrelsen. Göteborgs Stads årsredovisning delas sedan upp i fyra stora block:

BLOCK 1

Förvaltningsberättelse

Det första blocket innehåller förvaltningsberättelsen som enligt den kommunala redovisningslagen skall upprättas i årsredovisningen. Den utgör en sammanfattning av årsredovisningen, där väsentliga delar av stadens ekonomi och verksamhet fokuseras. I Göteborgs Stads förvaltningsberättelse redovisas inledningsvis en omvärldsanalys och en sammanfattande finansiell analys av kommun och sammanställd redovisning. Vidare presenteras en uppföljning av kommunfullmäktiges prioriterade mål och uppdrag. I förvaltningsberättelsen återfinns också en personal-ekonomisk redovisning. Avslutningsvis redovisas en framtidsbedömning som belyser Göteborgs Stads möjligheter och risker utifrån kända förhållanden.

BLOCK 3

Göteborgs kommun Finansiell analys och räkenskaper

Blocket inleds med en djuplodande finansiell analys av kommunens räkenskapsrapporter och en redovisning görs av god ekonomisk hushållning, balanskravet och resultatutjämningsreserv. Med Göteborgs kommun avses nämnderna och finansförvaltningen. I anslutning till analysen finns en redovisning som visar vad till vilken verksamhet kommunens skatteintäkter används till och vilken sponsring som förekommer inom Göteborgs stad. Därefter analyseras i avsnittet "finansiell uppföljning och riskhantering" kommunens finansiella åtaganden i form av bland annat upplåning. Därpå sammanfattas kommunens finansiella profil vilken beskriver hur kommunens ekonomi har utvecklats i förhållande till övriga kommuner i Västra Götaland och Halland. Avsnittet följs av kommunens räkenskapsrapporter, noter och redovisningsprinciper. Avslutningsvis i blocket återfinns en kort beskrivning av stadsdelsnämndernas och facknämnders ekonomiska utfall följt av kommunens drift- och investeringsredovisning.

BLOCK 2

Göteborgs Stads verksamhet

I detta block redovisas delar av den verksamhet som bedrevs i Göteborgs Stads 30-tal nämnder samt i 20-tal koncerner och bolag under 2013. Blocket delas upp i följande verksamhetsområde hämtade ur kommunfullmäktiges budget: Utbildning, individ- och familj, människor med funktionsnedsättning, äldre- och sjukvård i hemmet, arbetsmarknadsinsatser, bebyggelse och bostad, trafik, näringsliv och turism, kultur och fritid, klimat och miljö, mångfald och integration, jämställdhet, folkhälsa, barn och avslutningsvis stiftelser. Inom varje område beskrivs viktiga händelser och trender utifrån olika perspektiv. Varje område avslutas med en kort framtidsbedömning.

BLOCK 4

Sammanställd redovisning Finansiell analys och räkenskaper

Koncernredovisningen kallas i kommunsektorn för sammanställd redovisning. Inledningsvis i detta block redovisas en finansiell analys av den sammanställda redovisningen. Den följs av räkenskapsrapporter och noter. Efter detta görs en sammanfattande analys av några större koncerner och bolag inom Göteborgs Stad. Avslutningsvis redovisas samtliga större koncerner och bolag i tabellform, där resultat, balansomsättning och diverse nyckeltal lyfts fram för varje enskild koncern eller bolag.

Innehållsförteckning

- 6 Göteborgs Stads organisation**
- 8 Kommunstyrelsens ledamöter 2013**
- 9 BLOCK 1 I FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE**
- 11 Omvärldsanalys**
Syftet med detta avsnitt är att ur ett omvärldsperspektiv beskriva samhällsutvecklingen i Göteborg.
- 16 Sammanfattande finansiell analys**
Här genomförs en kort analys av de viktigaste finansiella trenderna både inom kommunen och den sammanställda redovisningen (koncernen).
- 18 Uppföljning av prioriterade mål**
I detta avsnitt följs kommunfullmäktiges prioriterade mål för 2013 upp.
- 25 Väsentliga personalförhållanden**
Här sker en beskrivning av "väsentliga personalförhållande" i Göteborgs Stad.
- 28 Framtidsbedömning**
I framtidsbedömningen diskuteras vilka förväntningar som finns på framtiden utifrån konkreta och kända förhållanden.
- 29 BLOCK 2 I GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET**
- 31 Verksamheten i Göteborgs Stads nämnder och bolag**
I detta block görs en beskrivning och analys av den verksamhet som utfördes av Göteborgs Stads nämnder och bolag under det gångna året. Blocket är uppdelat i ett antal verksamhetsområden.
- 59 BLOCK 3 I GÖTEBORGS KOMMUN – FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER**
- 61 Finansiell analys av Göteborgs kommun**
I detta avsnitt genomförs en fördjupad finansiell analys av Göteborgs kommun.
- 66 God ekonomisk hushållning, Balanskravsutredning och Resultatutjämningsreserv**
Här görs en samlad genomgång av god ekonomisk hushållning, balanskravet och resultatutjämningsreserv.
- 68 Finansiella nyckeltal Göteborgs kommun**
På ett uppslag finns ett antal finansiella nyckeltal för Göteborgs kommun.
- 69 Vad används 100 kronor av skattepengarna till?**
Här redovisas vad en "hundralapp" i kommunal-skatt används till för verksamheter i kommunen.
- 70 Sponsring**
Här redovisas vilken sponsring som sker av Göteborgs stad.
- 71 Finansiell uppföljning och riskhantering**
I detta avsnitt redovisas Göteborgs Stads finansiella åtagande i form av upplåning.
- 74 Finansiell profil – en jämförelse med andra kommuner**
Här genomförs en kort analys med hjälp av en finansiell profil hur Göteborgs kommun de senaste åren har utvecklats finansiellt i förhållande till övriga kommuner i Västra Götalands och Hallands län.
- 76 Kommunens resultaträkning, kassaflödesanalys, balansräkning, noter och redovisningsprinciper**
- 88 Ekonomisk analys av nämnderna**
På två sidor sker en kort analys av stadsdelsnämndernas och facknämnders ekonomiska utfall.
- 90 Drifts- och investeringsredovisning**
- 93 BLOCK 4 I SAMMANSTÄLLD REDOVISNING – FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER**
- 95 Finansiell analys av sammanställd redovisning**
Här presenteras en finansiell analys av den sammanställda redovisningen.
- 100 Resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, noter och interna mellanhavanden**
- 107 Resultat- och investeringsanalys av några stora koncerner och bolag**
På dessa sidor utförs en resultat- och investeringsanalys av några koncerners och bolags finansiella ställning och utveckling.
- 111 Koncerner och bolag i siffror**
- 112 REVISIONSBERÄTTELSE**
Här återfinns revisionsberättelsen för 2013.

Göteborgs Stads organisation

KOMMUNFULLMÄKTIGE

KOMMUNSTYRELSEN

STADSDELSNÄMNDER

Angered
Askim Frölunda Högsbo
Centrum
Lundby
Majorna Linné
Norra Hisingen
Västra Göteborg
Västra Hisingen
Örgryte Härlanda
Östra Göteborg

FACKNÄMNDER

Arkivnämnden
Byggnadsnämnden
Fastighetsnämnden
Färdtjänstnämnden
Idrotts- och föreningsnämnden
Nämnden för Konsument- och medborgarservice
Kretslopp och vattennämnden
Kulturnämnden
Lokalförsörjningsnämnden
Miljö- och klimatnämnden
Nämnden för Intraservice
Park- och naturnämnden
Sociala resursnämnden
Trafiknämnden
Utbildningsnämnden
Valnämnden
Vuxenutbildningsnämnden
Överförmyndarnämnden

KOMMUNALFÖRBUND

KOMMUNALFÖRBUND

Räddningstjänsten
StorGöteborg
Stretered

KOMMUNFULLMÄKTIGE

STADSREVISION

VALBEREDNING

BOLAG *

Göteborgs Stadshus AB **

AB Gothenburg European Office

Boplats Göteborg AB

BRG, Business Region Göteborg AB

Försäkrings AB Göta Lejon

Förvaltnings AB Framtiden

Got Event AB

Gryaab AB

Göteborg & Co Kommunintressent AB

Göteborg Energi AB

Göteborgs Gatu AB

Göteborgs Hamn AB

Göteborgs Spårvägar AB

Göteborgs Stads Upphandlings AB

Göteborgs Stadsteater AB

Göteborgsregionens Fritidshamn AB, GREFAB

Higab AB

Kommunleasing i Göteborg AB

Liseberg AB

Renova AB

Utveckling Nordost AB

* Bolagsstrukturen är under förändring. Ny struktur träder i kraft 2014.

** Bytte den 1/1 2014 namn från Göteborgs Kommunala Förvaltnings AB (GKF) till Göteborgs Stadshus AB.

Kommunstyrelsens ledamöter 2013



Anneli Hulthén (S)
Kommunalråd,
ordförande



Jonas Ransgård (M)
Kommunalråd,
vice ordförande



Dario Espiga (S)
Kommunalråd



Kristina Tharing (M)
Kommunalråd



Kia Andreasson (MP)
Kommunalråd



Maria Rydén (M)
Kommunalråd



Marina Johansson (S)
Kommunalråd



Mats Pilhem (V)
Kommunalråd



Helene Odenjung (FP)
Kommunalråd



Johan Nyhus (S)
Kommunalråd



Martin Wannholt (M)
Kommunalråd



Thomas Martinsson (MP)
Kommunalråd



David Lega (KD)
Kommunalråd



Mats Arnsmar (S)
Biträdande
kommunalråd



Hampus Magnusson (M)
Biträdande
kommunalråd



Anna Johansson (S)
Biträdande
kommunalråd



Ann Catrine Fogelgren (FP)
Biträdande
kommunalråd



Robert Hammarstrand (S)
Biträdande
kommunalråd



1

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Enligt fjärde kapitlet i den kommunala redovisningslagen skall kommunen upprätta en förvaltningsberättelse i årsredovisningen. Den skall vara en sammanfattning av årsredovisningen där väsentliga delar av stadens ekonomi och verksamhet fokuseras.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

11 Omvärldsanalys

Syftet med detta avsnitt är att ur ett omvärldsperspektiv beskriva samhällsutvecklingen i Göteborg och regionen.

16 Sammanfattande finansiell analys

Den sammanfattande finansiella analysen lyfter fram de viktigaste finansiella trenderna inom kommunen, vissa större enskilda bolag och den sammanställda redovisningen (koncernen).

18 Uppföljning av prioriterade mål 2013

En viktig del av styrningen i Göteborgs Stad utgörs av de prioriterade målen som kommunfullmäktige har fastställt i budgeten. Här sker en uppföljning av dessa mål.

25 Personal

Förvaltningsberättelsen skall beskriva "väsentliga personalförhållanden". Detta avsnitt fokuserar på kommunens personal ur ett antal aspekter.

28 Framtidsbedömning

I detta avsnitt redovisas och diskuteras vilka förväntningar som finns på framtiden utifrån konkreta och kända förhållanden.

Omvärldsanalys

Året 2013 inleddes med mörka moln över Europa men avslutades med hoppningivande tecken på vändning, efter det att större delen av Europa levte i kris sex hela år. Södra Europa har fortfarande ett tufft år framför sig. Göteborgsregionen klarade sig relativt väl. Sysselsättningen ökade men arbetslösheten är fortfarande på en hög nivå. Sveriges och Göteborgs befolkningsökning var rekordstor. Göteborg började präglas av arbetet med omfattande stadsutveckling, infrastruktursatsningar och ökad takt i bostadsbyggandet, satsningar för attraktiva och hållbara stadsmiljöer.

Rekordstor befolkningsökning

Göteborgs befolkningsökning på 7 200 personer tillhör de högsta värdena de senaste 40 åren. Trots det var den procentuella tillväxten fortsatt högre i Stockholm och Malmö. Folkökningen i Sverige var också rekordstor med den antalsmässigt största ökningen på nästan 70 år. Till följd av stor invandring från länder med oroligheter, bland annat Syrien och Somalia, var invandringen till Sverige den högsta någonsin med 116 000 personer.

De närmaste åren finns det några områden där de demografiska förändringarna får ett tydligt genomslag i Göteborg enligt kommunens befolkningsprognos. Behovet av fler platser inom barnomsorgen fortsätter men i en betydligt lägre takt än de senaste åren. Antalet grundskolelever ökar snabbt i antal. De senaste 10 årens höga födelsetal får nu fullt ut genomslag på grundskolan. Under en tioårsperiod prognostiseras att antalet elever ökar med cirka 12 000, vilket motsvarar 500 nya skolklasser med 25 elever i varje klass. Underlaget för gymnasieskolan fortsätter att krympa de närmaste åren för att sedan återhämta sig något. De stora årskullarna födda runt 1990, som ibland kallas babyboomsbarnen, kommer de närmaste åren att öka trycket på bostadsmarknaden.

De som flyttat in från övriga Sverige och utlandet till Göteborg har i större utsträckning varit resurssvaga, många av dem unga som sökt arbete eller kommit till staden för att studera. Av de som flyttat ut till andra kommuner i Göteborgsregionen var flertalet mer etablerade, framförallt barnfamiljer med goda inkomster och hög utbildning.

Många flyr från krigshärddar

Invandringens betydelse för befolkningstillväxten var inte ett storstadsfenomen utan fanns i samtliga län utom Gotlands län. Exkluderas invandringen blir bilden en helt annan, då hade endast 6 av 19 län en befolknings-tillväxt, nämligen de fem län som ingår i storstädernas arbetsmarknadsregioner samt Östergötlands län.

Till följd av stor invandring från länder med oroligheter var invandringen till Göteborg den högsta någonsin.



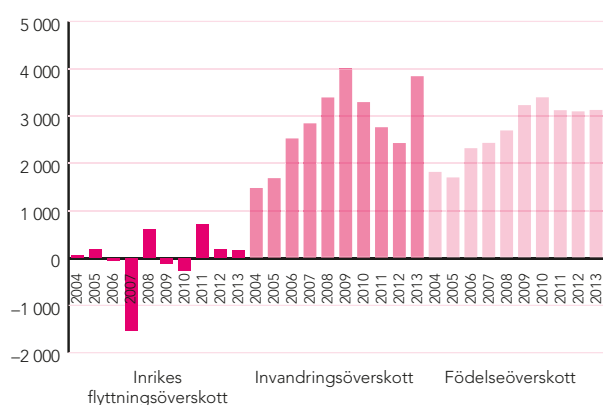
Större delen av Europa har levte i kris i sex hela år. Södra Europa har fortfarande ett tufft år framför sig. Göteborgsregionen har klarat sig relativt väl.

Invandringen kännetecknades av en ovanligt hög andel barn. Det gäller särskilt för invandringen från Somalia, där tvåtredjedelar var 18 år eller yngre. Invandringen har en stor betydelse för Göteborgs befolkningsutveckling. Under den senaste tioårsperioden har staden växt med drygt 55 000 invånare och vid årsskiftet var invånarantalet 533 300. Drygt hälften beror på den höga invandringen och resterande del beror på att det fötts många barn.

Storstäderna är vinnare

De inrikes flyttningarna har däremot inte haft någon betydelse för befolkningstillväxten i Göteborg, lika många har flyttat in som ut. Indirekt har de inrikes flyttningarna dock en stor betydelse. Eftersom det i stor utsträckning är unga som flyttar så bidrar de inrikes flyttningarna till att åldersstrukturen ändras inom landet. Storstadsområdena och ett antal högskolekommuner är de stora vinnarna. Tack vare en stor inflyttning av unga sjunker medelåldern och det föds allt fler barn. För det stora flertalet kommuner är utvecklingen den motsatta, man förlorar unga och det föds färre.

Göteborgs befolkningstillväxt 2004–2013



Inrikes flyttningsöverskott = inrikes inflyttning minus inrikes utflyttning.
 Invandringsöverskott = Invandring minus utvandring.
 Födelseöverskott = födda minus avlidna.

Även inom storstadsregionerna bidrar flyttningarna till en omfördelning av befolkningen. Det visas tydligt när man ser på Göteborgsregionen. Det är Göteborgs dragningskraft som får regionen att växa. Under de senaste tio åren har Göteborgsregionen växt med 50 000 personer tack vare inflyttning från övriga Sverige och utlandet. Hela denna flyttvinst beror på inflyttningen till Göteborg. Övriga kommuner i regionen har tillsammans inte ökat sin befolkning genom inflyttning från områden utanför regionen. För dessa kommuner är det istället inflyttningen från Göteborg som står för hela flyttvinsten.

Konjunkturen vänder uppåt

Den globala ekonomin var fortsatt svag men både USA och euroområdet tycks ha passerat botten och vara på väg uppåt. Inom euroområdet är det fortfarande i varierande grad skakigt, men för Sveriges viktiga exportmarknader som Tyskland, Storbritannien och de nordiska länderna bedöms få en allt starkare utveckling.

Antalet sysselsatta i landet ökade samtidigt som arbetslösheten låg kvar på oförändrad hög nivå. Antalet anställda ökade med en procent medan antalet tidsbegränsat anställda ökade med fyra procent, till nya rekordnivån 710 000 personer. Den utdragna lågkonjunkturen har pressat ner pris- och löneökningstakten i landet till mycket låga tal. Det gör att kommunernas

och landstingens skatteunderlag, i nominella tal, utvecklats långsammare än normalt.

Antalet sysselsatta inom tillverkningsindustrin fortsätter dock att minska vilket naturligtvis kan ses som problematiskt för Göteborg som, åtminstone i jämförelse med de båda övriga storstäderna, har en relativt stor tillverkningsindustri. I höstens regionala konjunkturbarometer var det dock industriföretagen som stod för den största positiva förändringen i synen på konjunkturläget, så åtminstone i Göteborgsregionen ser branschen framtiden an med tillförsikt.

Men är tillväxten hållbar?

Konsumtionen är konstant ökande och våra ekologiska fotavtryck är inte långsiktigt hållbara. Om alla skulle leva på motsvarande sätt behövs tre jordklot. En ökad konsumtion av energi och produkter som förutsättning för ekonomisk tillväxt står i ett motsatsförhållande om inte detta kan vägas upp av betydande miljötekniska framgångar. Det finns samtidigt olika ingångar i om tillväxt kan vara hållbar och om hållbar tillväxt i så fall ska betraktas som ett mål eller ett medel för en hållbar utveckling och det goda livet. Ekonomisk tillväxt kan ses både som en lösning och som orsaken till miljö- och klimatutmaningarna.

Göteborgs Stad har inlett omfattande stadsutveckling, infrastruktursatsningar och ökad takt i bostadsbyggnad. Det är satsningar som görs för att skapa attraktiva och hållbara stadsmiljöer för såväl invånare och besökare som näringsliv. Västsvenska paketet och Vision Älvstaden är strategiska satsningar. En särskild utmaning är att länka samman staden såväl fysiskt som socialt för att stärka social sammanhållning och ökad integration.

Fokus på (bo)stadsbyggande

Under året har omfattande förslag till förändringar i lagstiftningen utarbetats som påverkar stadens plan- och bygglovsprocess i syfte att stimulera till ett ökat bostadsbyggande. Även en ny lag om bostadsförsörjning trädde i kraft. Att det varit stort fokus på ökat bostadsbyggande visar också publicerade utredningar som exempelvis Bygghälsoutredningen, Plangenomförandeutredningen, Bullersamordningsutredningen och utredningen Regional planering och bostadsförsörjning. Flera av föreslagna regeländringar kan komma att träda i kraft redan 2014. Om förslagen antas kommer det att påverka Göteborgs stadsplanering på olika sätt, och kan innebära ändrade finansieringsmöjligheter. Även de senaste vetenskapliga rönen från FN:s klimatpanel som presenterades i en rapport påverkar fortsatta diskussioner om hur Göteborg kan skyddas mot klimatförändringar.

Grön ekonomi dröjer

Klimatförändringarna kräver en strukturomvandling av näringsliv och livsstilar. Både i nationella, regionala och lokala strategier anges behovet av satsningar som leder till en växande miljösektor inom näringslivet och omställningar som minskar/minimerar de negativa bidragen till olika klimat- och miljöproblem. Hittills är



Under året har det varit stort fokus på ökat bostadsbyggande.

Foto: Peter Svenson

miljösektorn dock en relativ liten sektor motsvarande ett par procent av rikets totala sysselsättning. Den av regeringen tillsatta Framtidskommissionen angav i en av sina slutsatser att en omställning till en grön ekonomi kommer att skapa både vinnar- och förlorarbranscher, det vill säga en strukturomvandling där totala antalet jobb sannolikt inte förändras nämnvärt.

Enligt Tillväxtanalys är Sveriges gröna konkurrenskraft relativt god i jämförelse med andra länder, men exempelvis i Europa är Sverige främsprunget av Danmark och Tyskland. Sverige har några framstående branscher men saknar den bredd som finns i dessa länder. I flera branscher där Sverige i dag är konkurrenskraftig har motsvarande branscher i flera andra länder väsentligt högre nivå av grön innovationsaktivitet än Sverige.

Nya tillväxtstrategier

EU har för den nya programperioden med start 2014 lanserat tillväxtstrategin Europa 2020 som innehåller mål som berör samtliga tre dimensioner i hållbar utveckling. Strategin ska hjälpa EU och medlemsländerna att uppnå hög sysselsättning, god produktivitet och stor social sammanhållning. Västra Götalandsregionen som har uppdraget att samordna och driva utvecklingsarbetet i regionen antog på hösten strategin Västra Götaland 2020 – för tillväxt- och utvecklingsarbetet i Västra Götaland till år 2020. Strategin utgör länets regionala utvecklingsprogram och anges vara ett huvudverktyg för att genomföra visionen om Det goda livet. Strategin

följer EU:s övergripande målområden och man valde att sätta högre mål än både EU och den nationella målsättningen.

Även Göteborgsregionens kommunalförbund antog en ny tillväxtstrategi – Hållbar tillväxt. Den beaktar främst ekonomisk och ekologisk hållbarhet med syfte att lägga en stabil grund för kommunernas gemensamma arbete med att utveckla Göteborgsregionen till en stark och tydlig tillväxtregion i Europa. Strategin rör främst bebyggelse-, infrastruktur och grönstruktur. Ett välfungerande transportsystem är grundläggande för tillväxten med utbyggd hamnbana, utbyggd Borås/Götalandsbana och ökat utbud av destinationer och resmöjligheter till och från Landvetter flygplats. Strategin betonar vikten av att bostadsbyggandet, handelsetableringar och näringslivsetableringar måste ske så att de stödjer utvecklingen av kraftfull kollektivtrafik och en nära tillgång till grundläggande service.

Klimatet kräver internationellt samarbete

En rapport från FN:s klimatpanel IPCC visade tydligt att det är människan som till stor del ligger bakom den globala uppvärmningen, och att det brådskar mer än vad vi har trott att få ned växthusgaserna i atmosfären. Samtidigt blev FN:s klimatmöte i Warszawa, som var en förberedelse till mötet i Paris 2015 då ett nytt globalt klimatavtal ska sys ihop, till stor del en besvikelse. År 2014 blir därför viktigt för utgången då de viktigaste länderna ska meddela hur stora utsläppsminskningar

de kan tänka sig att göra när avtalet träder i kraft 2020. Inom EU har parlamentet framfört kraftig kritik på kommissionens förslag till målsättningar som innebär att EU:s ambition i klimatarbetet sänks. Regeringscheferna kommer i slutet av mars 2014 diskutera vilka mål som ska sättas.

Ett förändrat synsätt har skett. Inför klimatmötet COP15 i Köpenhamn talade man om att "sharing burdens", fördela bördor, men nu är fokus på "benefit of action" – att det ska löna sig att gå före.

Göteborg lade under 2013 grunden för ett klimatarbete som ska ge hållbara och rättvisa utsläpp av växthusgaser till 2050. Det finns nu ett förslag till klimatprogram som visar hur Göteborg ska gå före för att nå stadens klimatomål. Under 2013 antogs också stadens första miljöprogram, innehållande ett stort antal åtgärder för att nå Göteborgs tolv miljö kvalitetsmål.

Fortsatt tuff arbetsmarknad

Arbetslösheten inom EU var något högre under 2013 än föregående år men för december redovisades en liten förbättring jämfört med samma månad året innan. Det är dock för tidigt att tala om trendbrott. Arbetslösheten i EU-länderna var i genomsnitt 10,9 procent och i Euro-länderna 12,1 procent. Det var fortfarande södra Europa som hade störst problem, allra högst låg Spanien (26,4 procent) och Grekland, Kroatien och Portugal var inte långt efter. Ökningstakten avtog dock ordentligt även i dessa länder. Den svenska arbetslösheten var oförändrad jämfört med föregående år, 8,0 procent enligt den internationellt jämförbara statistiken. Tyskland (5,3 procent) var EU-bäst.

Inskrivna arbetslösa, andel (%) av arbetskraften

Samtliga 16–64 år	2011	2012	2013
Stockholm	6,8	6,7	7,1
Malmö	13,6	14,0	14,9
Göteborg	9,3	9,3	9,4
Riket	8,3	8,4	8,5
Ungdomar 18–24 år	2011	2012	2013
Stockholm	8,9	8,7	9,6
Malmö	22,9	23,0	24,5
Göteborg	16,4	15,4	15,3
Riket	18,3	17,7	17,2

Källa: Arbetsförmedlingen

Ungdomsarbetslösheten ökade något inom EU, till 23,5 procent. I Sverige vände ungdomsarbetslösheten nedåt något men låg ändå i nivå med det höga EU-snittet. Skillnaderna inom Europa är enorma – i Spanien och Grekland var en majoritet av ungdomarna arbetslösa, i Tyskland endast 8 procent.

För jämförelser kommuner emellan är man hänvisad till Arbetsförmedlingens statistik över inskrivna arbetslösa som skiljer sig något från SCB:s officiella urvals-

undersökning. Arbetslösheten i såväl storstäderna som riket i sin helhet tycks ha fastnat på den nya högre nivå som uppnåddes efter den ekonomiska krisen år 2008. Göteborg låg ganska nära riksgenomsnittet både när det gäller den totala arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten. Stockholm låg bättre till och Malmö sämre.

Flexiblare arbetskraft efterfrågas

Under året fortsatte trenden med ökat antal tidsbegränsat anställda då efterfrågan på flexibla arbetskraft stiger. Men det finns en växande medvetenhet om att de ekonomiska fördelarna med en allt flexibla arbetskraft bör vägas mot en ökad känsla av otrygghet och utanförskap. Tidsbegränsade anställningar beskrivs allt mer sällan i termer som chans att få in en fot och frihet och allt oftare som otrygghet och brist på just frihet – frihet att ta ett lån eller våga stå upp mot felaktigheter på arbetsplatsen. Det finns de som menar att konsulter, frilansare och projektanställda har mer gemensamt med arbetsmarknadens "problemgrupper" – unga, lågutbildade och invandrare – än med de fast anställda. De förenas av en relativt svag ställning på arbetsmarknaden, vilket ger bristande möjligheter till långsiktighet även i livet i övrigt och avsaknad av skyddsnät att falla tillbaka på i händelse av kris. Det är en grogrund för sprickor i välfärdssamhället då allt större grupper står lite vid sidan av den gemenskap som välfärdssamhället bygger på.

Ungdomars möjlighet till ett självständigt liv

Enligt FN:s barnkonvention ska barn och ungdomar inkluderas i samhällsutvecklingen. I Göteborg Stads budget framhålls vikten av att barn och unga får rätt förutsättningar för att lyckas i skolan. Ungefär en fjärdedel av alla 20-åringar i Göteborgsområdet saknade fullständiga gymnasiebetyg. Detta innebär att unga har svårt att flytta hemifrån och skapa sig ett självständigt liv. Att arbeta och försörja sig är av vikt för att förhindra socialt utanförskap. Den som saknar gymnasiebetyg får allt svårare att hävda sig på arbetsmarknaden.

I Göteborg fanns i oktober 2012 474 ungdomar (18–24 år) som var öppet arbetslösa och ytterligare 2 247 ungdomar var i program med Arbetsförmedlingens aktivitetsstöd. Omkring 30 000 svenska ungdomar som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen saknade slutbetyg från gymnasiet. Kommuner har en skyldighet att hålla sig informerad om hur ungdomar som fullföljt sin skolplikt men ännu inte fyllt 20 år är sysselsatta och ska kunna erbjuda lämpliga individuella åtgärder till ungdomarna.

Nedslående kunskapsresultat

Resultaten från PISA-undersökningen år 2012, som mäter 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap var nedslående för Sverige. Sedan den första undersökningen år 2000 har de svenska elevernas genomsnittliga resultat försämrats mest av samtliga OECD-länder. Inom alla de tre kunskapsområdena ligger de svenska eleverna numera långt under genomsnittet för OECD-länderna. Försämringen har varit störst för de lågpresterande eleverna.

I den fördjupade analys som OECD gjorde på regeringens förfrågan uppmärksammas främst två utvecklingsområden, undervisningen och likvärdigheten. En ökad satsning på läraryrkets status, lärarnas lön och mer undervisningstid i skolan samt en ökad likvärdighet genom kompensatorisk resursfördelning och placering av de bästa lärarna till skolor där eleverna har socioekonomiskt sämre förutsättningar.

Likvärdigheten var tidigare ett svenskt styrkeområde men har försämrats under tjugohundratalet. Spridningen i resultat har ökat mellan elever och i ännu högre omfattning mellan skolor. Enligt Skolverket har skolorna blivit allt mer segregerade med avseende på studiemotivation och studieprestation, en problematisk utveckling då mekanismer som kamrateffekter och lärarförväntningar ytterligare förstärker resultatskillnaderna och motverkar skolsystemets lagstadgade kompensatoriska uppdrag.

Den nationella betygsutvecklingen speglar inte PISA-undersökningens resultat, tvärtom så har både meritvärdet och andelen som uppnår målen i samtliga ämnen ökat under de senaste tio åren. Däremot har andelen med gymnasiebehörighet minskat något på grund av ökade inträdeskrav. Att få ett slutbetyg från gymnasiet blir allt viktigare för att över huvud taget ta sig in på arbetsmarknaden. En annan tröskel är att gå ut gymnasiet med behörighet för att gå vidare till högskolestudier och här ligger Göteborg över riksgenomsnittet och även före Stockholm.

Behöriga till högskola

Andel (%) behöriga till högskola	2011	2012	2013
Stockholm	88,4	88,0	86,9
Malmö	82,3	83,4	82,6
Göteborg	88,7	88,2	88,4
Riket	87,1	86,7	86,8

Källa: Skolverket

Tillgång till rätt kompetens är en utmaning

En av näringslivets största utmaningar är att hitta rätt kompetens. För att klara kompetensförsörjningen när tillväxten ökar i Göteborgsregionen behöver bostadsbyggandet öka och tillgängligheten öka genom satsningar på infrastrukturen. På en stor lokal arbetsmarknad är chansen större för arbetsgivare att hitta rätt kompetens, samtidigt finns bättre förutsättningar för arbetstagare att hitta jobb som matchar dennes utbildning. Ju större en arbetsmarknad är och ju mer kunskapskapital som finns, desto starkare ekonomisk tillväxt kan man förvänta sig.

Det totala antalet studenter minskade något på de svenska högskolorna under 2013, Göteborgs Universitet och Chalmers Tekniska Högskola gick dock emot strömmen och ökade antalet helårsstuderande. Att utbilda många är dock inte tillräckligt för att försäkra sig om en högutbildad och konkurrenskraftig arbets-

kraft eftersom människors rörlighet ökar med stigande utbildningsnivå. Storstadsregionerna är dock vinnare när det gäller var nyutexaminerade väljer att bosätta sig efter studierna. Under 2012 var det 1 500 personer fler som två år efter avslutade studier valt att bosätta sig i Göteborgsregionen än det antal personer med ursprung i regionen som utexaminerades två år tidigare.

Tryggheten ökar

Trots dramatiska skottlossningar i flera svenska städer de senaste åren så visar den nationella trygghetsundersökningen 2013 som genomförts av Brottsförebyggande rådet att andelen otrygga har minskat från 21 till 15 procent sedan 2006. Fortfarande finns det många kvinnor som på grund av otrygghet inte går ut ensamma sent på kvällen. År 2013 uppgick de till 10 procent, vilket motsvarar 330 000 kvinnor i åldrarna 16–79 år. Undersökningen visar att de flesta boende i Sverige generellt känner sig trygga och i liten utsträckning oroar sig för att utsättas för brott. Fortfarande är ungdomar i åldern 15–24 år den grupp i samhället som är mest utsatt för våld.

Trygghetsarbetet i Göteborgs stadsdelar sker i dialog med medborgarna kring den upplevda känslan av trygghet för att ta fram åtgärder så att allmänheten uppmuntras att röra sig i sin stadsdel och tryggheten ökar. Under 2013 fokuserades arbetet på stadsdelarna Angered, Majorna-Linné och Lundby.

Sammanfattande finansiell analys

Göteborgs kommun redovisade 2013 ett resultat på 728 mkr exklusive jämförelsestörande och extraordinära engångsposter. Samma resultat uppgick under 2012 till 596 mkr. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive engångsposter var i princip oförändrat.

Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym uppgick under 2013 till 2 394 mkr, vilket var ungefär samma nivå som under 2012. Däremot finansierades en högre andel av investeringarna av investeringsinkomster vilket innebär att behovet av egenfinansiering blev lägre 2013.

Skattefinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick till 108 procent. Detta innebär att samtliga investeringar under året finansierades med skatteintäkter och investeringsinkomster. Detta stärker kommunens finansiella handlingsberedskap inför framtiden.

Koncernen Göteborgs Stad redovisade 2013 ett årets resultat på 1,5 miljarder. Jämfört med 2012 var det nästan 1,4 miljarder lägre, vilket förklaras av en realisationsvinst på 1,3 miljarder år 2012 i samband med försäljning av bolag inom Göteborg Port Operation AB.

Den finansiella analysen som redovisas på de två följande sidorna skall ses som en sammanfattning av den finansiella utvecklingen och ställningen i kommunen och koncernen Göteborgs Stad (sammanslidd redovisning). Mer djuplodande analyser finns i block tre och fyra längre fram i årsredovisningen.

GÖTEBORGS KOMMUN

Oförändrat ekonomiskt löpande resultat

När Göteborgs kommuns resultat analyseras är det viktigt att eliminera engångsposter av olika slag för att få fram det underliggande löpande driftsresultatet. Under 2013 erhöll kommunen ytterligare 355 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA. Samtidigt medförde den förändrade diskonteringsräntan på kommunens pensionsförpliktelser, RIPS, en kostnad på 185 mkr inklusive löneskatt. Detta innebär att de jämförelsestörande poster uppgick netto till 170 mkr.

Under 2012 erhöll kommunen 381 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA och samtidigt återfördes en avsättning för kollektivtrafiken på 92 mkr. Mot detta skall ställas att kommunen gjorde en avsättning till en utvecklingsfond på 400 mkr. Detta innebär att de jämförelsestörande poster netto uppgick till 73 mkr.

Exkluderas ovanstående engångsposter uppgick resultatet under 2013 till 728 mkr och under 2012 till 596 mkr. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive jämförelsestörande poster förändrades 132 mkr mellan 2012 och 2013.

Kommunfullmäktige beslutade under 2013 om en omstrukturering av bolagssektorn i syfte att inkludera samtliga bolag i en sammanhållen koncern. Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB och Göteborg & Co Kommunintressent AB överfördes till Göteborgs Stadshus AB respektive Higab AB. Försäljningen innebär att kommunen redovisade en extraordinär intäkt för 2013 på totalt 8,7 miljarder. Samtidigt gav kommunen ett aktieägartillskott till Göteborgs Stadshus AB motsvarande den extraordinära intäkten. Effekten för balansräkning av affären innebär att kommunens finansiella tillgångar i form av aktier ökade med 8,7 miljarder.

I detta sammanhang skall poängteras att överföringen av bolagen till Göteborgs Stadshus AB är en ren koncernintern affär och därför elimineras i den sammanslidda redovisningen. Detta innebär därför i praktiken inte några faktiska förändringar för kommunens ekonomiska och finansiella förutsättningar.

Samtliga ovanstående händelser innebär att kommunens totala resultat för 2013 inklusive jämförelsestörande och extraordinära poster uppgick till 9,6 miljarder.

Göteborgs kommun i siffror

mkr	2011	2012	2013
Bruttokostnader	30 513	30 263	31 531
Balansomslutning	39 968	42 483	51 460
Årets resultat exklusive extraordinära poster	411	669	898
Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster	1 197	596	728
Årets resultat	411	669	9 595
Investeringsvolym	1 544	2 498	2 394
Investeringsvolym inklusive investeringsinkomster	1 438	2 102	1 592

God ekonomisk hushållning ur ett resultatperspektiv

Relateras resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster till skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning redovisade kommunen under 2013 ett resultat på 2,9 procent.

Generellt brukar ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom ett sådant resultat ger utrymme för att över en längre tid skattefinansiera större delen av normal investeringsvolym i en kommun. Under den senaste femårsperioden har Göteborg redovisat ett snitt på 3,6 procent.

Investeringarna uppgick till 2,4 miljarder

Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym uppgick under 2013 till 2 394 mkr, vilket var en minskning med 104 mkr jämfört med 2012. Inkluderas investeringsinkomsterna uppgick investeringarna till 1 592 mkr, vilket var 491 mkr lägre än under 2012. En viktig förklaring till detta var större investeringsinkomster i samband med Västsvenska paketet betalades till kommunen under 2013.

Göteborgs kommun / finansiella nyckeltal

	2011	2012	2013
Resultat och kapacitet			
Årets resultat exklusive extraordinära poster / skatteintäkter	1,7 %	2,8 %	3,6 %
Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster / skatteintäkter	5,0 %	2,5 %	2,9 %
Skattefinansieringsgraden av investeringarna inklusive investeringsinkomster	82 %	69 %	108 %
Soliditet	19 %	20 %	35 %
Risk och kontroll			
Kassalikviditet	129 %	108 %	66 %
Finansiella nettotillgångar exklusive aktier och andelar (mkr)	-4 329	-5 366	-5 377
Kommunal skattesats (kr)	21,55	21,12*	21,12

* Minskning i Göteborg under 2012 förklaras enbart av en skatteväxling med Västra Götalandsregionen för förändring av huvudmannaskapet för kollektivtrafiken.

Förbättrad soliditet på grund av förändrad bolagsstruktur

Kommunens soliditet enligt balansräkningen har legat ganska konstant under de senaste åren. På grund av tidigare nämnda förändringar av kommunens bolagsstruktur har det dock under 2013 skett en större ökning från 20 procent under 2012 till 35 procent under 2013.

Göteborgs kommuns soliditet påverkas till viss del av kommunens vidareutlåning för att täcka bolagens lånebehov. Exkluderas vidareutlåningen i balansräkningen uppgick soliditeten till 57 procent under 2013, vilket är en ökning med 17 procentenheter jämfört med 2012. Det är denna soliditetsnivå som bör användas när Göteborg jämförs med andra kommunerna i Sverige. Kommunens genomsnitt i Sverige ligger på cirka 50 procent.

Balanskravet uppfyllt

Kommunen uppfyller 2013 det lagstadgade balanskravet med ett resultat exklusive realisationsvinster på 690 mkr. Efter reservering av 441 mkr till resultatutjämningsreserv (RUR) uppgick balanskravsresultatet till 249 mkr. Kommunen har sedan införandet år 2000 uppfyllt balanskravet under samtliga år.

En mer djuplodande finansiell analys av kommunen finns i block 3.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING – KONCERNEN

Koncernen Göteborgs Stad redovisade 2013 ett årets resultat på 1,5 miljarder. Jämfört med 2012 var det nästan 1,4 miljarder lägre, vilket förklaras av en realisationsvinst på 1,3 miljarder år 2012 i samband med försäljning av bolag inom Göteborg Port Operation AB.

Koncernens investeringar uppgick 2013 till 6,4 miljarder. Det var en minskning med nästan en miljard jämfört med 2012, vilken var hänförligt till bolagssektorn.

Soliditeten uppgick till 30 procent, vilket var en ökning på en procent jämfört med föregående år.

Sammanställd redovisning i siffror

mkr	2011	2012	2013
Intäkter	48 930	47 201	48 230
Balansomslutning	75 295	78 096	80 800
Resultat efter finansiella poster	898	2 802	1 652
Årets resultat	752	2 934	1 541
Investeringsvolym	6 283	7 244	6 413
Soliditet	26 %	29 %	30 %

En mer detaljerad beskrivning av ekonomin i sammanställd redovisning och enskilda bolag återfinns i block 4.

Prioriterade mål och uppdrag

Kommunfullmäktige har i budgeten för 2013 fastställt 21 prioriterade mål och 15 uppdrag. I detta avsnitt görs en sammanfattande uppföljning avseende måluppfyllelsen och till vilken del uppdragen har genomförts.

SAMMANFATTANDE MÅLUPPFÖLJNING

Majoriteten av nämnder och bolagsstyrelser bedömer att det varit en god eller viss måluppfyllelse för samtliga av kommunfullmäktiges prioriterade mål. Bedömningsgrunden skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnder och vissa facknämnder och bolag. Stadsdelsnämndernas bedömning har i högre grad utgått från om resultatet har förbättrats, medan flera facknämnders och bolagsstyrelser bedömning har utgått från om nämnden eller bolaget genomfört någon aktivitet för att förbättra måluppfyllelsen.

Högst måluppfyllelse bedömer nämnder och bolagsstyrelser att det varit för målet att osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska minska. Där bedömer trettonio nämnder och bolagsstyrelser att det varit en god måluppfyllelse, två nämnder och fem bolagsstyrelser att det varit en viss måluppfyllelse och en bolagsstyrelse att måluppfyllelsen har varit svårbedömd. Även för följande mål bedömer flertalet av de som anser sig berörda av målet att det har varit en god måluppfyllelse:

- Jämställdheten i stadens verksamheter ska öka.
- Unga göteborgares möjligheter till en rik och meningsfull fritid ska öka.
- Barns fysiska miljö ska bli bättre.
- Unga göteborgare ska ges ökade möjligheter att påverka frågor som rör dem.
- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad.
- Det hållbara resandet ska öka.
- Göteborgarnas näringslivsklimat ska förbättras.
- Tillgängligheten till kultur ska öka.

För andra mål bedöms måluppfyllelsen inte ha varit lika god eller att måluppfyllelsen av olika skäl är svårbedömd.

Göteborgarnas livschanser ska utjämnas

Målet är nytt för i år och bör ses långsiktigt. Sammantaget har 30 av 55 nämnder och bolag svarat. Fjorton av dessa anser att viss måluppfyllelse har nåtts och nio anser att god måluppfyllelse har nåtts. Med viss och god måluppfyllelse menas att utvecklingen går åt rätt håll men målet är inte uppnått. Målet har en processägare med uppdrag att samordna stadens arbete. Detta har varit en viktig framgångsfaktor för utvecklingen av arbetet med måluppfyllelsen. Det finns en tydlig samverkan mellan och inom stadsdelarna i att ta fram gemen-



Kommunfullmäktige har i budgeten för 2013 fastställt 21 prioriterade mål.

samma åtgärder för att nå social hållbarhet. Effekterna av ökad måluppfyllelse för detta mål kommer att speglas i övriga prioriterade måls uppfyllelse och i hälsotalen för staden.

Tidigt förebyggande och rehabiliterande insatser ska öka när det gäller barn och unga samt vuxna med missbruksproblem

Sammantaget har 21 av 55 nämnder och bolag svarat på målet. Nio av dessa anser att viss måluppfyllelse har nåtts. Ökad strukturerad samverkan mellan stadsdelarna och mellan olika myndigheter anses vara den främsta framgångsfaktorn för att nå måluppfyllelse. De effekter strukturerad samverkan ger är att de bidrar till ökad kunskap om respektive organisations uppdrag och förutsättningar för uppdraget. Fyra stadsdelsnämnder har rapporterat god måluppfyllelse. Här framhålls framförallt arbetet med barn, unga och deras familjer genom samverkan mellan skola och socialtjänst samt förebyggande arbete. Rehabiliteringsarbetet med vuxna fortsätter att vara problematiskt då bristen på bostäder försvårar det rehabiliterande arbetet på hemmaplan. För att säkerställa ökad måluppfyllelse behövs en gemensam metod för att följa upp insatsernas effektivitet.

Integrationen mätt utifrån integrationsstyrkortets strategiska områden ska öka

Stadens arbete syftar till att utjämna obalanser mellan såväl invånargrupper som geografiska områden. Boende, ökad sysselsättning, barn och ungas utbildning, likvärdig service och mångfald i stadens organisation är de strategiska områden staden arbetar långsiktigt med. Blandade upplåtelseformer i stadens olika delar är en del i strategin. Att skapa möjligheter för sociala möten i stadsrummet är en annan strategisk åtgärd. Den nya saluhallen på Vågmästarplatsen är ett exempel. Ett resultat som stödjer etablering i arbetslivet är att fler studerande inom sfi och vuxenutbildning har jobb efter avslutad utbildning. En annan åtgärd är att verka för att fler arbetstillfällen skapas. Fler företag har bland annat etablerats i nordöstra Göteborg. Mångfalden har ökat i stadens organisation. Det gäller såväl chefer som medarbetare. En översyn av mätetalen för integrationsmålet sker under 2014.

Jämställdheten i stadens verksamheter ska öka

En sammantagen bedömning av målet är att det har uppfyllts till viss del. Under året har arbetet fördjupats och breddats med att säkerställa en jämställd service. Insatserna har också börjat ge resultat, främst i form av förbättrade arbetsrutiner, tillgänglighet och utbud som bättre tillgodoser kvinnor och mäns, flickor och pojkars behov och önskemål. Detta har i sin tur lett till positiva effekter där några verksamheter har sett en ökad tillströmning av besökare eller brukare som tidigare inte uppsökt deras verksamheter.

Utvecklingen av jämställdheten ur ett arbetsgivarperspektiv mäts med verktyget Jämix. Sedan första mätningen 2010 har den mätbara jämställdheten ökat årligen. Detta beror på arbetet med att erbjuda fler medarbetare heltidstjänster, jämställd könsfördelning i chefsgrupper samt jämställda och konkurrenskraftiga löner. Jämställdhetsplanerna är ett verktyg i arbetet.

Skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och delar av Göteborg ska minska

2013 är första året med målet, vilket hade en mer övergripande och långsiktig karaktär. Angreppssätten för att uppnå målet innebar att tidigare års folkhälsoarbete nu fick en tydligare strukturell ansats.

Olika mätningar av hälsan under året visade viss måluppfyllelse. Drogvaneundersökningen visade att färre ungdomar i grundskolan röker och dricker alkohol medan användning av narkotika ökade bland 18-åringar. Årets Hälsa på lika villkor undersökning, visade skillnader i den psykiska hälsan mellan män, 84 procent och kvinnor 76 procent. Ohälsotoalet (antal dagar med ersättning, sjukpenning mm per person) för kvinnor var drygt 30 dagar medan det var 23 för män. För samtliga hälsodata gäller att det fortfarande var skillnader i befolkningens hälsa såväl mellan stadsdelar som inom stadsdelar.

Barns fysiska miljö ska bli bättre

Byggnadsnämndens processägarskap har bland annat handlat om spridning, implementering och utveckling av barnkonsekvensanalysinstrumentet (BKA). Detta ökade medvetandet om barnperspektivaspekter i planarbetet med den fysiska miljön. Kunskapsnivån om vad som gör en stad mer barnvänlig höjdes och frågor om vad som är en bra stad utifrån ett barnperspektiv fick större legitimitet i stadsbyggnadssammanhang.

Måluppfyllelsen är svårbedömd eller ojämn, bland annat för att det är stor variation i åtgärder inom stadens verksamheter som berör barn. Positivt för måluppfyllelsen är att flertalet stadsdelar utarbetade handlingsplaner med konkreta förbättringsåtgärder med utgångspunkt i fysiska miljöronder i skolan under 2013. I flera stadsdelar har äldre förskolor lagts ner och nya har byggts. Flera skollokaler och skolgårdar upprustades under 2013.



Flera skollokaler och skolgårdar upprustades under 2013.

Foto: Leif Johansson

Skolan ska öka barns och elevers möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper, förmågor och värden

Måluppfyllelsen för målet och staden som helhet under 2013, är svårbedömd. Kvalitetsarbetet har stärkts under 2013. Det är en följd av det strategiska arbete som pågått i hela staden med fokus på systematiskt kvalitetsarbete, ledarskap och kompensatoriska åtgärder. Det pågick flera aktiviteter och insatser i staden som på sikt förväntas leda till ökad måluppfyllelse.

Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på såväl elevnivå som mellan olika skolor

Måluppfyllelsen var å ena sidan god, å andra sidan otillräcklig. Otillräckligt i förhållande till att förskolor och skolor har i uppdrag att uppväga alla skillnader i barns och elevers förutsättningar. Det innebär således att så länge inte alla barn och elever utvecklas så långt det är möjligt, när alla kunskapskrav, tar till sig alla demokratiska värderingar, med mera kan det sägas att de kompensatoriska insatserna är otillräckliga. Men om vi tar ställning till om insatserna ökade eller ej är bedömningen att måluppfyllelsen är god.

Inom stadsdelssektorn anordnades kompensatoriska insatser alltmer inom respektive skola alternativt stadsdel, istället för att köpa tjänster. Gymnasieskolan har tagit fasta på det starka samband som finns mellan slutförda studier och etablering på arbetsmarknaden. Vuxenutbildning i sig innebär för många en andra chans att fullfölja tidigare studier.

Unga göteborgares möjligheter till en rik och meningsfull fritid ska öka

Generellt bedöms måluppfyllelsen god. Åtta av tio barn och unga ansåg att de var nöjda med sin fritid, pojkarna något mer än flickorna. Enligt barnen var den viktigaste parametern för en bra fritid att föräldrarna bryr sig om och engagerar sig i deras aktiviteter. Kompisar var också viktiga och det var i hemmet man vistades mest.

Genom att söka upp ungdomar på deras egna arenor, engagera dem i planering av anläggningar och av verksamhet, koncentrera fritidsverksamheten till färre fritidsgårdar samt samverka över sektorsgränser kunde måluppfyllelsen öka. Riktade insatser för att nå fler tjejer gav resultat. Samverkan mellan fritid och kulturskolan samt det sociala kulturprojektet El Sistema bidrog till att nå nya grupper barn och unga.

Tillgängligheten för olika grupper ökade också genom åtgärder i byggnader och ändrade regler/kortare väntetid på nu-resor med färdtjänst.

Unga göteborgare ska ges ökade möjligheter att påverka frågor som rör dem

Generellt bedöms måluppfyllelsen god. Åtta av tio barn och unga svarade i en enkät att de var nöjda med sin fritid, pojkarna något mer än flickorna. Enligt barnen, var den viktigaste parametern för en bra fritid att

föräldrarna engagerar sig i deras aktiviteter. Kompisar var också viktiga och det var i hemmet man vistades mest.

Genom att söka upp ungdomar på deras egna arenor, engagera dem i planering av anläggningar och av verksamhet, fick ungdomar ett ökat inflytande över sin fritid. Riktade insatser för att nå fler tjejer gav resultat i fritidsgårdsverksamheten. Samverkan mellan fritid och kulturskolan samt det sociala kulturprojektet El Sistema bidrog till att nå nya grupper barn och unga.

Tillgängligheten för olika grupper ökade också genom åtgärder i byggnader och ändrade regler/kortare väntetid på nu-resor med färdtjänst.

Trots förändringar inom sektorn återstår mycket arbete av utvecklingskaraktär för att öka kvaliteten i verksamheten.

Äldres inflytande över sin vardag ska öka

Den samlade bedömningen är att viss måluppfyllelse har uppnåtts.

Flera av stadsdelsnämnderna har bjudit in äldre till dialogträffar med syfte att ta reda på vad de äldre har för förväntningar på inflytande. Dessa dialogträffar har bidragit till att nämnderna i högre grad vet vad de äldre vill ha inflytande över.

Mått som använts för att bedöma resultat av måluppfyllelse är bland annat brukarnöjdheten inom hemtjänst och äldreboende. Från och med 2013 använder staden enbart den nationella brukarenkäten, vilken skickas ut en gång per år. Det sammantagna resultatet visar att brukarna generellt sett är ganska nöjda med inflytandet. Dock är brukarna i Göteborg något mindre nöjda än i riket totalt.

Målet om äldres inflytande över sin vardag berör alla äldre och därmed många av nämnderna och bolagen. Resultaten som redovisats omfattar i huvudsak äldreomsorgens verksamhet.

Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad

Utsläppen av koldioxid har minskat, men inte tillräckligt. Takten och ambitionen i klimatarbetet behöver öka för att nå det långsiktiga miljökvalitetsmålet till 2050. Effekten av vår konsumtion är alltför stor utanför stadens gränser. Delmålet till 2020 bör kunna nås med ytterligare åtgärder. Budgetmålet med sitt större krav på reduktion av utsläppen, blir däremot svårt att nå inom samma tidsram. En översyn av stadens miljökvalitetsmål pågår med början av klimatmålen.

Ett klimatprogram för staden och en energiplan är nu på remiss i staden. Göteborgs första miljöprogram som beslutades i december 2013 innehåller också många åtgärder kopplat till klimatmålen.

Energieffektiviseringen går för långsamt. Investeringar, också rimliga ur ett socialt perspektiv behövs. Samsyn i hur arbetet ska utvecklas är viktigt.

Klimataspekten börjar få ökad uppmärksamhet även vid inköp av material.



Målet om äldres inflytande över sin vardag berör alla äldre och därmed många av nämnderna och bolagen.

Staden ska bättre möta göteborgarnas bostadsbehov

Under 2013 har 2 568 bostäder färdigställts, vilket är det högsta antalet sedan 2008. Hittills under mandatperioden har 6 380 bostäder färdigställts. När det gäller kommunens bostadssociala ansvar pågår flera strategiska uppdrag som avser utsatta invånargrupper på bostadsmarknaden. Bland annat omfattar arbetet att ta fram en plan mot hemlöshet, samt en strategi beträffande bostadsförsörjning för nyanlända. Uppdragen avser även gemensamhetsbostäder för äldre samt ökad tillgänglighet och fler bostäder till personer med funktionsnedsättning. Samverkan mellan stadsdelarna, fastighetskontoret och fastighetsägare är en viktig framgångsfaktor i att möta bostadsbehovet hos utsatta invånargrupper på bostadsmarknaden. De nämnda uppdragen bidrar till att möta göteborgarnas bostadsbehov.

Resurshushållningen ska öka

Trenden är positiv. Målet innebär beteendeförändringar, en långsam utveckling där det är svårt att se stora skillnader mellan åren. Hushållsavfallsmängderna utvecklas åt rätt håll, restavfallsmängderna minskar och separat insamlat matavfall har ökat till 35 procent (långsiktigt mål 50 procent). Viktbaserad avfallstaxa är nu införd i hela staden exklusive skärgården. Aktiviteter inom avfallsområdet i staden är ökande och primäret

och processägarskapet har haft betydelse för detta. De flesta arbetar mest med avfallssortering och arbete uppåt i avfallstrappan behöver öka. Många saknar dock fortfarande möjligheten att sortera ut matavfall. Det avfallsförebyggande arbetet är hos många stadsdelar fokuserat på minskat matsvinn men även ökad återanvändning och avfallsminimering. För ökad måluppfyllelse behövs ett kontinuerligt och systematiskt arbete, resurser för att kunna arbeta med målet och utpekad ansvar.

Det hållbara resandet ska öka

Det senaste året har färdmedelsfördelningen för göteborgarnas resor förändrats, en ökad andel cyklar och åker kollektivt och biltrafikandelen har minskat. Anledningen till detta kan vara flera, bland annat har åtgärder i Västsvenska paketet skapat nya förutsättningar och trängselskatt har införts. Staden har också fortsatt sin satsning på att stimulera cyklingen. Ökningen av resandet i kollektivtrafiken har stabiliserats på 10 procent sett över helåret. På samma sätt visar biltrafiken en generell minskning på 4,6 procent, alltså inte bara i betalstationerna. Över kommungränssnittet har trafiken minskat med 1,9 procent, detta är intressant då trafiken i detta snitt endast minskat vid två tillfällen sedan 1993. Antalet passager vid cykelmätstationerna har ökat med 22 procent.

Den biologiska mångfalden ska främjas

Många insatser görs men måluppfyllelsen är svårbedömd på kort sikt. De flesta av de lokala miljökvalitetsmålen inom området bedöms kunna nås med ytterligare åtgärder men insatserna måste öka. Miljöprogrammet innehåller en rad åtgärder som stödjer arbetet.

De ekologiska frågorna har fått ökad uppmärksamhet i den fysiska planeringen, bland annat med kompensationsåtgärder. Naturvårdsanpassad förvaltning av kommunens skogar, grönstrategin och ekologiska landskapsanalyser är viktiga verktyg. En naturvårdsstrategi för staden ska ge vägledning för det fortsatta arbetet. Stadens kemikalieplan är nu under remissbehandling. Inköp av miljömärkta produkter och kemikalier, följsamhet mot stadens ramavtal i WINST, miljökrav på material och entreprenader, är exempel på åtgärder för att minska giftspridningen.

Arbetet med Åtgärdsplan avloppsavledning, för att minska bräddningen och med vattenskyddsområden fortgår.

Göteborgarnas näringslivsklimat ska förbättras

Målet är att företagsklimatet i Göteborg ska rankas högst bland landets storstadsregioner 2014. Målet följdes upp under 2013 genom SKL:s "Insiktsmätning". Mätningen visar tydligt att näringslivsklimatet i Göteborg har förbättrats och ligger nu på samma nivå som för Malmöregionen och något bakom Stockholmsregionen. Under året genomfördes bland annat utbildningen "förenkla helt enkelt" för 450 personer inom Göteborgs stad. Handlingsplaner för att ytterligare förbättra företagsklimatet införs under 2014 hos samtliga berörda fackförvaltningar. Det stadsövergripande arbetet i frågan leds av Business Region Göteborg.

Arbetsmarknadsinsatser för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka

Av stadsdelsförvaltningarnas rapportering framgår att målet uppnåtts i viss mån i sju förvaltningar medan övriga tre förvaltningar rapporterar god måluppfyllelse. Vidare framgår skillnader mellan förvaltningarnas insatser eftersom målgrupperna delvis skiljer sig åt. Några förvaltningar framhåller också att arbetet numera i större utsträckning riktas till personer som står mycket långt från arbetsmarknaden vilket medför behov av mer individuella insatser och mindre generella. Beträffande övriga förvaltningar och i några fall bolag rapporteras om insatser som i huvudsak innebär att tillhandahålla praktikplatser eller att inrätta anställningar med stöd.

Tillgängligheten till kultur ska öka

Tillgängligheten till kulturen ska öka, förvaltningar och bolagen tycker att så också har skett under 2013. Ett särskilt ansvar vilar på stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg och Kulturförvaltningen som leder ett utvecklingsarbete med att öka samverkan, förstärka marknadsföringen och att utveckla nya kulturella mötesplatser som det nya kulturhuset i Bergsjön. En ny litterär arena

skapades genom Litteraturhuset i Lagerhuset. Papperslösa flyktingar, kan nu som medborgare på ett likvärdigt sätt använda sig av bibliotekens resurser. Stadsbiblioteket är fortfarande under ombyggnad men servicebiblioteket 300 kvadrat ökade sina öppettider och har öppet alla dagar i veckan. För äldre personer och deras anhöriga finns riktad verksamhet "Möten med minnen" på Konstmu-seet och Stadsmuseet. Särskilt framgångsrik under året var Stadsmuseets utställning "Vi är romer" som beskriver romernas historia och deras vandring från Indien till Europa, språk och kulturarv.

Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska minska

Ur nämnders och styrelsernas rapportering framgår att den egna måluppfyllelsen inom nämnden och styrelsen har varit tillfyllest: trettionio nämnder och styrelser bedömer att den har varit god, två nämnder och fem styrelser att den har varit viss och en styrelse att den har varit svårbedömd.

I Göteborgs Stad var i oktober 2013 kvinnors medellön som andel av mäns medellön oförändrad jämfört med oktober 2012. 2013 var denna 92,1 procent jämfört med 92,2 procent för 2012. Förvaltningarna har gjort satsningar för att minska osakliga löneskillnader. Kvinnodominerade yrkesgrupper inom vård, omsorg och undervisning har fått högre löneökningar i procent. Samtidigt har vissa av de tekniska förvaltningarna behövt göra särskilda satsningar på konkurrensutsatta grupper.

I löneöversyn 2013 var utfallet i procent högre för kvinnor än för män, 3,1 procent jämfört med 2,9 procent för män. Då kvinnors medellön är lägre innebär det dock inte en utjämning i kronor.

Upphandling av tjänster med sociala hänsyn ska öka

Flertalet nämnder och bolag har under året genomfört upphandlingar med sociala hänsynskriterier med positivt resultat. Det pilotprojekt som startats i staden för att öka arbetet med social hänsyn i offentlig upphandling bedöms gett bra resultat. Resultatet från uppföljningen 2013 redovisar att det sammantaget genomförts 55 stycken upphandlingar med kravet social hänsyn. Jämfört med 2012 är detta betydande ökning då antalet upphandlingar med social hänsyn var endast 10st. Förvaltningar och bolag har också använt möjligheten att ställa sociala hänsynskrav genom ramavtalsavrop i förnyad konkurrensutsättning, i ramavtalsområden. Pilotprojektets arbete och upphandlingsbolaget informationsspridning bedöms gett resultat på utveckling av den ökade måluppfyllelsen. Pilotprojektet drivs av upphandlingsbolaget i bred samverkan med stadens organisationer, statliga samverkanspartner och marknaden

SAMMANFATTNING UPPDRAG

Av de femton uppdrag kommunfullmäktige har gett till nämnder och bolagsstyrelser skulle tolv genomföras under 2013 och tre senast under 2014.

Av de tolv uppdrag som skulle ha genomförts under 2013 bedömer samtliga berörda nämnder och bolagsstyrelser att följande har genomförts:

- Full behovstäckning i förskolan.
- Ungdomsråd ska finnas i varje stadsdel.
- En plan för utbildningsinsatser i bemötandefrågor mellan kommun och näringsliv ska tas fram.

För uppdragen ”Implementeringen av Göteborgsmodellen för ökat självbestämmande inom hemtjänsten ska drivas vidare och följas upp” och ”Fler bostäder för personer med funktionsnedsättning ska tas fram” gör stadsledningskontoret den övergripande bedömningen att uppdragen har genomförts.

Uppdraget att matråd ska finnas på varje skola är genomfört av nio stadsdelsnämnder och till allra övervägande delen även av SDN Östra Göteborg och Utbildningsnämnden. Uppdraget att genuspedagoger och hbtq-kompetent personal ska finnas tillgängliga för varje förskola och skola bedömer sju stadsdelsnämnder att det har genomförts. Tre stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden har till del genomfört uppdraget. Övriga fem uppdrag har genomförts i mindre omfattning.

En kartläggning av resursfördelning utifrån kön ska tas fram i varje nämnd och bolag

Lite mindre än hälften av förvaltningarna och bolagen har genomfört uppdraget att kartlägga resurser uppdelat på kön. Ytterligare hälften slutför uppdraget under 2014. 10 av 48 svarande uppger att kartläggning inte gjorts. Bland skälen finns att det inte är tillämpligt (för få anställda bland annat), tidsbrist eller att överblicken av resursfördelningen redan är god.

Full behovstäckning i förskolan

Uppdraget om full behovstäckning i förskolan har genomförts. Vid mätdatumet 2013-10-31 har alla barn som stod i kö fått tillgång till plats inom fyra månader och i några stadsdelar har man haft möjlighet att minska antalet barn i grupperna.

Andelen elever med godkända betyg ska öka

Andelen elever i årskurs 9 med godkända betyg i alla ämnen minskade under 2013. Jämfört med 2012 minskade antalet skolor som hade mer än 80 procent elever i årskurs 9 med godkänt betyg i alla ämnen. Andelen elever med slutbetyg inom fyra år, sjönk på de kommunala gymnasieskolorna.

Genuspedagoger och hbtq-kompetent personal ska finnas tillgängliga för varje förskola och skola

Flertalet av nämnderna uppger att uppdraget har utförts. Av de fyra nämnder som anger att uppdraget

ej eller till viss del är utfört finns tillgång till hbtq-kompetent personal eller genuspedagog men inte på alla förskolor och skolor.

Ungdomsråd ska finnas i varje stadsdel

Uppdraget har genomförts.



I dag finns matråd på alla skolor utom en i Göteborg.

Foto: Matilda Karlsson

Matråd ska finnas på alla skolor

Uppdraget har i stort sett genomförts. Östra Göteborg redovisar att det saknas matråd på en skola, för övrigt finns idag matråd på samtliga skolor i Göteborg.

Implementering av Göteborgsmodellen för ökat självbestämmande inom hemtjänsten ska drivas vidare och följas upp

Uppdraget har genomförts. Syftet med Göteborgsmodellen är att verka för ökat inflytande i de serviceinsatser som beviljats. Det omtag som stadsdelsnämnderna gjort i frågan har gett positivt resultat på stadengemensam nivå. Framgångsfaktorer har varit satsningar på information och dialog. Genomförda mätningar på val i stunden och val enligt genomförandeplan är underlag till bedömningen.

En ny plan mot hemlöshet ska upprättas

Fastighetsnämnden ansvarar för att ta fram en ny plan mot hemlöshet. Arbetet pågår och planen beräknas kunna gå ut på remiss under våren/sommaren 2014. Ett färdigt förslag kommer att presenteras under hösten.

Fler bostäder för personer med funktionsnedsättning ska tas fram

2013 färdigställdes 96 lägenheter i bostäder med särskild service (BmSS). Detta är en fördubbling jämfört med föregående år. 2004–2013 färdigställdes drygt 700 lägenheter vilket innebär att det nu finns totalt 1 264 lägenheter i BmSS. Ytterligare 340 personer bedöms ef-



Andelen inköpta ekologiska livsmedel för SDN-sektorn uppgår till 27,1 procent. Andelen miljömåltider ska öka till minst 50 procent.

terfråga BmSS under perioden till och med 2016. 2013 fick 57 personer förtur till lägenhet i ordinare bostadsbestånd genom "F100".

Andelen miljömåltider ska öka till minst 50 procent under mandatperioden

Andelen har ökat men takten är för långsam och avståndet till målet för stort.

Andelen inköpta ekologiska livsmedel för SDN-sektorn uppgår till 27,1 procent, en ökning med 3,7 procentenheter, med spridning från 21 till 31,9 procent. Ekologiskt kaffe, te, frukt, köps in men detta särredovisas inte.

Andelen kött för SDN uppgår till 33 procent med variation mellan 22 och 48 procent. En SDN har inte kunnat redovisa.

En plan för utbildningsinsatser i bemötandefrågor mellan kommun och näringsliv ska tas fram

Under året har sammanlagt 450 tjänstemän och politiker genomgått utbildningen "förenkla helt enkelt" i SKL:s regi. Syftet har varit att öka den kommunala förståelsen för näringsidkarnas situation i deras relation med kommunen. Bemötandefrågor har haft stort utrymme i denna utbildning.

Förvaltningar och bolag ska erbjuda alla tillsvidareanställda heltidstjänster

Flertalet facknämnder/bolag har genomfört uppdraget. Flera anger att ett fåtal frivilligt deltidsanställda finns, några har deltidsanställda som man inte har möjlighet erbjuda heltid. Ingen av stadsdelsnämnderna har genomfört uppdraget i samtliga verksamheter. Några stadsdelsnämnder anger att uppdraget har genomförts i verksamheter med lokalt kollektivavtal för bemanningsarbetet.

Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad ska max fem procent utföras av timanställd personal. Gäller för mandatperioden

Uppdraget har endast genomförts till en del, och andelen är 8,3 procent. Nämnder och bolag med verklig påverkan på totala resultatet har inte lyckats genomföra uppdraget. Stadsdelsnämnderna arbetar aktivt med uppdraget men bedömer att det inte kommer att genomföras fullt ut under 2014. Andra nämnder och bolag anser sig inte kunna bidra ytterligare på grund av säsongs- och evenemangsbetonad verksamhet.

Andelen födda utanför Norden samt andelen kvinnor ska öka på chefsnivå

Chefer födda utanför Norden

Trots att endast ett fåtal nämnder/bolag anger att de har genomfört uppdraget har den totala andelen chefer födda utanför Norden i förvaltningarna ökat från 4,6 till 5,1 procent.

Kvinnor på chefsnivå

Flertalet nämnder/bolag anger att uppdraget är genomfört. Av dessa anger flera att könsfördelningen redan tidigare var jämställd alternativt kvinnor överrepresenterade.

Under 2014 ska minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar göras med social hänsyn

Antalet upphandlingar med sociala hänsynskriterier ser ut att öka ytterligare under 2014. Uppdraget att nå 50 procent av tjänsteupphandlingar kommer inte att nås under 2014. Dels inväntas resultat från pilotprojekt att hitta fram till en modell samt att förvaltningar och bolag efterfrågar fortsatt stöd i form av kompetensutveckling i upphandling kopplat till förnyad konkurren utsättning.

Väsentliga personalförhållanden

Flera förvaltningar har under året ökat sin verksamhet till följd av nya uppdrag eller förändringar i befolkningen och staden har haft stora rekryteringsbehov. Under 2013 har kommunen som arbetsgivare stått sig väl i konkurrensen på den regionala arbetsmarknaden. Många förvaltningar har uppmärksammat ökad sjukfrånvaro, ansträngd arbetsmiljö och ökad arbetsbelastning i sina verksamheter och i stadsdelsförvaltningarna har det varit hög rörlighet bland enhetschefer.

Under 2013 har fokus inom personalområdet varit att stödja och utveckla arbetsmiljöarbetet i staden, stödja verksamheterna i att ta fram långsiktiga kompetensförsörjningsplaner samt förbättra förutsättningarna för stadens chefer. En ny medarbetar- och arbetsmiljöpolicy har arbetats fram och antagits under året och kommer att implementeras under 2014. Staden arbetar aktivt med att öka jämställdheten genom att utjämna osakliga löneskillnader, skapa jämställda arbetsvillkor samt jämställda ledningsgrupper. En omfattande satsning för att implementera stadens gemensamma förhållningssätt i alla verksamheter har genomförts under året.

Den arbetade tiden ökade i förvaltningarna

Personalvolymen inom Göteborgs förvaltningar och bolag uppgick till 42 350 årsarbetare för 2013. I förvaltningarna ökade personalvolymen med 470 årsarbetare. Expansion inom grundskolan bidrog till ökningen med 250 årsarbetare. Personalvolymen inom stadens hel- och delägda bolag minskade med 250 årsarbetare, främst på grund av att busstrafik övergått från Göteborgs Spårvägar AB till annan utförare.

En stor arbetsgivare med många medarbetare

Antal anställda i december var 41 760 (49 140 inklusive bolag). I förvaltningarna har antalet anställda ökat med cirka 550 medan bolagen har minskat med cirka 100 anställda. En prioriterad fråga för staden är att öka andelen heltidsanställda. Antalet tillsvidareanställda med heltid i förvaltningarna har fortsatt att öka, det senaste året med 1 100. Ökningen avser främst funktionshinderområdet. 90 procent av de tillsvidareanställda på förvaltningarna har en anställning på heltid (bolagen 98 procent).

Omfattande rekryteringsbehov

Sammantaget har det gjorts fler rekryteringar under 2013 än under 2012. Totalt har över 9 000 rekryteringar gjorts, varav 2 800 till en tillsvidareanställning och cirka 1 500 till semestervikariat främst inom äldreomsorgen (exklusive timavlönade som inte ingår i denna rekryteringsstatistik). Flest rekryteringar har gjorts inom förskolan, äldreomsorgen och grundskolan. Även inom de tekniska yrkesgrupperna har många rekryteringar gjorts

i hård konkurrens. En fjärdedel av de som anställts i kommunen är utrikes födda.

Nya arenor för marknadsföring av staden som arbetsgivare

För att synliggöra och marknadsföra Göteborgs stad som en attraktiv arbetsgivare pågår sedan flera år olika aktiviteter inom ramen för Employer Branding-arbetet. Under 2013 har det bland annat handlat om att hitta nya och okonventionella kanaler att nå ut, främst till unga. Ett sätt har varit att synliggöra yrken i staden genom "reklamfilmer" på bio. För att väcka ytterligare intresse och skapa forum för samtal med unga har visningen av filmerna kombinerats med att finnas på plats på biograf Bergakungen med tävlingen "Gissa Jobbet". Reklamfilmerna har exponerats vid 3 700 visningar per månad och över 3 000 samtal om arbete i staden har genomförts. Marknadsföringen är ett långsiktigt arbete och det är för tidigt att dra några slutsatser om effekter av satsningarna. Det ska ändå noteras att det är fler sökande till tjänster i konkurrensutsatta yrken jämfört med 2012 och flera förvaltningar märker ett ökat intresse för praktikplatser.

Många nya chefer

Åren 2011 och 2012 präglades av stora organisationsförändringar och mycket hög rörlighet bland chefer. I samband med de stora rekryteringsbehoven har andelen utrikes födda chefer ökat mer än tidigare år. 2013 är andelen utrikes födda chefer 7,3 procent och 5,1 procent är födda utanför Norden. Under 2013 ses en viss stabilisering av chefsrörligheten. Inom grundskolan och äldreomsorgen har dock rörligheten varit högre än i andra verksamheter. En del rekryteringar har gjorts i samband med utökad verksamhet eller pensionsavgångar. Totalt har 239 nya chefer anställts under året. Över hälften har rekryterats internt, vilket visar på att det finns goda karriär- och utvecklingsmöjligheter i staden. Det är stort intresse för de interna chefsförsörjningsprogrammen. Under 2013 har 80 medarbetare genomgått programmet "Morgondagens chef" och under hösten har 90 nya medarbetare påbörjat programmet. 35 chefer har påbörjat programmet "Morgondagens chef för chefer".

Kompetensförsörjningsplaner

Kompetensförsörjning handlar om att attrahera nya medarbetare, behålla och utveckla kompetens hos befintliga, men också att identifiera behov av ny kompetens. På kommunövergripande nivå finns nu kompetensförsörjningsplaner på 5–7 års sikt för fem av kommunens verksamheter. Under 2013 har bland annat omfattande insatser genomförts för att höja grundkompetensen inom äldreomsorg och funktionshinderverksamhet samt utveckling av förskolan.

Många byter arbete inom staden

Staden har en stor intern arbetsmarknad och det finns goda möjligheter till utveckling och nya arbetsuppgifter för medarbetare. Under 2013 har 2 700 medarbetare bytt till en ny tillsvidareanställning inom kommunen. Den interna rörligheten är 11,5 procent, en liten minskning jämfört med 2012. Under året har 2 100 medarbetare lämnat sin anställning i kommunen. Personalomsättningen är 6,8 procent, vilket är på samma nivå som de två senaste åren.

Fler arbetar efter 65 år

Sammanlagt gick 690 av kommunens anställda i pension under året, var tredje pensionär var över 65 år. Genomsnittlig pensionsålder totalt för kommunen var 64,9 år (varaktig sjukersättning ingår ej), men ålder vid pensionsavgång varierar mellan olika yrkesgrupper. Städ-

och måltidspersonal hade lägst genomsnittlig pensionsålder och högst hade tekniker och socialsekreterare.

På väg mot jämställda arbetsplatser

Grundstrukturen med könssegregerade verksamheter och yrkesgrupper gör att jämställdhetsarbetet på kort sikt bara i begränsad omfattning kan skapa jämställt yrkesliv. Trots detta sker ett aktivt jämställdhetsarbete i Göteborgs Stad ur flera aspekter. Flera förvaltningar har efter hand övergått från att arbeta med jämställdhetsplaner till planer för lika rättigheter och möjligheter. Inom staden sker ett kontinuerligt arbete med att säkra rekryteringsprocessen, för att rekryteringar till chefs- och andra tjänster ska ske jämställt och icke-diskriminerande. Förvaltningar och bolag arbetar också med att arbete, familj och fritid ska gå att kombinera och män uppmuntras att ta föräldraledighet. Staden arbetar för att skapa jämställda villkor och förutsättningar mellan chefer inom traditionellt mans- respektive kvinnodominerade verksamheter.

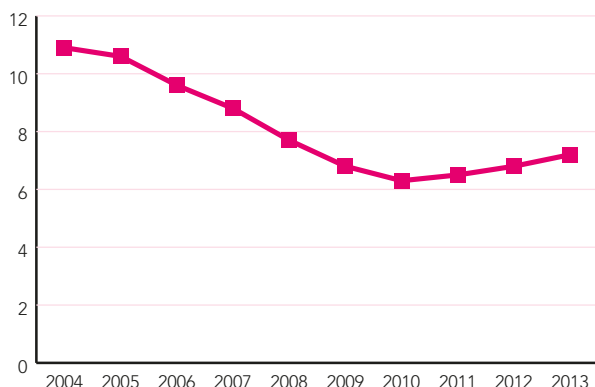
Staden mäter jämställdheten i verktyget Jämix, och de ingående nyckeltalen används också som en hjälp i planering och uppföljning av arbetet. Staden totalt har bedömts ha jämställda ledningsgrupper och karriärmöjligheter, även om det varierar mellan förvaltningar och bolag där ettdera könet kan vara överrepresenterat. I Jämixmätningen för 2013 har staden ett höjt jämställdhetsindex bland annat på grund av ökad andel heltidstjänster.



Göteborgs Stad har ett omfattande rekryteringsbehov.

Foto: Susanne Spicar, Solberg

Förvaltningarnas totala sjukfrånvaro (%)



Arbetsmiljö med utmaningar

Staden har en bred verksamhet med många olika uppdrag och förutsättningar. Det är många omständigheter och faktorer som påverkar arbetsmiljön i stadens olika verksamheter. Bland annat har ökade ambitionsnivåer, såväl genom statlig styrning som genom stadens egna styrdokument och prioriteringar, påverkat arbetsmiljön och organiseringen av verksamheter. Detta har lett till att många medarbetare och chefer upplever ett högre arbetstempo och en ökad arbetsbelastning. Vissa yrkesgruppers arbetsmiljö har särskilt varit i fokus under året. Detta har främst gällt personal inom hemtjänsten samt lärare, socialsekreterare och chefer. Åtgärder är framtagna för att förbättra arbetsmiljön.

Under de senaste åren har sjukfrånvaron ökat i Sverige. För staden har trenden generellt varit densamma. Sedan 2010 har stadens sjukfrånvaro ökat med någorlunda procentenheter per år. Stadens sjukfrånvaro för 2013 var 7,2 procent en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med 2012 – se diagram ovan. Sjukfrånvaron fortsätter att vara högre för kvinnor – se tabell på nästa sida. Under 2013 medförde sjukfrånvaron en kostnad (för enbart sjuklön och intjänad semester) för staden på drygt 400 mkr. Även detta är en anledning till att intensifiera det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Jämställda och konkurrenskraftiga löner

Utfallet i 2013 års löneöversyn (inklusive lönepolitiska satsningar) blev totalt 3,0 procent. För kvinnorna var utfallet 3,1 procent och för männen 2,9 procent. Då kvinnorna hade en lägre medellön än männen innebar detta en procentuellt högre ökning av kvinnornas löner jämfört med männens, men inte i kronor räknat. Löneökningarna 2013 innebar en reallöneökning då inflationen beräknades till 0,1 procent.

I Göteborgs Stad var kvinnors medellön 2013 som andel av mäns medellön i princip oförändrad jämfört med 2012 (92,1 procent respektive 92,2)

Stadens lönepolitiska inriktning är att lönerna ska vara jämställda och konkurrenskraftiga, såväl på kort som på lång sikt. Detta för att dels vara en attraktiv arbetsgivare och kunna rekrytera nya medarbetare, dels för att få nuvarande medarbetare att vilja stanna kvar i

staden. Den lönepolitiska inriktningen innebär även en ambition att minska de strukturella löneskillnaderna som finns mellan stadens kvinnodominerade yrken inom vård, omsorg och undervisning och de sektorer som är mer mansdominerade.

Göteborgs Stad har löner i jämförbar nivå med övriga kommuner. Den stora utmaningen för staden är och kommer att vara att behålla och vidareutveckla en lönestruktur som innebär att långsiktigt kunna försörja staden med medarbetare med rätt utbildning och kompetens.

Personalen i förvaltningarna i siffror 2013

	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt antal anställda	32 967	8 795	41 762
Antal tillsvidareanställda	25 573	6 414	31 987
Antal tidsbegränsat anställda	2 766	901	3 667
Antal timavlönade	4 628	1 480	6 108
Andel utrikes födda av tillsvidareanställda	22,4 %	20,5 %	22,0 %
Antal chefer	1 191	442	1 633
Andel utrikes födda chefer	7,0 %	8,2 %	7,3 %
Åldersstruktur bland tillsvidareanställda			
andel under 30 år	8 %	8 %	8 %
andel 30–44	34 %	34 %	34 %
andel 45–59	44 %	42 %	44 %
andel 60 år och äldre	14 %	16 %	14 %
Externa rekryteringar			
till tillsvidareanställning	2 142	616	2 758
till tidsbegränsad anställning	5 102	1 556	6 658
Externa avgångar bland tillsvidareanställda	1 695	441	2 136
varav med pension (inkl. avtalspension)	543	141	684
varav egen begäran	895	212	1 107
Personalomsättning	—	—	6,8 %
Intern rörlighet	—	—	11,5 %
Sjukfrånvaro	7,9 %	4,9 %	7,2 %
60 dagar och längre	4,2 %	2,4 %	3,9 %
Utbildningsbakgrund bland tillsvidareanställda			
högskoleutbildning	51 %	53 %	51 %
eftergymnasial utbildning (2 år eller kortare)	6 %	9 %	6 %
gymnasium	38 %	32 %	37 %
grundskola eller annan förgymnasial utbildning	6 %	7 %	6 %

Framtidsbedömning

Göteborgs Stad står inför betydande utmaningar, både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Finanskrisen och dess efterdyningar har under en period riktat uppmärksamheten mot den påverkan som omvärldsförutsättningarna har på stadens verksamhetsmässiga och ekonomiska situation, men staden har framöver också att hantera andra och nya utmaningar. Omvärlden och konjunkturen kommer även fortsättningsvis att ha stor betydelse för stadens förutsättningar men det blir alltmer angeläget att rikta fokus mot stadens egna strukturella utmaningar med avseende på demografisk utveckling, kärnverksamhetens utveckling samt den stadsutveckling med stora investeringsbehov som har påbörjats. Staden växer och den utveckling som ligger framför oss kräver troligtvis ökad långsiktighet i planering och styrning av stadens olika delar.

Staden har under en relativt lång följd av år klarat att konsolidera ekonomin och bibehålla god ekonomisk hushållning. Vi har därmed en stabil ekonomisk grund att stå på inför de utmaningar som ligger framför oss.

Den demografiska utvecklingen påverkar

Den demografiska utvecklingen är en av de viktigaste förutsättningarna för att planera och genomföra de kommunala välfärdstjänsterna. Det har relativt länge talats om kommunsektorns utmaningar att klara att finansiera det växande kommunala välfärdsuppdraget. Vi ser idag att det demografiska trycket på kostnadsutvecklingen ökar och att den utvecklingen fortsätter framöver. Dessutom ökar förväntningarna på innehållet i de kommunala välfärdstjänsterna både genom statliga ambitioner men också genom egna lokala ambitioner. Sammantaget innebär detta att resursbehovet inom kärnverksamheten växer framöver.

Växande stad innebär utmaningar

Det blir också alltmer tydligt hur omfattande de utmaningar är som är en konsekvens av en växande stad och de behov som finns inom stadsutveckling och infrastruktur. De beräkningar och uppskattningar som går att göra i dagsläget pekar på betydande investeringsvolymerna under många år framöver i stadens nämnder och bolag. Det blir därigenom uppenbart att staden behöver en långsiktighet i planering och styrning för att klara att finansiera såväl kärnverksamhetens utveckling som de stora investeringsvolymerna. Troligtvis behövs det också prioriteringar och nya lösningar för att klara utmaningarna.

Viktiga parametrar för att hantera framtida ekonomiska utmaningar

Staden har arbetat med ett antal viktiga parametrar för att möjliggöra och förbättra förutsättningarna för att kunna hantera de framtida utmaningarna utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Några som kan nämnas är:

- Den genomgripande översynen av stadens bolag skapar förutsättningar för ökad ägarstyrning men även för att öka möjligheterna till en större helhetssyn på utvecklingen i både nämnder och bolag sammantaget. Att kunna utgå från stadens samlade verksamhet kommer att vara viktigt för att hantera de stora utmaningarna.
- Staden kommer att behöva finansiering för att möta de stora investeringarna framöver och oavsett vilka finansiella vägval som kommer att göras så har staden genom beslut om central finansiell samordning skapat möjligheter till samlat fokus på skuldförvaltning, investerarrelationer och riskhantering.
- Staden har också genom sitt beslut om sex inriktningar för god ekonomisk hushållning och användning av resultatutjämningsreserv skapat förutsättningar för långsiktiga ekonomiska överväganden och strategier. De fastställda inriktningarna täcker in de viktigaste aspekterna för att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling och utgör därmed en bra grund att utgå från när beslut skall fattas och vägval måste göras.

Sammantaget kommer utvecklingen framöver att utmana hela staden att tänka nytt och finna nya lösningar men också att bygga vidare på de strukturer, processer och beslut som redan finns på plats.



2 GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET

I detta block redovisas delar av den verksamhet som bedrevs i Göteborgs Stads 30-tal nämnder samt i 20-tal koncerner och bolag under 2013. Blocket delas upp i följande verksamhetsområde hämtade ur kommunfullmäktiges budget: Utbildning, individ- och familj, människor med funktionsnedsättning, äldre- och sjukvård i hemmet, arbetsmarknadsinsatser, bebyggelse och bostad, trafik, näringsliv och turism, kultur och fritid, klimat och miljö, mångfald och integration, jämställdhet, folkhälsa, barn och avslutningsvis stiftelser. Inom varje område beskrivs viktiga händelser och trender utifrån olika perspektiv.

GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET

31 Utbildning

Utbildningssektorn omfattar samtliga verksamheter inom skolväsendet som förskola, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

36 Individ och familj

Individ- och familjeomsorgen innefattar ekonomiskt bistånd, vård och stöd till vuxna, barn och familjer samt förebyggande och stödjande socialt arbete.

38 Människor med funktionsnedsättning

Funktionshinderområdet omfattar insatser till personer med funktionsnedsättning som bostad med särskild service, personlig assistans, boendestöd, sysselsättning/daglig verksamhet samt ledsagarservice.

40 Äldre och sjukvård i hemmet

Äldreomsorg och hemsjukvård omfattar hemtjänst, förebyggande insatser, dagverksamhet, äldreboende, korttidsvistelse samt kommunal hälso- och sjukvård i ordinärt och särskilt boende.

42 Arbetsmarknadsinsatser

Arbetsmarknadsinsatser omfattar sysselsättningsåtgärder för arbetslösa som staden utför själv eller i samverkan med arbetsförmedlingen eller andra aktörer.

43 Bebyggelse och bostad

Området innefattar fysisk planering, markanvändning, bostadsbyggande och utveckling av goda boendemiljöer i stadens alla delar.

46 Trafik

Trafik är ett brett område som hänger nära samman med stadsutveckling, näringsliv och miljö. Det transportbehov som finns ska tillgodoses i balans med de ekologiska, ekonomiska och sociala dimensionerna.

48 Kultur och fritid

Göteborg har förstärkt sin profil som evenemangsstad med kultursatsningar. Målsättningen är också ett starkt föreningsliv och insatser som kan främja jämställdhet, integration och folkhälsa.

50 Näringsliv och turism

Göteborg ska ha ett hållbart och differentierat näringsliv som ger ökade sysselsättningsmöjligheter. Staden ska också vara en hållbar evenemangs- och besöksstad.

51 Klimat och miljö

Verksamheterna inom energi, avfall och avlopp samverkar lokalt, regionalt och internationellt i syfte att forma viktiga samhällsfunktioner till en långsiktigt hållbar utveckling.

54 Mänskliga rättigheter

Göteborg ska vara en stad för alla. Mänskliga rättigheter är utgångspunkten i stadens arbete med mångfald och integration.

55 Jämställdhet

Målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Göteborgs stad ska bli en förebild i jämställdhet och jämställd verksamhetsutveckling.

56 Folkhälsa

I Göteborg ska all kommunal verksamhet genomsyras av ett folkhälsoperspektiv och ett salutogent tänkande.

57 Barn

Allt beslutsfattande som rör barn och unga ska genomsyras av barnkonventionens anda och intentioner.

58 Stiftelser

Göteborgs Stad förvaltar 96 stiftelser för olika ändamål.

Utbildning

Utbildningsområdet har under året varit uppmärksammat i samhällsdebatten. Vikande kunskapsresultat i PISA undersökningen men också skolan i Göteborgs Stad är områden som diskuteras.

För att nå en högre måluppfyllelse har fokus lagts på tre strategiska områden, pedagogiskt ledarskap, systematiskt kvalitetsarbete, samt det så kallade kompensatoriska uppdraget.

Utbildningssektorn omfattar samtliga verksamheter inom skolväsendet som förskola, grundskola, grund-särskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning, både i kommunal och enskild regi. Det innebär att verksamheten direkt berör över 100 000 göteborgare från barn i förskolan till elever i vuxenutbildning.

Utbildningssektorns strategiska områden

Under året har fokus lagts på tre strategiska områden, pedagogiskt ledarskap, systematiskt kvalitetsarbete, samt det så kallade kompensatoriska uppdraget. Dessa tre områden har central betydelse för verksamheten i förskola och skola och kan betraktas som fundamentala för utveckling och kvalitet. Under året som gått har ett kontinuerligt arbete skett på dessa områden, där samtliga chefsnivåer varit involverade.

Förskolechef och rektor ska leda och samordna det pedagogiska arbetet och har ansvar för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen. Dessa chefer är nyckelpersoner för att förskolan/skolan ska lyckas med sitt uppdrag, att varje barn och elev når så långt som möjligt i sitt lärande och i sin utveckling. Rapporten Att leda pedagogisk verksamhet, framtagna av sektorscheferna i november 2013, belyser uppdraget, men presenterar också ett praktiskt verktyg för Fördjupad uppdragsdialog som ska implementeras i förvaltningarna.

Till sin hjälp med att förbättra måluppfyllelsen på förskolan eller skolan, bedriver förskolechefen och rektorn, men också huvudmannen, ett systematiskt kvalitetsarbete. Det innebär i praktiken att alla beslut om verksamheten ska fattas efter utvärdering av tidigare beslut och analys av resultat. Förvaltningarna har under 2013 delvis arbetat på nya sätt. Dels har det systematiska kvalitetsarbetet belysts i en bilaga inom ramen för uppföljningsprocessen och dels har fördjupad statistik tagits fram i syfte att stödja analysarbetet. Utbildningsförvaltningen har under året inlett implementeringsarbetet av "program för kvalitetsutveckling" på samtliga gymnasieskolor.

Skolans uppgift är att ge alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt i sin

utveckling och ska kompensera för elevernas olika förutsättningar. Alla har rätt till en likvärdig utbildning. Exempel på kompensatoriska insatser som görs är specialpedagogiskt stöd, utveckling av ett inkluderande förhållningssätt, särskilda undervisningsgrupper, studiehandledning, språkstödande arbetssätt, screening av kunskaper i vissa ämnen, nya undervisningsmetoder med eller utan hjälp av modern teknik (IKT) och samverkan med andra sektorer. Sektorscheferna har under året även initierat en utredning av stadens resurs-skolor och en kartläggning av elevhälsans processer har påbörjats.

Utbildningsutskott

Kommunstyrelsen gav under hösten 2012 stadsledningskontoret i uppdrag att tillsammans med stadsdelsförvaltningarna och stadsdelsnämnderna utreda införande av nya utskott. Beslut om inrättande av utbildningsutskott fattades av kommunstyrelse och kommunfullmäktige i maj månad. Under hösten 2013 har ledamöter utsetts, gemensamma utbildningsinsatser har genomförts och utbildningsutskotten har inlett sitt arbete.

Utskottens huvuduppdrag är att genom fördjupad dialog med ledningen för sektor utbildning följa kvalitetsfrågor inom skolväsendet.



Utbildningsverksamheten berör över 100 000 göteborgare från barn i förskolan till elever i vuxenutbildning.

Utbildningsutskottets rapportering ingår i den politiska beredningen av utbildningsärenden i stadsdelsnämnden.

Samtliga verksamheter inom skolväsendet, som ingår i stadsdelsnämndernas ansvarsområde, omfattas av utskottets arbete.

Insatser för ökad kompetens

Arbetet med att säkerställa legitimation för lärare och förskollärare fortsatte under året. Individuella handlingsplaner upprättades tillsammans med de tillsvidareanställda lärare och förskollärare som riskerar att bli obehöriga när kravet på legitimation och behörighet i skolform, årskurs och/eller ämne träder i kraft 2015. Handlingsplanerna sammanställdes också för att ge underlag till insatser på förvaltnings- och kommun övergripande nivå.

Då särskolans behörighetskrav ännu var otydliga anordnades en mötesplats för särskolans rektorer tillsammans med Regionalt utvecklingscentrum vid Göteborgs universitet. Syftet var att tillsammans med berörda skolmyndigheter och universitet förtydliga vad som krävs för behörighet och legitimation i särskolan.

En kompetensförsörjningsplan för förskolan i Göteborgs Stad färdigställdes under 2013. I planen finns perspektiven attrahera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare.

Göteborgs Stad ansökte om statsbidrag för karriärtjänster och rekryterade under hösten 125 förstelärare samt en lektor fördelade inom förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och särskola.

Fler barn i förskolan

Nettokostnaden ökade med 6,6 procent under året vilket kan förklaras av fler inskrivna barn och den fortsatta utbyggnaden. Andel barn i kommunal respektive fristående förskola liksom den totala efterfrågan på förskola och pedagogisk omsorg är i princip oförändrad sedan föregående år. Högst efterfrågan hade Askim-Frölunda-Högsbo med 89,1 procent och lägst hade Centrum med 81,4 procent.

Förskola – nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-2 856	-3 087	-3 292
Nettokostnadsutveckling (%)	8,6	8,1	6,6
Antal barn i förskoleverksamhet	26 902 *	28 112 *	28 995 *
Andel i kommunal förskola	84,0	83,8	83,6
Andel i fristående förskola	16,0	16,2	16,4
Efterfrågan i procent av befolkningen 1-5 år	85	86	86

*Genomsnitt mars/oktober.

En ny enhet för fristående verksamhet

Januari 2013 startade "Enheten för fristående verksamheter" i Göteborgs Stad, belägen i stadsdelsförvalningen Centrum. Det är en för staden gemensam enhet för godkännande och tillsyn av fristående verksamhet inom förskola, pedagogisk omsorg och friliggande fritidshem. Förutom tillsyn och handläggning av ansökningar ingår att ge information, råd och stöd till de fristående verksamheterna. Under 2013 har enheten genomfört 137 tillsynsbesök och 12 nystartsbesök.

I Angered finns 16 fristående familjedaghem som bedriver pedagogisk omsorg vilket är unikt eftersom det i övriga stadsdelar sammantaget bara finns två fristående familjedaghem.

Under 2013 har 24 huvudmän inkommit med 40 ansökningar om att starta förskola eller pedagogisk omsorg, 22 av dessa godkändes.

Enheten bedömer utifrån genomförda tillsyner att de flesta fristående förskolor i huvudsak uppfyller de krav som kan ställas på en förskoleverksamhet av god kvalitet medan de fristående familjedaghemmen har en mer varierad kvalitet utifrån de krav som kan ställas på ett familjedaghem av god kvalitet.

Ökat elevantal i grundskolan

Nettokostnaden ökade med 6,8 procent under året vilket bland annat förklaras av pris- och löneökningar men främst av den fortsatta ökningen av antalet elever i grundskolan. Det är framförallt eleverna i de yngre skolåren som ökar i antal vilket därmed också påverkar fritidshemmen. Antalet elever i fritidshemsverksamhet ökade med drygt 1 200 under året.

Efterfrågan på fritidshem för 6-9 åringar är oförändrad jämfört med föregående år men variationen var stor mellan stadsdelarna. Lägst efterfrågan hade Östra Göteborg med 62 procent och högst Majorna-Linné med 89 procent. Efterfrågan på fritidshem för 10-12 åringar fortsatte att öka och var 12,3 procent, vilket är en ökning sedan 2011 med 4,9 procentenheter.

Andelen elever som valt fristående grundskolor var 20 procent. Högst andel elever i fristående skolor hade Centrum med 40,4 procent och lägst Västra Hisingen med 7,9 procent.

Andelen individintegrerade elever i grundsärskolan fortsatte att minska under året till 12,6 procent, vilket är en minskning med 6,8 procentenheter sedan 2011. En förklaring till detta kan bland annat vara att elever med diagnosen autism men utan utvecklingsstörning enligt skolagen inte längre tillhör särskolan.



Antalet barn i förskolan ökade under 2013.

Grundskola och grundsärskola – nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-4 479	-4 700	-5 020
Nettokostnadsutveckling (%)	3,3	4,9	6,8
Antal elever i grundskolan	46 926 *	47 801 *	49 493 *
Andel i kommunal skola	80,8	80,4	80
Andel i fristående skola	19,2	19,6	20,0
Antal elever i grundsärskolan	556 *	487 *	477 *
- varav individintegrerade	108 *	77 *	60 *
Antal barn i fritidshemsverksamhet	17 057	18 046	19 259
Andel i kommunala fritidshem	86,4	86,5	86,4
Andel i fristående fritidshem	13,6	13,5	13,6
Efterfrågan i procent av befolkningen 6–9 år	79,7	80,5	80,6
Efterfrågan i procent av befolkningen 10–12 år	7,4	10,7	12,3

*Genomsnitt mars/oktober.

Fler nyanlända i grundskolorna

Arbetet med mottagande och introduktion av nyanlända elever har uppmärksamats de senaste åren.

I Östra Göteborg, Angered och delar av Västra Hisingen fanns flest nyanlända elever under 2013. I dessa stadsdelar gjordes också särskilda satsningar. Östra Göteborg tillsatte en styrgrupp med representanter från förskola, skola, elevhälsa och Center för skolutveckling vars syfte var att strategiskt utveckla utbildningen för nyanlända. I Angered har verksamhetsutvecklare uppdraget att identifiera utvecklingsområden och vara processledare för utvecklingsinsatser.

Mottagandet i grundskolan börjar med en kartläggning av elevens tidigare skolbakgrund, kunskaper och erfarenheter. Fyra stadsdelsnämnder har bildat en central Välkomst eller Introduktionsenhet där detta sker medan andra har börjat bygga upp en mottagningsenhet i samverkan med kultur och fritid och socialtjänsten. I Angered, Lundby och Norra Hisingen sker mottagandet i elevens hemskola.

Alla stadsdelar har tillgång till så kallade förberedelseklasser.

De flesta nyanlända eleverna har till en början anpassad studiegång, det vill säga undervisningen är koncentrerad till några av skolämnena. Under introduktionen gavs eleverna studiehandledning på sitt modersmål, om det fanns lärare som kan språket att tillgå. Studiehand-

ledning kan ges av inhyrd personal från språkcentrum vid enstaka tillfällen, kontinuerligt några timmar varje vecka eller vara en del av den ordinarie undervisningen och ges av flerspråkig personal i hemskolan. Ämnesundervisning på elevens modersmål förekom företrädesvis på skolor där en stor andel av eleverna har utländsk bakgrund.

Så gick det för eleverna i årskurs 9

Andelen elever som nått målen i alla ämnen minskade i Göteborg. Minskningen var störst i de kommunala skolorna men även de fristående skolorna minskade något. Både gruppen pojkar och gruppen flickor hade en minskning i resultat och skillnaden mellan pojkar och flickor var oförändrad. Sedan 2010 har Malmö och Göteborg närmat sig varandra i resultatnivå, Malmö har ökat och Göteborg har minskat.

Kommunstyrelsen gav under året medel ur en utvecklingsfond till de elva skolor med lägst andel godkänt i alla ämnen i Göteborg Stad. Ett syfte var att skapa en mer likvärdig skola för alla barn och ungdomar i Göteborg. Många positiva effekter har rapporterats från de elva skolorna även om de fortfarande har en låg måluppfyllelse jämfört med andra skolor i staden. Flera av skolorna satsade på språkutvecklande arbetssätt vilket visade sig vara framgångsrikt, bland annat var metoden Reading to learn mycket uppskattat på skolorna.

Andel elever (%) med fullständiga betyg i årskurs 9

Göteborg		2011	2012	2013
Samtliga huvudmän	Alla	73,4	71,2	69,5
	Flickor	76	75	73
	Pojkar	71	68	66
Kommunala skolor	Alla	70,0	68	65,4
	Flickor	72	72	69,0
	Pojkar	68	65	62,0
Fristående skolor	Alla	84,4	80,3	79,9
	Flickor	87	83	81
	Pojkar	82	78	79
Malmö kommunala skolor	Alla	62,1	63	63,9
Stockholm kommunala skolor	Alla	77	74,6	74,7
Riket kommunala skolor	Alla	76,4	76,2	75,6
Riket – samtliga huvudmän	Alla	77,3	77,4	77

Gymnasieskolan – kunskapsresultat 2013

Kommun	Huvudman	Genomsnittlig betygspoäng			Andel elever behöriga till högskola (%)			Andel elever med slutbetyg inom 4 år (%)		
		2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Göteborg	Samtliga	14,6	14,4	14,4	89	88,2	88,4	74	74,9	73,6
Göteborg	Fristående	15,1	14,7	14,7	92	90,7	90,8	83	82,8	82,2
Göteborg	Kommunal	14,1	14	14	86	85,6	85,8	67	69	66,4
Malmö	Samtliga	13,9	14	13,9	82	83,4	83,8	66	69,5	70,5
Stockholm	Samtliga	15	14,8	14,6	88	88	86,9	74	74,7	74,4
Riket	Samtliga	14,1	14	14	87	87	86,8	76	77	76,6

Källa: Siris, Skolverket

Så gick det för eleverna i gymnasieskolan

Resultaten för Genomsnittlig betygspoäng och Andel elever behöriga till högskolan var oförändrat från föregående år på de fristående och kommunala gymnasieskolorna medan andelen elever med slutbetyg inom fyra år, minskade på de kommunala gymnasieskolorna.

Vikande elevantal i gymnasieskolan

Antalet elever i gymnasieålder var fortsatt vikande men ökade kostnader för löneavtal och prishöjningar innebar en nästan oförändrad nettokostnad. Den minskade kostnadsutvecklingen förklaras därför främst av att genomförda rationaliseringar fått ekonomisk effekt.

Andelen behöriga elever som valde någon av Göteborgs kommunala gymnasieskolor ökade för andra året i rad. Andelen elever som sökte sig till yrkesprogram ökade något jämfört med tidigare år vilket får beskrivas som ett trendbrott. Fyllnadsgraden i de kommunala gymnasieskolorna var god.

Utbildningsnämnden har genomfört förändringar i programstrukturen och från och med läsåret 2013/2014 erbjuder samtliga kommunala gymnasieskolor utbildning inom introduktionsprogrammen. Målsättningen är att öka elevernas genomströmning på introduktionsprogrammen.

Hösten 2013 startade den nya gymnasiesärskolan, GYS13, med nio nya nationella program och ett nytt individuellt program. Elevernas val medförde att sju av de nio nya programmen startades. Intentionen är att ytterligare ett program kan startas inför höstterminen 2014.

Gymnasieutbildning –nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-1 443	-1 478	-1 465
Nettokostnadsutveckling (%)	0,7	2,4	-0,9
Göteborgare i gymnasieskolan	17 132 *	16 710 *	16 219 *
Andel i kommunal skola	49	49	49
Andel i annan kommuns skola	10	10	9
Andel i fristående skola	41	41	42
Göteborgare i gymnasiesärskolan	400	393	374

*Genomsnitt februari/oktober.

Närvaro – ett fokusområde för skolan

Hög närvaro är en förutsättning för bra resultat och hög måluppfyllelse. Stadsdelarna, men främst utbildningsförvaltningen, har under året arbetat aktivt med att följa upp och öka elevernas närvaro. Gymnasieelevernas närvaro har pendlat mellan 85-86 procent under de senaste åren. Utbildningsförvaltningen noterade under 2013 en ökad närvaro och att den oanmälda frånvaron, eller skolket, minskade till den lägsta nivån på 5 år. Förvaltningen bedömer att bättre information till vårdnadshavare om anmälningsskyldigheten vid frånvaro samt striktare regler för studiehjälp medfört att anmälningsskyldigheten ökat. Den högsta närvaron hade eleverna vid Bernadottegymnasiet och Polhemsgymnasiet medan den lägsta närvaron fanns hos eleverna på Angereds-gymnasiet. Närvaron på Angereds-gymnasiet ökade dock jämfört med 2012

Fler i gymnasial vuxenutbildning

Den sammantagna utbildningsvolymen minskade inom sfi och grundläggande vuxenutbildning under 2013 jämfört med 2012. Detta medförde ett utökat utrymme för den gymnasiala vuxenutbildningen, vilken också ökade i omfattning under året.

Kön till sfi-studier minskade under året vilket inneburit att det varit en kort väntetid för att få påbörja sina studier. Inom den grundläggande vuxenutbildningen minskade antalet sökande, men antalet kurser per individ ökade.

Andelen som sökt till gymnasial vuxenutbildning och sedan blev antagna ökade jämfört med de två föregående åren. Detta innebar att betydligt fler individer fick möjlighet att tillgodose sina behov av kompletterande kurser för att därmed bli behöriga att söka till högskola och universitet.

Andelen satta betyg och avbrott var på likartade nivåer som föregående år.



Stadsdelarna, men främst utbildningsförvaltningen, har under året arbetat aktivt med att följa upp och öka elevernas närvaro.

Vuxenutbildning – nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-348	-368	-365
Nettokostnadsutveckling (%)	-6,1	5,6	-0,75
Antal köpta helårsplatser	10 504	11 399	11 604
- varav grundläggande vuxenutbildning	1 510	2 009	1 685
- varav gymnasial vuxenutbildning	3 340	3 165	3 865
- varav vuxenutbildning för intellektuellt funktionshindrade (särvox)	72	63	70
- varav svenska för invandrare (sfi)	5 582	6 162	5 984
Yrkeshögskola (yh)/Kvalificerad yrkesutbildning (KY)	1 351	1 360	1 319

Beräkningsgrunden för en helårsplats inom grundläggande vuxenutbildning, sfi och särvox är 540 timmar. Beräkningsgrunden för en helårsplats på gymnasialnivå är 800 poäng.

Flexikation – pilotprojekt för en individanpassad struktur för vuxnas lärande

Arbetsmarknadens krav på en allt mer specialiserad och välutbildad arbetskraft behöver mötas av ett utbildningssystem som utvecklas i samma riktning. Många vuxna som söker sig till vuxenutbildningen har också behov av utbildning och kompetensutveckling från olika delar av utbildningssystemet för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden och komma vidare i arbetslivet.

Målsättningen med projektet om en individanpassad struktur för vuxnas lärande, Flexikation, är att man som studerande ska kunna studera kurser från olika skolformer inom samma utbildningsinsats. I samverkan med eftergymnasiala nivåer i utbildningssystemet har en pilotomgång startats under 2013 med 120 elever inom tre olika inriktningar. Resultaten hittills, liksom responsen från de branscher som är involverade, pekar på att detta är en lyckad satsning.

Framtidsfrågor

Att kontinuerligt anpassa verksamheten efter förändrade barn- och elevvolymerna är en utmaning för utbildningssektorn. Inom för- och grundskola kommer antalet barn och elever att öka de närmaste åren vilket bland annat innebär stort fokus på tillgång till ändamålsenliga loka-

ler samt att rekrytera behörig personal. Inom gymnasieskolan minskar antalet elever under de närmaste åren för att sedan öka något från år 2016.

En viktig fråga för alla verksamheter inom utbildningsområdet är att behålla och attrahera medarbetare. Det råder konkurrens om utbildad personal och vissa fall brist på kompetenser, exempelvis inom särskolan. Att öka läraryrkets attraktivitet och att antalet utbildningsplatser på universitet och högskola dimensioneras på ett sätt som möter skolhuvudmännens rekryteringsbehov är en central fråga.

Andra viktiga framtidsfrågor är kontinuitet och stöd i ledarskapet samt att ha ett fortsatt fokus på det systematiska kvalitetsarbetet inom samtliga skolformer.

Inom gymnasieskolan är elevernas val av skola och program avgörande för hur verksamheten ska organiseras och dimensioneras. För att ett brett utbud av gymnasieprogram ska kunna erbjudas bör Göteborgs Stads gymnasieskolor vara ett naturligt val för en stor andel elever.

För vuxenutbildningen är det viktigt att ha fortsatt fokus på att utveckla det individbaserade lärandet. En annan strategisk fråga är att utveckla det regionala samarbetet så att behoven inom den funktionella arbetsmarknadsregionen GR kan mötas med full kraft.



Rekrytering av elever till den kommunala vuxenutbildningen i Brunnbo.
Foto: Hans Luthman

Individ och familj

Utvecklingen pekar mot att barn och unga med stora behov placeras i familjehem i stället för institution. Bostadsbristen i Göteborg innebär att allt fler söker socialtjänstens hjälp för att lösa sitt boende. Antalet personer med långvarigt försörjningsstöd fortsätter att öka även om ökningstakten avtar.

Individ- och familjeomsorgen är en del av socialtjänsten och kännetecknas av myndighetsutövning inom områdena barn och unga, ekonomiskt bistånd och vuxna. Utöver myndighetsutövningen bedrivs ett omfattande förebyggande och stödjande arbete för utsatta grupper i samhället i samarbete med andra myndigheter och civilsamhället.

Långsiktig kompetensförsörjning

Arbetet inom individ- och familjeomsorgens olika verksamheter upplevs ofta som engagerande och viktigt. Det finns många erfarna och duktiga medarbetare som brinner för sitt arbete och visar stor respekt för personerna de möter. Göteborg har inga svårigheter att rekrytera socialsekreterare utan erfarenhet av yrket, utan problemet är att rekrytera socialsekreterare med erfarenhet. De personer som anställs idag är yngre och kommer ofta direkt från universitetet. Genomlysningen av personalsituationen inom individ- och familjeomsorgen (2013) visar att personal inom myndighetsutövningen i Göteborg till stora delar består av personer under 35 år. Detta ställer höga krav på Göteborgs Stad som arbetsgivare när det gäller rekrytering och att ge stöd till chefer och medarbetare.

Ett barn per skolklass

Inom individ- och familjeomsorgen fanns cirka 10 000 barn och unga registrerade. Av dessa var cirka 1 000 placerade i familjehem eller på institution 2013. De placerade barnen är särskilt utsatta och staden har en särskild skyldighet att följa upp och bevaka deras intressen. Barnen saknar ofta fungerande nätverk och har en mycket komplex problematik. Övriga barn och unga inom individ- och familjeomsorgen är också en utsatt grupp på olika sätt. Barn och ungas livsvillkor är tätt sammankopplade med föräldrarnas, men de har även andra viktiga vuxna omkring sig exempelvis i skola och i föreningslivet. För att öka förutsättningarna till goda livschanser behöver frågan om barn och ungas trygga uppväxtvillkor prioriteras. Den som har vårdnaden om ett barn ansvarar för att barnets behov blir tillgodosedda. Samtidigt har samhället ett övergripande ansvar för att barn ska få stöd och skydd. Den vård samhället erbjuder ska vara mer trygg än vad barnet hade i hemmiljön. Erfarenheter från forskning visar på brister och placerade barns vardagsliv kantas ofta av flera uppbrott från skola och vänner. Samhällsvård för barn i Sverige omfattar ungefär ett barn per skolklass (Socialstyrelsen 2006). Trenden att barn och unga placeras främst i familjemsvården fortsätter.

Våld i nära relationer

Kommunen har ansvar för att alla som utsätts för våld i nära relation ska erbjudas skydd och stöd. Frivilligorganisationernas arbete för våldsutsatta är ett viktigt



Barn och unga med stora behov placeras oftare i familjehem i stället för på institution. Foto: Jeanette Larsson

komplement till kommunens verksamheter, bland annat för dem som av olika skäl inte vill vända sig till socialtjänsten. Under 2013 var 200 kvinnor i behov av skyddat boende men kunde inte erbjudas plats, jämfört med 142 kvinnor 2012.

Barns upplevelser av våld i nära relation är skrämmande då barnet är beroende av sina föräldrar för sitt välbefinnande. 2013 uppmärksammades 1 500 barn inom individ- och familjeomsorgen på grund av bristande omsorg från föräldrarna eller våld inom familjen. Göteborg började under 2013 arbetet med att kvalitets-säkra insatserna och tydliggöra ansvarstagandet för att våldsutsatta vuxna och barn ska uppmärksammas och få det stöd och den hjälp de har rätt till, oavsett var i staden de bor. Detta arbete kommer att fortsätta under 2014.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har legat relativt stilla de senaste fyra åren trots att arbetslösheten varit hög. Antalet ungdomar med försörjningsstöd minskade under 2013, vilket delvis kan vara en följd av en viss lättning på arbetsmarknaden. Totalt sett ökade kostnaderna för försörjningsstöd i Göteborg under 2013 med enbart 0,9 procent till 1 132 mkr. Kostnadsökningen är lägre än riksnormens höjning till 2013.

En allvarligare tendens var däremot att antalet långtidsberoende hushåll (försörjningsstöd under minst 10 månader på ett år) fortsatte att öka, även om ökningstakten avtog. Sammantaget var 10 836 vuxna personer långtidsberoende och hade försörjningsstöd som en mer eller mindre permanent försörjningsform under 2013.

För 2014 blir det ingen höjning av riksnormen eftersom det inte är någon inflation i Sverige. De gryende förhoppningarna att konjunkturerna ska förbättras kan på sikt komma att minska inflödet av nya bidragshushåll. Det kommer emellertid att dröja innan efterfrågan på arbetskraft ökar så att det skulle påverka antalet långtidsberoende.

Bostadsbristen är ett allvarligt problem

Bostadsbristen i Göteborg innebär att allt fler riskerar att utestängas från den ordinarie bostadsmarknaden och att fler söker socialtjänstens hjälp för att lösa sitt boende. Särskilt utsatta grupper kan inte välja bostadsområde och segregationen i staden riskerar att öka.

Samordning av stadens arbete med boendesociala frågor har fortsatt genom projektet "Rätt boende" som syftar till att minska hemlösheten samt skapa förutsättningar för likabehandling och effektivitet. Projektet omfattar totalt 16 olika uppdrag varav flertalet är under genomförande. Ytterligare ett projekt som syftar till att pröva modellen "Bostad först" startade under 2013 och har inneburit att 10 personer erbjudits bostad.

Arbetet med vräkningsförebyggande åtgärder har utvecklats under året. Tre olika jourboenden för barnfamiljer utan omsorgsbehov har startat. Arbetet med att ta fram en ny plan mot hemlöshet startade under

2013 och förslaget beräknas kunna presenteras hösten 2014.

Individ- och familjeomsorgen

Nettokostnaderna för individ- och familjeomsorg, exklusive ekonomiskt bistånd, ökade med 1,9 procent under 2013, vilket är en lägre kostnadsökning jämfört med tidigare år. Nettokostnaden ökade totalt för barn och unga med 0,6 procent och för vuxna med 5,4 procent. Nettokostnaden för vuxna ökade främst inom institutionsvård och boende. Antalet boendedygn för vuxna är på samma nivå som föregående år medan nettokostnaden ökar med 6,1 procent eller 28 mkr till totalt 479 mkr. Stadsdelsnämnderna har placerat fler barn och unga i familjehem vilket ökat nettokostnaden, medan nettokostnad för institutionsplaceringar är oförändrad.

Utvecklingen pekar mot att tvångsvård för barn och unga har ökande andel av nettokostnad för institutionsvård. Stadsdelsnämnderna anger att fler rehabiliterande och förebyggande insatser för vuxna görs på hemmaplan genom en kombination av boende och omfattande stödinsatser i boendet och i vardagen för den enskilde.

Staden strävar efter att följa upp effekterna av de olika insatser som erbjuds till kommunmedborgarna men användandet av de metoder som finns att tillgå har inte kommit igång i sådan utsträckning att resultaten kan kvalitetssäkras. Detta arbete intensifieras under 2014.

Individ och familj – några nyckeltal

Befolkningsramen	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-2 912	-3 035	-3 082
Nettokostnadsutveckling (%)	2,3	4,2	1,5
Därav nettokostnad:			
– barn och unga	-972	-1 012	-1 019
– vuxna	-601	-627	-661
– försörjningsstöd	-1 090	-1 122	-1 132

Nettokostnad totalt avser individ- och familjeomsorg inklusive ekonomiskt bistånd.

Människor med funktionsnedsättning

”Göra gott rätt och lika” sammanfattar en gemensam strävan för myndighetsutövningen inom funktionshinderområdet. Under året har en gemensam plattform tagits fram med särskilt fokus på professionellt bemötande, rättsäkerhet och likabehandling.

Den dagliga verksamheten enligt LSS ska ge förutsättningar till utveckling och karriär, inom verksamheten eller mot arbete eller utbildning. Större enheter har skapats för att förbättra karriärvägar. Dessa enheter ger också bättre kostnadseffektivitet.

Funktionshinderområdet är en del av socialtjänsten. Området omfattar myndighetsutövning enligt LSS och SoL men också ett stort antal verksamheter som utför arbete med att ge personer med funktionsnedsättning stöd och service samt vård och omsorg. Det är bostäder med stöd och service, daglig verksamhet eller annan sysselsättning, korttidsvistelse, personlig assistans, hemtjänst, boendestöd, avlösarservice och ledsagarservice med mera.

Delaktighet, inflytande och jämlikhet

Stadsdelarna har arbetat med att öka den enskildes delaktighet och inflytande över det stöd man får i vardagen. Framförallt genom att utveckla och förbättra den sociala dokumentationen och användandet av genomförandeplaner. Det nya verksamhetsstödet för utförardokumentation ger bättre förutsättningar för det arbetet. Brukarrevisioner är ett sätt att ta reda vad brukare tycker om till exempel sitt boendestöd eller sin bostad med särskild service. Med brukarrevision som verktyg skapas en arena för dialog och brukarinflytande i verksamhetsutveckling. Under året har fem brukarrevisioner genomförts av NSPHiG som är en organisation för brukarföreningar i Göteborg. Dessutom har tre brukarrevisioner genomförts av social resursförvaltning. För personer som använder alternativa metoder för kommunikation kan det vara svårt att delta i brukarrevisioner. Man använder då andra metoder för att ta del av deras synpunkter, till exempel pictogram eller tecken.

Flera stadsdelar har arbetat med att integrera verksamheter i samhället, till exempel daglig verksamhet på vanliga arbetsplatser i kommunen, i privata företag eller i anknytning till anläggningar för idrott och kultur.

Genom att utveckla det individuella stödet kan personer med funktionsnedsättning i större utsträckning bli delaktiga i samhällslivet och delta i aktiviteter som riktar sig till alla medborgare. Många har erfarenhet av att inte känna sig välkomna, eller att de inte kan tillgodogöra sig det ordinarie utbudet. Därför är det viktigt att verksamheter inom kultur och fritidsområdet tydligt informerar om att personer med funktionsnedsättning är välkomna.

Ett projekt för att skapa en gemensam plattform inom myndighetsutövningen har avslutats 2013. Utbildningar har genomförts för socialsekreterare och enhetschefer gällande lagstiftning, rättspraxis, förhållningssätt, brukarperspektiv, barnperspektiv med mera. Fokus har legat på professionellt förhållningssätt och att säkerställa den enskildes delaktighet och inflytande. En slutrapport har lämnats till sektorscheferna och en informationsfolder har publicerats i en pappersversion samt en webbversion på stadens intranät.

Ändrad rättspraxis

Medierna har uppmärksammat LSS-lagstiftningen och förändringar i rättspraxis som har drabbat enskilda personer negativt. LSS infördes 1994 och har inte förändrats annat än i detaljer sedan dess. Däremot har rättspraxis, det vill säga styrande domar i Högsta Förvaltningsdomstolen och vissa fall i Kammarrätterna, inneburit en förändring av hur lagen tolkas, bland annat för personkretsbedömning, personlig assistans och ledsagning. Det innebär att man kan få förändrade beslut trots oförändrade behov. I Göteborg har socialsekreterare som arbetar inom funktionshinderområdet fått utbildningar i gällande rättspraxis.

Personer med psykisk funktionsnedsättning

Statliga prestationsbaserade satsningar pågår 2012–2016 och kraven på kommunen kommer att öka successivt. En genomförd inventering visar på utvecklingsbehov inom arbete och sysselsättning, stöd i vardagen och att ge stöd till förbättrad fysisk hälsa. Brukarinflytande är ytterligare ett område som prioriteras.

Bostadsbristen är ett allvarligt problem

I Göteborg råder brist på bostäder för alla vilket bland annat leder till att personer som skulle kunna klara ett ordinarie boende, ansöker om bostad med särskild service (BmSS). Många vill och kan bo i det ordinarie bostadsbeståndet, med kvalificerat stöd och service, till exempel personlig assistans, hemtjänst eller boendestöd. Stadsdelarna har satsat på ett förstärkt och förbättrat boendestöd och har beslutat att införa en gemensam lägsta nivå på basutbudet från och med 2014. F100 innebär att de



Grunden Media vinner Musikslaget igen.

Foto: Grunden Media

kommunala bostadsbolagen erbjuder lägenheter till personer med funktionsnedsättning som klarar att bo i en vanlig lägenhet. 2013 fick 54 personer en bostad genom "F100", vilket är en utökning med drygt 10 jämfört med 2012 och en fördubbling jämfört med 2011. Forskning visar att hemlösa personer med så kallad samsjuklighet (psykisk ohälsa och missbruksproblem) har stor nytta av att först få en egen bostad där ett individuellt anpassat stöd sedan utformas utifrån den enskildes behov. Ett projekt i mindre skala för att utveckla modellen med "Bostad först" bedrivs inom boendeverksamheten i social resursförvaltning.

Bostadsbristen leder till ett stort antal köpta korttidsplatser och andra provisoriska boendelösningar. Beslut om bostad med särskild service kan ofta inte verkställas inom rimlig tid, vilket leder till risk för så kallad särskilda avgifter (sanktionsavgifter). Det är störst svårigheter att verkställa BmSS för personer med omfattande och svår problematik.

Under 2013 färdigställdes 96 lägenheter i 16 olika BmSS och under perioden 2004–2013 färdigställdes drygt 700 lägenheter. Den totala volymen är nu 1 265 lägenheter, men trots det är behovet inte täckt. Planen inom funktionshinderområdet visar ett behov av BmSS för 340 personer fram till år 2016. Planerad utbyggnad omfattar 340 lägenheter, men det finns en osäkerhet om vad som kan uppnås. Ledningsgruppen för bostadsförsörjning för särskilda grupper har gett en temporär

styrgrupp i uppdrag att kraftsamla för att den planerade utbyggnaden ska kunna genomföras.

Under året har 152 lägenheter i BmSS förmedlats i nybyggnation och i befintligt bestånd. I 68 fall har den enskilde tackat nej till erbjuden lägenhet. Ett arbete har startat för att öka möjligheterna för personer att bo rätt utifrån sina behov av stöd och service. Rörligheten mellan befintliga bostäder med särskild service har ökat något, vilket innebär att fler personer har en bostad som bättre motsvarar deras behov.

Antal som får insatser på oförändrad nivå och lägre kostnadsökning.

Antalet personer med insatser låg 2013 på samma nivå som föregående år medan nettokostnadsökningen var lägre än de två senaste åren. Antalet personer snitt/månad med insats enligt LSS var 3 977 och med bistånd enligt SoL var 4 136. Kostnadsökningen var totalt 5,1 procent under 2013.

Människor med funktionsnedsättning – några nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad (mkr)	-2 640 *	-2 817 *	-2 962 *
Nettokostnadsutveckling (%)	7,0	6,7	5,1
Personalvolymförändring (%)	2,6	3,9	0,6

*Inklusive hemsjukvård för personer under 65 år.

Äldre och sjukvård i hemmet

Äldreomsorgen hade låg nettokostnadsutveckling vilket tyder på att effektiviseringar har genomförts. Framförallt hemtjänsten har utvecklingsbehov och med syfte att förbättra verksamheten har ett stort utredningsuppdrag genomförts.

Värdegrund och salutogent förhållningssätt

Enligt bestämmelse i socialtjänstlagen ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Under 2013 har 225 värdegrunds- och reflektionsledare utbildats för att leda reflektionsmöten på arbetsplatsen. Nationell värdegrund, salutogent förhållningssätt, mänskliga rättigheter och jämställdhet ska stå i fokus för reflektionen. Målsättningen är att alla medarbetare genom reflektion ska få kompetens att utveckla nya sätt att agera som kan möjliggöra ett värdigt liv och välbefinnande för äldre personer.

Äldres inflytande över sin vardag

I mötet med personalen skapas förutsättningar för tillit så att de äldre känner sig trygga och ges möjligheter till inflytande. Det handlar om att förflytta "makten" över insatserna från professionen till den äldre. Stadsdelsförvaltningarna har arbetat aktivt med perspektivförändringen genom bland annat dokumentation, kontinuitet och reflektionsmodeller. Den så kallade Göteborgsmodellen som innebär att den äldre kan förfoga över beviljade serviceinsatser ger ytterligare möjligheter till inflytande. Eftersom arbetet tidigare inte fått tillräckligt genomslag har ett omtag gjorts vilket gett positiva effekter.

Med fokus på ekonomi

Äldreomsorg och hälso- och sjukvård har haft en lägre kostnadsutveckling än vad som motsvaras av pris- och löneutvecklingen. Arbetet med budget har tagit mycket kraft från utvecklingsfrågorna och förberedelsen för att möta framtidens förändringar.

Fler bor hemma

En tydlig trend de senaste åren är att fler äldre får sina behov av vård och omsorg tillgodosedda i hemmet i stället för i äldreboende och på korttidsplats. Detta innebär förändrade kompetenskrav hos medarbetarna. För att möta behoven har samverkansformer mellan olika yrkesprofessioner utvecklats. Valfärdsteknologi öppnar möjligheter för alternativ till traditionella insatser. Bland annat har förberedelsearbete för att erbjuda tillsyn via kamera skett. Stadsledningskontoret har sedan i mars 2013 arbetat med ett utredningsuppdrag från kommunstyrelsen. Uppdraget har handlat om förändringar av arbetssätt och verksamhetsplanering som ökar möjligheterna till självbestämmande för äldre och personer med

funktionsnedsättning samt utveckling av Göteborgsmodellen. En viktig del i uppdraget har varit att höja hemtjänstens status.

Äldreboende för de som behöver

Drygt 4 000 äldre personer bor i lägenheter i äldreboende. Som följd av demografiska förändringar och möjligheten att tillgodose omsorg och vård i hemmet i stället för på äldreboende har antalet lägenheter minskat något under året.

Även med stora behov av hälso- och sjukvård kan vård i hemmet erbjudas

Under 2013 har cirka 9 000 patienter fått hälso- och sjukvårdsinsatser varje månad. Av dessa var cirka 15 procent under 65 år. Personer i alla åldrar med svåra sjukdomstillstånd kan vårdas hemma. I ASIH (avancerad hälso- och sjukvård i hemmet) har cirka 200 personer fått vård i hemmet varje månad.

Stöd till anhöriga är en del av stadens verksamhet

Samtliga stadsdelsnämnder har kontaktpersoner för stöd till anhöriga. Stödet ges i olika former, både som generella insatser, i grupp och individuellt samt som bistånd. I stadsdelarna Askim-Frölunda-Högsbo, Centrum och Angered finns anhörigcenter dit anhöriga i alla åldrar kan vända sig.

Nya kvalitetsmått inom verksamhetsområdet

För första året har staden genomfört uppföljning av kvaliteten i hemtjänst och äldreboende genom att jämföra och analysera resultat av mått i den nationella kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Redovisning i Kolada innebär att verksamheten gör en självskattning av vilken kvalitet verksamheten erbjuder utifrån färdiga definitioner. Stadens sammantagna resultat låg i linje med rikets resultat. Exempel på resultat är att den äldre inom hemtjänsten som har minst två besök per dag mellan klockan 7–22 i genomsnitt träffar 14 olika personal. Inom äldreboende är en kvalitetsfaktor hur lång väntetiden är från ansökan till erbjudet inflyttningsdatum. Stadens resultat på mätningen var 46 dagar.

Kolada anger med sina kvalitetsmått de förutsättningar som verksamheten ger. Den kvalitet brukarna upplever mäts via en nationell brukarenkät som genomförs en gång per år. För första gången har staden enbart använt den nationella brukarundersökningen. Det finns



Ipadkurs på Mötesplats – ett kulturhus för seniorer i centrum.

Foto: Lars Lanhed

en fråga i undersökningen som är bred och den är; hur nöjd är du med hemtjänsten/äldreboendet som helhet. Andelen som redovisade att man är mycket nöjd eller ganska nöjd med hemtjänsten som helhet var 82 procent, rikets resultat var 90 procent. För äldreboende var motsvarande fråga 78 procent jämfört med rikets 83 procent.

Arbetet med kvalitetsregister intensifierades under 2013

Ett nationellt kvalitetsregister innehåller individbaserade uppgifter om problem, insatta åtgärder och resultat inom hälso- och sjukvård och omsorg. Registren används integrerat och aktivt i vård- och omsorgs verksamhet för lärande, förbättring, forskning samt ledning och kunskapsstyrning för att tillsammans med individen skapa bästa möjliga vård. I Göteborg arbetar verksamheterna med Senior Alert, Svenska palliativregistret och BPSD (beteende och psykiska skador vid demenssjukdom).

Heltidsanställningar inom äldreomsorgen är målsättningen

Det nya arbetssättet som införts innebär att en ökad grundbemanning används för att täcka planerad frånvaro. Antalet timavlönade ska minska som följd av detta. Andelen tillsvidareanställda med heltidsanställning har mellan åren 2011 till 2013 ökat från 70 till 85 procent.

Framtida utmaningar med nya möjligheter

Utvecklingen går mot att en ökad andel av den specialiserade sjukvården utförs utanför sjukhuset. Det ställer

krav på ökade resurser och på specialistkompetens hos personalen. Den kommunala hälso- och sjukvården i samverkan med primärvården får då ett ökat ansvar gentemot en större grupp invånare.

Därtill kommer antalet personer med hög ålder att öka inom de närmaste årtiondena, vilket ställer krav på stadsplaneringen, boendemiljöer, folkhälsoarbetet samt inte minst vård- och omsorg.

Det finns all anledning att ta tillvara de kommande åren för att förbereda staden inför dessa utmaningar.

Äldre och sjukvård i hemmet – några nyckeltal

	2011	2012	2013
Nettokostnad äldreomsorg (mkr)	-3 757 *	-3 894 *	-3 933 *
Nettokostnadsutveckling äldreomsorg (%)	3,0	3,7	1,0
Nettokostnad hemsjukvård (mkr)	-304 **	-329 **	-368 **
Nettokostnadsutveckling hemsjukvård (%)	13,8	8,2	11,8
Personer med hemtjänst (snitt/månad)	8 741	8 795	8 650
Personer i äldreboende inklusive korttid (snitt/månad)	4 739 ***	4 520 ***	4 374 ***
Betalningsansvar för utskrivningsklara, årsplatser	7,8	7,7	6,3

* Inklusive hemsjukvård för personer över 65 år.

** Hemsjukvård alla åldrar.

*** Drygt 80 platser inom Social resursnämnds verksamhet för personer över 65 år tillkommer.

Arbetsmarknadsinsatser

För personer, i stor utsträckning beroende av försörjningsstöd, kompletterar staden den nationella arbetsmarknadspolitiken med olika former av insatser och åtgärder som skall skapa möjligheter för att etablera sig på arbetsmarknaden. Insatserna bedrivs ofta i nära samarbete med Arbetsförmedlingen. Samtidigt förefaller arbetslösheten inte längre öka även om nivån är fortsatt hög.

Arbetsförmedlingen rapporterade i december att 25 188 personer var arbetslösa i Göteborg. Detta är samma nivå som vid motsvarande tidpunkt föregående år. Därmed förefaller situationen på arbetsmarknaden ha stabiliserats med inslag av positiva förhoppningar. Samtidigt har arbetslösheten i de utsatta grupperna, det vill säga unga i åldern 18–24 år, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning, ökat. Tillsammans med arbetslösa personer över 55 år utgör dessa grupper drygt 60 procent av det totala antalet arbetslösa i december 2013. Ett gemensamt problem för personerna i dessa grupper är ofta en otillräcklig utbildningsbakgrund, begränsad yrkeserfarenhet och avsaknad av nätverk. Svårast att komma ut på arbetsmarknaden har äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Stadens insatser riktas till grupper med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden

Innehållet i många av stadens arbetsmarknadsinsatser är i stor utsträckning utformade för personer som är beroende av försörjningsstöd och som ofta har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsinsatserna genomförs i nära samarbete med Arbetsförmedlingen, Samverkansförbunden och Försäkringskassan. Det finns många olika anledningar till att deltagarna i arbetsmarknadsinsatserna saknar arbete vilket medför att åtgärderna varierar och förändras. Även förändringar i Arbetsförmedlingens inriktning och utformning av de olika statliga arbetsmarknadsåtgärderna påverkar stadens arbetsmarknadsinsatser.

Framgångsrika inslag på vägen till arbete och egen försörjning är noggrann kartläggning och definition av varje deltagares individuella förutsättningar och behov. Detta leder fram till insatser som exempelvis personligt utformade coachnings- och matchningsinsatser, Supported Employment, praktik eller anställningar med stöd. Flera förvaltningar rapporterar att andelen personer med ett långtidsberoende av försörjningsstöd är fortsatt högt medan antalet nya ärenden däremot minskar. Detta skulle kunna indikera att arbetsmarknaden i Göteborg håller på att förbättras men också att Arbetsförmedlingens prioritering av personer som ingår i jobb- och utvecklingsgarantierna har börjat ge effekt.

Framtidsutsikter

Ett allt tydligare behov av riktade insatser för en växande grupp av arbetslösa personer som får en allt längre väg till arbetsmarknaden framstår som en avgörande framtidsfråga. För att lyckas bryta dessa personers utsatta situation krävs att samarbetet med Arbetsförmedlingen, samverkansförbunden och Försäkringskassan och andra aktörer inte bara upprätthålls utan också utvecklas. Arbetet med att implementera social hänsyn vid stadens upphandlingar är ett annat viktigt inslag liksom samarbetet inom ramen för handlingsplanen för stadens arbete med sektor social ekonomi och finansieringsstöd till social ekonomi. Genom det pågående arbetet med att sammanföra Stadsledningskontorets arbetsmarknadsenhet, Arbetsmarknadskontoret vid Park- och naturförvaltningen och Vuxenutbildningsförvaltningen till en ny nämnd, skapas nya arenor och förutsättningar för utsatta grupper att få insatser som underlättar övergången till arbetsmarknaden.



Det finns tecken på att arbetsmarknaden i Göteborg håller på att förbättras.
Foto: Martin Pullar

Bebyggelse och bostad

Göteborgs Stad står inför omfattande stadsutveckling, infrastrukturutbyggnad och ökad takt i bostadsbyggandet. Det är satsningar som görs för att långsiktigt skapa attraktiva och hållbara stadsmiljöer för såväl invånare och besökare som näringsliv. Västsvenska paketet och Vision Älvstaden är strategiska satsningar för genomförandet. Dialogen med göteborgarna är avgörande för att Göteborg ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt. En särskild utmaning är att länka samman staden såväl fysiskt som socialt för att stärka social sammanhållning och ökad integration.

Omkring 40 procent av befolkningen bor idag i någon av storstadsregionerna. Folkökningen 2013 var den största på många år framförallt på grund av ökad invandring och mottagande av flyktingar. Den omfattande inflyttningen innebär ett ökande tryck på bostadsmarknaden. Även rörligheten i Göteborgsregionen och mellan regionen och kringliggande arbetsmarknadsregioner ökar för varje år, och Göteborgs lokala arbetsmarknad växer. Det skapar ett växande behov av effektiva transporter och medför även att det regionala perspektivet på bostadsmarknaden får ännu större betydelse.

Klimatförändringarnas påverkan – en viktig framtidsfråga

Klimatförändringarnas påverkan på stadsutveckling genom bland annat höjda vattennivåer vid extremt väder är en av de stora framtidsfrågorna för staden. Älvstaden och andra vattennära områden är särskilt känsliga. Staden arbetar bland annat med att ta fram långsiktiga strategier, modeller för simulering av väderhändelser och planering av skyddsåtgärder. Det handlar även om vilka tekniska krav höjda vattennivåer ställer på byggnader och anläggningar.

Omfattande stadsutveckling pågår

Genomförande av Vision Älvstaden sker i enlighet med färdplanen. På båda sidor om älven byggs och planeras för fullt. Inom Frihamnen pågår planering för jubileumspark, bostäder och verksamheter. Arbetet med social konsekvensanalys för området har startat och Frihamnen har utsetts till pilotprojekt för stadens arbete med barnkonsekvensanalyser. Flera detaljplanearbeten har också påbörjats i Backaplansområdet. Under sommaren har en ny saluhall vid Vågmästarplatsen invigts samtidigt som nya kvarter i Kvillebäcken växer fram. Tävlingen för den nya Hisingsbron har avgjorts under hösten. Med den kommande Västlänken skapas nya förutsättningar för stadsliv och stadsutveckling vid de tre stationslägena Centralen, Haga och Korsvägen.

Flera stora detaljplaner har utarbetats under året även utanför centrala staden bland annat i Gamlestaden och Brottkärr. Stora planarbeten pågår även för Campus

Näckrosen, Fixfabriken och Medicinareberget. För det sistnämnda området förs dialog med Sahlgrenska sjukhuset, Göteborgs Universitet och näringslivet om utveckling av ett Life Science-kluster i området.

Andra exempel är "Framtidens Selma" som pågår vid Selma Lagerlöfs Torg i Hisings-Backa. Målet är att skapa nya bostäder och att utveckla ett stadsdelstorg med handel och offentlig service som gör att invånarna kan ha ett bra vardagsliv. Byggstart kan bli tidigast 2015. Intresset har varit stort från allmänheten. Många Backabor har besökt Selma Center vid Selma Lagerlöfs torg för att vara med och påverka stadsdelens utveckling.

"Utveckling Nordost" är Sveriges största EU-projekt inom stadsutveckling. Syftet är att bidra till hållbar stadsutveckling i Göteborg genom höjd attraktivitet och nya arbetstillfällen i nordöstra Göteborg. Projektet har medverkat till flera företagsetableringar och jobb i nordost, upprustning av den fysiska miljön till exempel vid spårvagnsstationen i Hammarkullen. Även en upprustning av Kulturhuset Blå Stället i Angereds Centrum har startat med stöd av projektet.

Planeringsverksamheten ökar

En strategi för utbyggnadsplanering har tagits fram och som visar på en potential för bostadsbyggandet under de närmaste tjugo åren. Här finns möjlighet att bygga tät och nära blandstad. Arbetet med utbyggnadsplaneringen har skett samordnat med att ta fram trafikstrategi och grönplan för staden. Tillsammans innebär det en konkretisering av stadens översiktsplan. Behovet av bostäder är fortsatt högt. Målet har varit att det under 2013 skulle finnas 3 500 bostäder i de planer som startas. Det har uppfyllts med god marginal. Cirka 3 800 bostäder finns i de planer som startats och 3 150 bostäder finns i antagna/godkända planer.

Fysisk planering

	2011	2012	2013
Antal bostäder i antagna detaljplaner	1 900	3 001	3 150
Antal tusen kvm verksamhetsyta i antagna detaljplaner	485	370	768
Antal beslutade bygglov	3 500	3 531	3 465
Antal lantmäteriförrättningar	356	320	395

Utveckling av markförsörjning som strategiskt verktyg

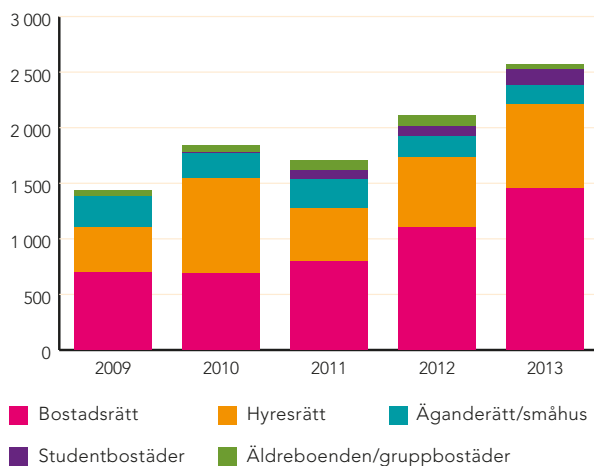
För att Göteborg ska vara en attraktiv stad för företag behöver staden kunna erbjuda planlagd mark som kan tillgodose näringslivets behov. Sju försäljningar har skett av verksamhetsmark. Intresset från näringslivet är fortsatt stort för lokalisering i Göteborg, särskilt i syd-väst och centrala staden. I ett projekt har staden arbetat med riktad information till företag inom handel och kontor om tillgänglig mark i nordöstra Göteborg, vilket resulterat i fem markanvisningar under året.

En markanvisningstävling har genomförts i Högsbo för att få till stånd bostäder med boendekvalitet och låg boendekostnad. Tävligen är unik i sitt slag och har väckt stort intresse. Tretton genomarbetade tävlingsförslag har lämnats och tävlingsförslaget "Wodden it be nice" vann. Flera markanvisningar omfattar också byggande av tillfälliga student- och ungdomsbostäder vid bland annat Selma Lagerlöfs torg och i Masthugget.

Bostadsbyggandet ökar

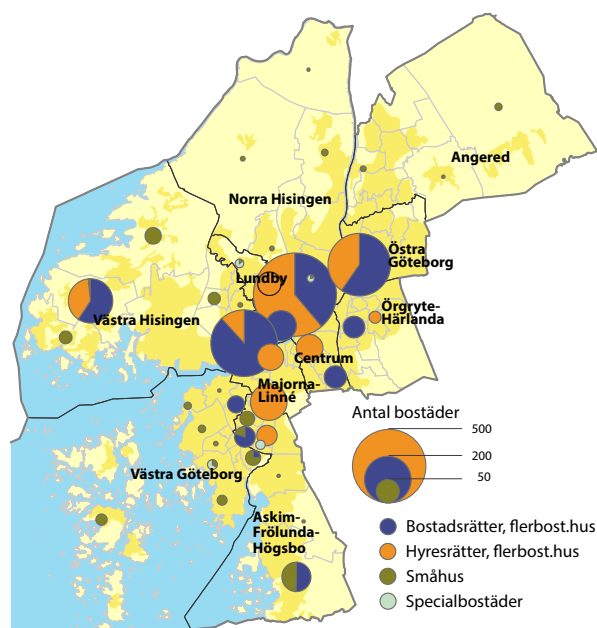
Behovet av bostäder är stort och staden arbetar aktivt för att långsiktigt tillgodose olika invånargrupper bostadsbehov. Under 2013 har 2 568 bostäder färdigställts vilket är något mer än målet 2 500 nya bostäder. Det är det högsta antalet nybyggda bostäder sedan 2008. Omkring 85 procent av bostäderna är i områden med god kollektivtrafik. Det innebär att från bostaden når man mer än hälften av Göteborgs arbetsplatser inom 45 minuter.

Färdigställda bostäder 2009–2013



Intresset för att bygga bostäder i Göteborg är fortsatt stort. Marknaden signalerar dock att det finns viss tveksamhet hos en del bostadssökande för boende i vad som uppfattas vara mindre attraktiva lägen, särskilt när det gäller bostadsrätter. Under 2013 färdigställdes fler bostäder än vad som påbörjades vilket innebär att antalet pågående bostäder minskat och är vid året slut 2 447.

Pågående bostäder i nybyggda hus per primärområde, 31 december 2013



Kommunens bostadssociala uppdrag

Det är många invånare som har svårt att finna en egen bostad, särskilt ungdomar, studenter och nyanlännda. Även hushåll med låga inkomster och behov av försörjningsstöd, samt personer med social problematik har allt svårare att finna en bostad. Staden arbetar med flera strategiska uppdrag för utsatta invånargrupper på bostadsmarknaden. Bland annat pågår arbete med att ta fram en plan för hemlöshet samt en strategi beträffande bostadsförsörjning för nyanlännda. Arbetet pågår även när det gäller gemensamhetsbostäder för äldre och fler bostäder för personer med funktionsnedsättning. Göteborgs Stad vann den europeiska tävlingen "Access City Award 2014." Av 102 tävlande städer vann Göteborg priset för stadens målmedvetna strävan att göra det möjligt för personer med alla slag av funktionshinder att delta i samhället.

Kvarteret Öster om Heden är det andra trygghetsboendet i Göteborg. Femtio lägenheter ska anpassas och en trygghetsvård har anställts som ska stödja de äldre i att hitta gemensamma intressen och skapa vi-känsla. Fler är på gång, både som ombyggnad och i nyproduktion. Bland annat byggs det 18 nya trygghetsbostäder i Almhult, Torslanda, som har inflyttning i juni nästa år.



Broförslag nummer ett, Arpeggio, vann Göteborgs Stads design tävling i utformningen av den nya Hisingsbron.

Illustration: Mattias Henningsson-Jönsson

Medskapande och delaktighet

Med bred kunskap och delaktighet ökar möjligheterna till samsyn och risken för intressekonflikter minskar. Intensiva samtal om stadens utveckling pågår i stadens olika delar. Det rör bland annat detaljplaner för olika stadsområden, torgmiljöer och parker och att skapa trygga boendemiljöer. Staden arbetar också vidare med att utveckla planutställningar och göra dem mer tillgängliga för både invånare och intressenter. Många publika aktiviteter har ordnats om bland annat planer för Västlänken och ny Hisingsbro.

I Älvrummet precis framför Göteborgs Operan finns ett helt hus tillägnat utvecklingen i Göteborg. Här pågår ständigt debatter i stadsutvecklingsfrågor och utställningar av förslag och planer. En annan publik aktivitet har varit seminarieriet Mellanrum på Stadsmuseet, och som behandlar olika aspekter av stadsutveckling. I samband med femårsjubileet i december 2013 och det 50:e seminariet presenterades en samlad dokumentation i bokform.

Forskning och utveckling

Mistra Urban Futures är ett internationellt centrum för hållbar stadsutveckling i Göteborg. Centrumet ska bidra till att göra verklig skillnad för miljön och människors liv i världens städer. I nära samverkan mellan praktiker och forskare ska förstklassig, verkningsfull och relevant kunskap tas fram. För närvarande pågår ett 30-tal olika stadsutvecklingsprojekt i Göteborg med omnejd inom

fokusområdena gröna, täta och rättvisa städer. Göteborgs Stad är en av flera parter som medverkar i och finansierar centrumet. Ett exempel på samarbete och lärande processer mellan staden, Mistra Urban Futures och Johannebergs Science Park är ett arbete med utveckling av en innovationsplattform, som syftar till att utveckla ett strukturerat arbetssätt för samverkan mellan forskning och pågående utvecklingsprocesser. Konkret planeras att med Vision Älvstaden i fokus skapa tre testbäddar som inriktas på hållbar livsstil, socialt blandat boende och smarta energisystem.

Utmaningar och möjligheter

För Göteborg är det en stor utmaning och möjlighet att nu utveckla en långsiktigt hållbar och sammanhållen stad. Den ökande segregationen är dock ett hot mot en hållbar stadsutveckling. Den fysiska miljöns utformning och stadens rumsliga struktur ger ett ramverk för utvecklingsmöjligheterna i staden och har stor betydelse för människors trivsel, hälsa och välbefinnande – och därmed också för stadens och regionens ekonomiska utveckling. Genom att skapa rumsliga förutsättningar för sociala möten och en attraktiv stadsmiljö kan Göteborgs attraktionskraft stärkas såväl nationellt som internationellt. Ytterligare utmaningar är att långsiktigt tillgodose olika invånargrupper bostadsbehov. En utmaning är också att genomföra de åtgärder som behövs för att skydda stadens befolkning och anläggningar mot effekter av klimatförändringar och extrema väderhändelser.

Trafik

Trängselskatt, förbättrad framkomlighet för kollektivtrafiken, ökad satsning på cykel är åtgärder som har gett effekt på resandet. Kollektivtrafikresandet har ökat, fler cyklar och biltrafiken har minskat.

Genomförandet av Västsvenska paketet pågår

En ökad befolkning och ökad rörlighet, både inom Göteborg och i regionen, skapar ett ökat behov av effektiva och hållbara transporter. Genom Västsvenska paketet görs en stor satsning på att skapa ett framtida infrastrukturensystem, som ska lägga grunden till en attraktiv, hållbar och växande stad och region. Inför införandet av trängselskatten gjordes bland annat åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för kollektivtrafiken och trafiksäkerhets- och miljöåtgärder genomfördes. Under 2013 har arbetet fortsatt med att färdigställa delar av dessa projekt och planeringen för de stora projekten har varit intensivt.

Planeringen för Västlänken är på gång hos både Trafikverket, som planerar tunneln, och Göteborgs stad som gör detaljplaner vid bland annat stationslägena. Första spadtaget för Marieholmstunneln togs under våren och Marieholmshotet börjar byggas 2014. Även arbetena med Södra Marieholmsbron (järnvägsbron) påbörjades 2013. Den nya Götaälvbron, som fått namnet Hisingsbron, ska ligga öster om befintlig bro. Hisingsbron kommer att ha en fri höjd på 13 meter och därmed vara lägre än dagens bro. I december 2013 utsågs vinnaren i designtävlingen om bronns utformning. Det vinnande bidraget blev en lyftbro med fyra pyloner. Arbetet med att få planer och tillstånd på plats fortgår. Arbetet med knutpunkten på Gamlestadstorget har pågått och man har där gjort stora arkeologiska fynd.

I slutet av 2013 beslutades om avtal för block 2 i Västsvenska paketet, d.v.s vad som ska finansieras 2014–2017.

Trängselskatt – en del av finansieringen av paketet

Trängselskatten är en del av finansieringen av det Västsvenska paketet och den 1 januari 2013 började trängselskatt tas ut. Under 2013 betalades 710 mkr i skatt och 87,5 mkr i tilläggsavgifter för försenad inbetalning. Andelen utländska fordon som passerade stationerna var 1,82 procent. På regeringsnivå utreds för närvarande hur även utländska fordon ska kunna beskattas. Betalstationernas placering i Backa har utretts under hösten och som en del i detta arbete bjöds allmänheten in till sju olika samtalstillfällen. Utvärdering av förslagen ska göras under 2014. Under året blev det klart att folkomröstningen om trängselskatten ska hållas i september 2014.

Resandet har förändrats

Det senaste året har färdmedelsfördelningen för göteborgarnas resor förändrats, en ökad andel cyklar och åker kollektivt och biltrafikandelen har minskat. Anledningen till detta kan vara flera, bland annat har Västsvenska paketet skapat nya förutsättningar med bland annat nya kollektivtrafikkörfält, pendelparkeringar, utbudet inom kollektivtrafiken har utökats och trängselskatt har införts. Staden har också fortsatt sin satsning på att stimulera cyklingen. Resandet med kollektivtrafiken i Västsverige fortsätter att öka, störst tillströmning av nya resenärer var det för tågtrafiken som ökade med 15 procent. Resandet i Göteborgs kollektivtrafik hade ökat med cirka 10 procent mellan 2012 och 2013. Resandet med stombuss har ökat något mer än i spårvagn. Cyklandet har ökat med 22 procent.

Färdmedelsfördelning i Göteborg 2013

Bil	41 %
Kollektivt	28 %
Cykel	7 %
Till fots	24 %

Den generella trafikutvecklingen för biltrafiken visar mellan 2012 och 2013 på en minskning med 4,6 procent. Även trafiken över kommungränssnittet har minskat, -1,9 procent, 2012 ökade den. Trenden med minskad trafik i centrala staden fortsätter. Förändringarna är bland annat en konsekvens av trängselskatt, ombyggnationer och trafikomläggningar, men även parkeringsplatsernas taxor och tillgång påverkar. Den största andelen tung trafik, 14 procent, finns på Kungälvleden. Det går inte att utläsa någon generell effekt av trängselskatten på den tunga trafiken. Trängselskattens effekter på biltrafiken har avtagit sedan införandet. Högre framkomlighet på infartslederna mot Göteborg har minskat restiderna och gjort dem mer förutsägbara. Minskningen av biltrafiken har lett till minskade klimatutsläpp. Luftkvaliteten har generellt förbättrats sedan trängselskatten infördes, men det är för kort tid för att dra definitiva slutsatser.

Spårvagnstrafiken – stadens ansvar

Västra Götalandsregionen är sedan 2012 ensam ägare till kollektivtrafiken. Ansvaret för spårvagnstrafiken ligger dock fortsatt kvar i staden. Vid årets slut var samtliga beställda spårvagnar av typen M32 levererade. Då vagnarna har haft stora problem har inte alla kunnat

tas i drift, men tillräckligt många vagnar har funnits för att upprätthålla trafiken, dock med lägre kapacitet än önskvärt. En upphandling av nya spårvagnar har påbörjats under 2013.

Satsningar görs på cykel

Staden har gjort en särskild satsning på cykel, dels på underhåll och dels investeringar i cykelbanor. Under året har också nya cykelparkeringar kommit till, satsningar har gjorts på information och olika tjänster, samt cykelpumpar och service. I Göteborg finns nu ett cykelnät på cika 790 kilometer, vilket är längre än både Stockholms och Malmös nät. Den första cykelfartsgatan har byggts i Västra Hamngatan, bilisterna får där köra på cyklisternas premisser. Antalet cyklister som passerar mätstationerna var cirka 22 procent fler än förra året. I snitt cyklar cirka 7 procent av göteborgarna. Lånecykelsystemet Styr&Ställ har varit mycket framgångsrikt. Systemet har utvidgats med fler stationer och säsongen har förlängts. Antalet lån har fördubblats mellan 2012 till 2013.

Järnvägspendlar till hamnen – bra för miljön

Cirka hälften av alla containrar till och från hamnen går med så kallade järnvägspendlar. Totalt finns 25 järnvägspendlar i systemet från Sundsvall i norr till Åhus i söder. Varje dag ersätter tågpendlarna 700 lastbilar. Byggnation av dubbelspår på hamnbanan förväntas starta under 2015. Den 10 kilometer långa hamnbanan är en av Sveriges viktigaste järnvägs-länkar. Den förbinder näringslivet i hela landet med Göteborgs hamn och det världsomspännande utbud av fartygslinjer som finns där. Utbyggnaden omfattar dubbelspår på del av hamnbanan samt en ny järnvägsbro över Göta älv. Göteborgs Hamn, AB Volvo, Västra Götalandsregionen, Göteborgs Stad och EU har gått in med forskottering för att tidigare-lägga utbyggnaden.

Från färdtjänst till kollektivtrafik

Under 2013 har arbetet fortsatt med att tillgänglighetsanpassa ytterligare hållplatser och gångstråk. Målet att nå 100 procent läggolv i kollektivtrafiken har försvårats av att det funnits behov av att köra vidare med de äldsta spårvagnarna. Antalet färdtjänsttillstånd har minskat något, dels på grund av en mer lättillgänglig allmän kollektivtrafik och dels att människor är friskare längre upp i åldrarna. Det finns flexlinjebussar i samtliga stadsdelar, vissa linjerna kör även på lördagar. En tredjedel av färdtjänstresenärernas resor har skett med flexlinjen.

Nya järnvägsspår för snabbare och miljövänligare resor

Regeringen har pekat ut sträckan Göteborg–Borås som en del av en framtida ny stambana. Delar av banan finns redan med i den nationella transportplanen och nu har Trafikverket fått i uppdrag att studera de övriga sträckorna.

Staden medverkar i EU-projektet COINCO (Corridor of Innovation and Cooperation), där ett delprojekt

är "The Scandinavian 8 million City"

Projektet studerar bland annat vilka fördelar en utbyggnad av ett höghastighetståg i korridoren Oslo–Göteborg–Malmö–Köpenhamn skulle medföra. En slutrapport presenteras våren 2014. Norges regering beslutade i november att satsa 100 Mkr på en utredning av järnväg mellan Oslo och Göteborg.

Många projekt för hållbara transporter pågår

Staden har fortsatt att arbeta med hållbara transporter. Här ges några exempel:

Målet om 100 eldrivna personbilar i stadens fordonsflotta har redan nåtts. 60 elhybridbussar körs i Göteborg och 2 elhybridsopbilar körs av Renova.

Fyra nya snabbaddningsstationer för elbil har satts upp. Det finns 200 stationer för normalladdning i Göteborg.

För att begränsa antalet tunga transporter i innerstaden testas "Stadsleveransen", där varor körs med elbil från en distributionscentral ut till butikerna.

En ny elbusslinje ska testas mellan Johanneberg och Lindholmen. På linjen kommer olika tekniska lösningar att provas.

Göteborg ska bli testarena för ett pilotprojekt med självkörande bilar.

Göteborg växer och utvecklas

För att Göteborg ska kunna växa och utvecklas kommer staden även fortsatt vara inne i ett intensivt skede av stadsutveckling, där investeringar i infrastruktur kommer att vara en viktig del. Projekten är större och komplexare än de staden tidigare har hanterat, dessutom byggs det i befolkningstäta områden och med flera aktörer inblandade. Sammantaget kommer detta att innebära stora utmaningar för såväl staden som organisation, som för samhället i stort.



Resandet med kollektivtrafiken i Västsverige fortsätter att öka. Foto: Jeanette Larsson

Kultur och fritid

Göteborg och stadsdelen Angered fick en ny multiarena som invigdes under året. Angereds Arena innebar ökade möjligheter för invånarna att motionera och idrotta inomhus. Hela anläggningen är anpassad för funktionsnedsatta och är därför även en tillgång för det närliggande riksidsrottsgymnasiet för funktionsnedsatta.

Inom området fritid och kultur ingår stadens alla fritids- och kulturverksamheter för alla åldrar oavsett organisationsform. Fritid och kultur gränsar till eller ingår också i områdena näringsliv och turism.

En av Göteborgs största anläggning för breddidrott invigdes under 2013. Angereds Arena blev ett tillskott till stadsdelen Angered. Angereds Arena är en så kallad multisportanläggning med sex olika hallar för is-, sim- och bollsporter kompletterat med ett gym under ett och samma tak. En central yta finns också för mindre uppträdanden, kulturaktiviteter eller prova på aktiviteter med olika föreningar. Hela anläggningen kostade 375 miljoner att bygga och cirka 38 mkr per år i driftskostnader. Simhallen har utrustats med den senaste kameratekniken för övervakning under vatten för att undvika drunkningstillbud. Anläggningen satsade direkt på att öka simkunnigheten bland barn och vuxna. Detta tillsammans med motsvarande aktiviteter i närliggande områden resulterade i en ökad simkunnighet.

Nya vägar för att nå ungdomar

På flera håll i staden prövade fritidsledarna att nå ungdomarna på deras egna arenor det vill säga utanför fritidsanläggningarna. Resultatet blev att fler unga kunde nås och fritidsledarna fick igång en bättre dialog om vad de unga ville göra på sin fritid. Fritidsledarna fick också bättre överblick över riskmiljöer och rivaliserande gäng och åtgärder kunde sättas in i tidigt skede. Flera goda resultat uppnåddes genom att engagera ungdomarna i olika aktiviteter och uppdrag inte minst under sommaren.

Fritidsgårdsverksamheterna koncentrerades allt mer, dels av ekonomiska skäl, dels för att uppnå högre kvalitet på verksamheten. Särskilda tjejgrupper har varit ett bra inslag. I andra delar av fritidsverksamheten ökade samverkan med föreningslivet. Det resulterade i att fler barn hittade sitt intresseområde inom någon verksamhet.

Barn- och ungdomskulturen växte med det sociala kulturprojektet El Sistema samt Frilagret. Under året visades också de första digitala konstutställningarna i realtid på webben.

Under året fastställde kommunfullmäktige det nya kulturprogrammet, ny biblioteksplan och kulturhusutredningen. Kulturhusutredningen innebär konkreta förslag om såväl nya byggnader som nya arbetssätt.

Stadsbibliotekets om- och tillbyggnad tog form under året. Stängningen av stadsbiblioteket innebar ökat tryck

på stadsdelsbiblioteken men också en möjlighet att hitta kreativa lösningar för att inte tappa sina besökare. De fyra tillfälliga små biblioteken 300 kvadrat, Dynamo, Global och Miini blev snabbt populära. Kulturnämnden beslutade därför att fortsätta att ha 300 kvadrat öppet även under hela 2014. Stadsbiblioteket blev vid årets bok- och biblioteksmässa utsett till Årets bibliotek. Motiveringen var att man lyft ut delar av biblioteksverksamheten i nya miljöer och på så sätt lockat nya besökare. Samarbetet med stadsdelsbiblioteken fördjupades ytterligare genom samarbete om bibliotekspersonalen, den gemensamma medieförsörjningen och nya digitala lösningar för "Meröppet bibliotek".

Stadsdelarnas kulturverksamhet växte med El Sistema som engagerade cirka 2 000 barn och deras föräldrar. Verksamheten bygger på att barn och unga lär sig spela instrument, spela i orkester eller sjunga i kör. Med jämna mellanrum träffas föräldrar och barn för att tillsammans njuta av kultur och möta andra likasinnade. El Sistema har därför blivit ett viktigt integrationsprojekt. Den ordinarie kulturskolan, som bygger på enskild eller mindre grupper i undervisningen hade cirka 7 000 elever.

Några av kulturnämndens uppdrag för barn och unga var aktiviteter/lektioner på museer, bistå stadsdelarna med barnlitteratur och musikinstrument samt kulturverksamhet för unga inklusive bidrag till kulturföreningar och projekt. Antalet deltagare i pedagogiska aktiviteter för barn och unga på museer ökade med 6 procent till 56 000 deltagare.

Unga kultursommarjobbare roade göteborgare och turister

Nästan 600 ungdomar sökte till 93 kultursommarjobb i stadens regi. 390 föreställningar genomfördes på torg, vid hållplatser och andra samlingspunkter. Cirka 77 000 såg föreställningarna. Kostnaden för kultursommarjobb uppgick till 2,2 miljoner kr.

Stadsteatern fick fortsatt internationell uppmärksamhet

Göteborgs Stadsteaters scen för barn och unga, Backa teater, gästspelade med Lille Kung Mattias i Wash-



Lisebergs nya Kaninland blev mycket populärt.

Foto: Stefan Karlberg

ington DC under den stora nordiska festivalen Nordic Cool. Teatern gästspelade också med 5BOYS.com vid festivalen i Kranj, Slovakien. Som tidigare engagerades barn och unga i teaterproduktionen. Stadsteaterns scen på Götaplatsen valde att ha ett klassikerår med bland annat uppsättningar av Ibsen, Strindberg och Tjechov.

Kaninland för de små och Helix för de stora

Liseberg som är stadens egen nöjes- och kulturpark öppnade Kaninlandet för sina minsta besökare. Kaninlandet blev mycket populärt. Under året påbörjades byggnationen av den nya berg- och dalbanan Helix, en värsting i Europa. Sammanlagt uppgår investeringarna för dessa attraktioner till 500 mkr.

En bra fritid kan stödja barn och unga att få en bra start i livet

Till skyddsfaktorerna som ökar barns möjligheter att nå bättre skolresultat hör ett bra fritidsliv och ett bra familjeliv. För att förstärka skyddsfaktorerna bedöms att ökad samverkan över sektorsgränser är en framgångsfaktor. För nyanlända flyktingbarn utgör fritidsliv en nyckel att få kontakt med andra barn och lära sig koderna i samhället.

Samordning av regelverk för förenings- och lokalbidrag bedöms underlätta för föreningslivet, öka transparensten och ge en likvärdig behandling.

Flera utredningar startar för att samordna föreningsbidraget. Kompetenshöjning är nödvändigt för att utveckla fritidssektorn. Det gäller såväl på lednings- som på operativa nivå

Gäster/besökare

1 000-tal (Tkr)	2011	2012	2013
Uthyrning av idrottsanläggningar (planer och hallar, timmar)	281	277	270
– varav sporthallar	137	140	179
Gästnätter vid idrottscuper	208	224	225
Simhallar	1 006	1 023	1 148
Ullevi	188	358	319
Scandinavium	633	680	607
Liseberg, nöjesparken	2 900	2 800	2 650
– varav Jul på Liseberg	432	472	532
Statsteatern	135	112	109
– varav barn och ungdomar	21	13	19
Konsthallen	38	35	35
Stadsbibliotek	1 192	498 *	430 *
Stadsdelsbibliotek	2 982	2 993	2 917
Museibesök	649	762	723
– varav barn	200	216	208
Uthyrda fritidsbåtplatser, antal	7 143	7 219	7 200

* Stadsbiblioteket stängt för ombyggnation. Avser ersättningsbiblioteken.

Näringsliv och turism

Kommunen har under året jobbat intensivt med att förbättra företagsklimatet i Göteborg. Friidrotts EM inomhus i Scandinavium och Dam EM på Gamla Ullevi genomfördes under året på ett framgångsrikt sätt.

Företagsklimatet

Under ledstjärnan "Det ska vara enkelt att driva företag i Göteborg" genomför stadens verksamheter ett gediget arbete för att underlätta för företagare att starta och driva verksamhet i staden. Under året har bland annat 450 personer inom Göteborgs stad deltagit i utbildningen "Förenkla helt enkelt". Målet är att företagsklimatet skall rankas högst bland Sveriges storstadsregioner 2014. Året 2013 har varit ett starkt utifrån investeringsperspektivet. Flera intressanta företag har valt att investera i Göteborgsregionen. Getinge och Estrella har etablerat sina huvudkontor i Göteborg. Schenker har uppfört två stora logistikanläggningar i regionen. Hasselblad som tidigare lämnat Göteborg har efter några år i Köpenhamn återvänt till staden under 2013.

Nordiska samarbetsprojekt inom infrastruktur

Göteborg–Oslo samarbetet har enats om ett nytt samarbetsavtal där fokus ligger på näringslivsutveckling och infrastruktur. Den norska regeringen har avsatt 100 miljoner norska kronor för att utreda hur en effektiv järnvägsförbindelse mellan Oslo och Göteborg kan etableras. "8-miljoners staden" är ett projekt som drivits gemensamt av Danmark, Sverige och Norge. Projektet har analyserat förutsättningarna för att binda samman Köpenhamn och Oslo via höghastighetståg och därmed skapa en sammanhängande arbetsmarknadsregion med 8 miljoner invånare. Projektet avslutas under 2014.

Svag utveckling av containertrafiken i Göteborgs hamn

Containervolymer minskade för kalenderåret med 5 procent jämfört med 2012. Under andra halvåret var minskningen så stor som 10 procent jämfört med motsvarande period året innan. Orsaken hänförs till en låg global utveckling av containertrafik. Rorovolymer ökade däremot med 4 procent och ökningen var så stor som 8 procent för det andra halvåret. Roro-trafiken representerar i stort flöden inom Europa och signalerna är tydliga att europaflödena stabiliserats och vänt upptät under det senaste året.

Turism och evenemang

Besöksnäringen uppvisade en positiv utveckling vilket innebär att näringen mätt i antal gästnätter ökat 22 år i rad. Kongresser och möten har stor betydelse för Göteborgs stad. 2013 var ett "normalår" med 105 000 delegatdygn. Uppskattningsvis hälften av dessa var internationella gäster.

Inomhus EM i friidrott genomfördes under året. Det blev idrottsligt ett lyckat evenemang där konceptet "all under one roof" var mycket uppskattat. Konceptet innebär att Svenska Mässan och Scandinavium delar på evenemanget och de båda anläggningarna integreras under genomförandet. Publik tillströmningen var något lägre än planerat.

Under sommaren genomfördes Dam EM i fotboll vilket blev lyckat såväl idrottsligt som publikmässigt. Konkurrenten avseende arenabaserade evenemang har ökat de senaste åren. Stadens arenor har inte samma förutsättningar som konkurrenternas nybyggda anläggningar vilket resulterat i att de största internationella artisterna inte längre besöker Scandinavium.

Liseberg

Liseberg har stor betydelse för såväl besöksnäringen som regionens invånare. Sommarsäsongen utvecklades inte som förväntat och antalet gäster minskade med 2 procent till 2,1 miljoner gäster jämfört med året innan. Minskningen förklaras med att fler inhemska besökare väljer att resa utomlands samt att ungdomssegmentet fortsätter att minska. Jul på Liseberg hade för första gången öppet under mellandagarna, vilket var en satsning som föll väl ut. Över 500 000 personer besökte Jul på Liseberg.

Klimat och miljö

Utmaningarna är fortfarande stora på klimat- och miljöområdet men Göteborg vässar sina verktyg i miljöarbetet. I år har staden tagit fram ett flertal viktiga program, strategier och planer som ska stödja arbetet för att nå både budget- och miljö kvalitetsmål. Miljöarbetet har fått uppmärksamhet även utanför staden. Avfallsmängderna har minskat och steg mot bättre energieffektivitet har tagits. Staden har också fått ett nytt naturreservat.

Miljömässiga framgångar för Göteborg

Göteborg Stad bedriver ett bra miljöarbete. Det anser tidningen Miljöaktuell som placerade Göteborg på fjärde plats i sin ranking av kommunernas miljöarbete 2013.

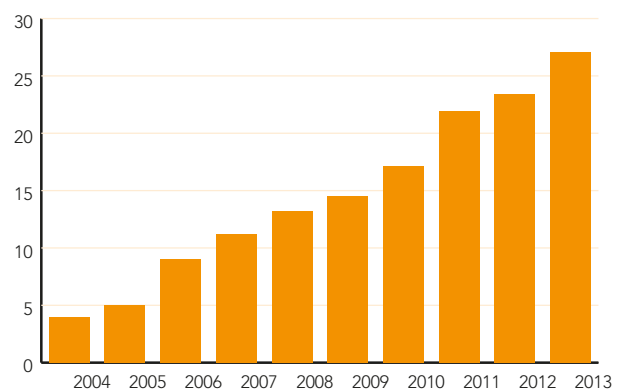
Göteborgs stad är först i Norden med att emittera en grön obligation vilket har fått stor uppmärksamhet under året. Obligationen är ett sätt att öka medvetenheten hos finansiella institutioner om klimatutmaningar och sätta fokus på hållbara lösningar. Pengarna ska användas inom stadens miljöarbete och exempel är investeringar inom kollektivtrafik, vattenförsörjning, energieffektivitet och avfallshantering. Ramverket för gröna obligationer har utarbetats av bland annat Världsbanken och är ett intressant sätt att sammanföra miljöfrågor med finansiering. Totalt har Göteborg hittills utnyttjat 500 miljoner kronor av ett ramverk på totalt 2 miljarder.

Stadens verksamheter samverkar för att Göteborg ska vara ett attraktivt besöksmål med tydlig miljöprofil. Till exempel har alla mässor som Svenska Mässan står som arrangör för miljödiplomerats. Stora idrottsevenemang som friidrotts-EM, fotbolls-EM och Göteborgsvarvet är också miljödiplomerade. Green Gothenburg är en plattform för Gröna Göteborgsregionen. Intresset för att möta näringslivsrepresentanter och offentliga aktörer i Göteborg är stort och delegationer från 16 olika länder och företag har inom ramen för Green Gothenburg inlett affärsmässiga kontakter.

Göteborg arbetar med Hållbar mat i ett internationellt sammanhang. EU projektet "Sustainable Food in Urban Communities" är inriktat på frågor om miljömåltider och upplevelser med tio deltagande länder. Sverige och Göteborg har till skillnad mot många europeiska länder en större andel offentliga serveringar och vana vid offentliga upphandlingar av livsmedel. Att aktivt minska matens koldioxidutsläpp är högintressant även för andra länder. Beslutet att endast servera ekologiskt kött har också väckt internationell uppmärksamhet.

Andelen miljömåltider i staden har ökat stadigt sedan 2004 och uppgår nu som genomsnitt för hela SDN sektorn till drygt 27 procent. Det ambitiösa målet att andelen ska öka till 50 procent under mandatperioden bedöms inte kunna uppnås.

Andel ekologiska livsmedel (%) av total andel inköpta livsmedel – SDN



Införandet av trängselskatten under 2013 innebär att utsläppen av luftföroreningar från vägtrafiken och på innerstadsgatorna har minskat. Där trafikminskningen är som störst har kväveoxidutsläppen beräknats minska med 16 procent. Luftkvaliteten har också generellt förbättrats sedan trängselskatten infördes, men med endast ett halvårs mätningar är det för kort tid för att dra definitiva slutsatser.

Göteborgs verktygslåda för ett målmedvetet miljöarbete

Ett flertal viktiga program, strategier och planer finns nu som stödjer arbetet mot de tolv lokala miljö kvalitetsmål och prioriterade budgetmål.

Miljöprogrammet för Göteborgs stad antogs av kommunfullmäktige 2013. Programmet är en kraftsamling som lyfter fram 200 åtgärder som staden behöver genomföra för att klara målen och bidra till att en hållbar miljö. För att stimulera genomförandet har fullmäktige ställt extra medel till förfogande för år 2014. Flertalet åtgärder har en längre genomförandetid än så. För att nå det långsiktiga klimatmålet 2050 och bli en klimatneutral stad tar staden också fram ett klimatstrategiskt program som inkluderar en energiplan.

Åtgärdsprogrammet mot buller 2014–2018 tar ett helhetsgrepp på stadens bullerproblematik för att begränsa omgivningsbullrets negativa effekter på hälsan genom tillgång till goda ljudmiljöer. Kommunfullmäktige antog programmet i februari 2014. Förslag till en gemen-

sam Kemikalieplan har under hösten 2013 skickats ut på remiss till nämnder och styrelser. Planen ska samla stadens kemikaliearbete kring en giftfri miljö.

Grönstrategin innehåller mål och strategier för hur staden förblir och ytterligare utvecklas till en stad med stora gröna kvaliteter, samtidigt som staden förtätas. Arbetet med de övriga strategierna, trafik och utbyggnadsplanering sker parallellt. Tillsammans med Vision älvstaden pekar dessa tre dokument ut en riktning för stadens utveckling fram till 2035.

Grönt är skönt

Göteborg är bäst på stadsodling i jämförelse med Stockholm, Malmö, Uppsala och Linköping. Detta enligt tidningen Allt om Trädgård som utsåg Göteborg till vinnare. Det är ett positivt resultat av de extra satsningar som gjorts med stadsnära odling i samarbete med odlarföreningar. Långsiktigheten i arbetet har haft stor betydelse. Hittills har 17 nya odlingsområden skapats, med cirka 250 odlingslotter. 2013 är första året som föreningar också har kunnat söka bidrag för odlingsprojekt vilket har gett cirka 300 nya odlingsmöjligheter.



Grönstrategin innehåller mål och strategier för hur staden förblir och ytterligare utvecklas till en stad med stora gröna kvaliteter. Foto: Jeanette Larsson

Drygt 1 500 nya träd har planterats runt om i Göteborg. Nyanlagda gator och parker har fått nya träd samtidigt som det skett återplanteringar. Nya fruktlundar med till exempel äpple-, päron-, körsbärs-, plommon-, valnöt- och mulldärsträd har också anlagts i en rad olika stadsdelar.

Ett nytt naturreservat har bildats i Välen för att bevara och utveckla ett tätortsnära, välbesökt och värdefullt natur- och rekreationsområde. De betade strandängarna, den grunda havsviken, fågellivet och ekskogarna är särskilt värdefulla men även sociala mötesplatser, naturpedagogik och barnperspektiv.

Grönfrågor har fått en ökad uppmärksamhet i den fysiska planeringen. Grönstrategin har antagits, en naturvårdsanpassad förvaltning av kommunens skogar har initierats och arbetet med ekologiska landskapsanalyser har kommit igång. Arbetet med en "Grönytefaktor" har betydelse när markbehoven värderas. Det påbörjade arbetet med en naturvårdsstrategi för staden får också stor betydelse för grönfrågorna och den biologiska mångfalden.

Renare Göteborg

Göteborg blir mindre skräpigt. Den årliga skolstädningen och Tänk-kampanjen har gjort att Göteborgs Stad för fjärde året i följd fick priset som årets skräpplockarkommun av organisationen Håll Sverige rent. Förskolornas och skolornas vårstädning slog nytt rekord med nästan 64 000 deltagare. En ny mätning i samarbete med SCB och Håll Sverige Rent visar att staden har blivit renare med något mindre skräp. Cigarettfimpar utgör fortfarande mer än hälften av skräpet och det är detta man kommer att satsa mest på att få bort framöver.

Avfall gör också nytta

Avfall ger energi. Under 2013 samlades det in cirka 20 000 ton matavfall i enbart Göteborg, en ökning med 2 300 ton. Restavfall och blandat avfall har fortsatt att minska även under 2013. Antal kilo per person var knappt 4 procent lägre än 2012 och har minskat kontinuerligt sedan 2008. Ökad utsortering av främst matavfall och låg konsumtionsnivå på grund av lågkonjunktur är möjlig anledning. Matavfallet förbehandlas för tillverkning av biogas. Näringen i rötresterna återförs till jordbruket. Insamlingen av matavfallet från hushåll och verksamheter från Renovas ägarkommuner till förbehandlingsanläggningen i Maricholm har också kontinuerligt ökat till knappt 28 000 ton år 2013. Det är i linje med målen i den regionala avfallsplanen A2020.

Produktionen av fjärrvärme och el i Renova AB:s produktionsanläggning har varit god och mängden energi per ton avfall har ökat. Den producerade energin har dock minskat något på grund av minskade avfallsmängder.

Slammet är också ett led i kretsloppet. Av sin restprodukt har Gryaab producerat ca 6 015 ton slam godkänt för jordbruksändamål enligt

REVAQ- certifieringen vilket ligger över det egna målet på 5 000 ton. Under året har Gryaab täckt en silo

där rötat slam mellanlagras innan avvattningen. Därmed kan ca 80 ton metan som årligen läckt till atmosfären med en större klimatpåverkan än koldioxid istället öka Gryaabs produktion av biogas med ca 1 GWh till ca knappt 70 GWh vid full produktion.

I november genomfördes den första förgasningen av pellets i Göteborgs Energis GoBiGas 1- anläggning i Ryahamnen. Förgasningen pågick i 25 min och med ett bra resultat. Det är en viktig milstolpe för projektet. I full drift beräknas GoBiGas 1 kunna producera 160 GWh biogas. Arbetet med idriftsättningen pågår med invidning i mars 2014.

På väg mot ett energieffektivt Göteborg

Wellbeing in Sustainable cities, WISE, ett projekt inom Mistra Urban Futures har i rapporten "Klimatomställning Göteborg – tekniska möjligheter och livsstilsförändringar" analyserat möjliga åtgärder för att minska utsläppen med 70-80% till år 2050. Resultatet visar att vi med dagens klimatpolitik, bland annat en "fossiloberoende fordonsflotta", fördubblad kollektivtrafikresande och mer förnybar el, "bara" minskar utsläppen 25 procent. Resultatet visar också att vi genom olika förändringar, bland annat när det gäller mat och flyg, bör kunna få ner utsläppen till under 2 ton koldioxid per person och år.

Staden köper förnyelsebar el och under 2013 har Göteborgs Stad tecknat ett nytt ramavtal med Göteborg Energi Din El. Avtalet innebär att från 2014 är all el som staden köper till bolag och förvaltningar från förnyelsebara energikällor.

Älvstranden köper förnybar energi och under 2013 slöt Älvstranden Utvecklings AB och Göteborg Energi AB ett avtal om leverans av biogas för att ersätta naturgas i väntan på anslutning till fjärrvärme. Det innebär att från årsskiftet är all energi som Älvstranden AB köper förnybar. Bolaget har minskat sina egna klimatutsläpp med 82 procent mellan 2005 - 2013 samtidigt som den uthyrningsbara ytan har ökat med 22 procent.

Barn i förskolan blir energismarta. Staden deltar genom Lokalförvaltningen och Skogshyddegatans förskola i det nationella projektet Förskolevis som syftar till att öka energikunskapen och minska elanvändningen. Lokalförvaltningen har även byggt en förskola som ett nollenergihus. Det är en tvåvåningsbyggnad med en utmärkt energiprestanda och ett mycket lågt behov av tillförd energi. Detta kompenseras med hjälp av solceller. Det huvudsakliga syftet är att göra en fullskalig analys av möjligheterna att skapa klimatsmarta offentliga byggnader med mycket hög energiprestanda.

Göteborgs Hamn ser stora utmaningar i att kunna kombinera behovet av tillväxtmöjligheter som både är ekonomiskt och miljömässigt hållbara. Utsläppen från sjöfarten, terminaloperatörer och lastningen av bensin har ökat istället för att minska, trots att tillväxten har minskat under året. Göteborgs Hamn premierar rederier som kör sina fartyg med renare bränsle. Detta för att stimulera till renare sjöfart och som förberedelse för EU:s hårdare svaveldirektiv som införs den 1 januari

2015. Hamnens miljökampanj har pågått sedan 2011 och hittills har hamnen betalat ut två miljoner kronor till sex rederier med totalt 40 fartyg.

Göteborg – en smart stad

De tre forskningsprojekten inom Göteborgs Stads Smart Cities initiativ går vidare; Celsius, StepUp och EU Gogle.

I Celsius har staden en "lead" position och Göteborg Energi AB projektleder de olika deltagarna i projektet. Stadens position som en smart stad synliggörs och möjliggör också miljöteknikexport från företag i närområdet. Syfte är att visa hur fjärrvärme och fjärrkyla kan användas bland annat för att ta tillvara spillvärme i en stad och effektivisera energianvändningen. EU efterfrågar denna typ av lösningar för att kunna nå målet på 20 % energieffektivisering till år 2020. Projektet nådde två viktiga framgångar 2013. Grant Agreement är påskrivet av EU-kommissionen och den första stora leveransen, en värmeåtervinningslösning till en skola, är klar enligt tidplan.

Miljöhänsyn vid upphandling

Göteborg arbetar med miljömärkning i stadens avtals- och beställningssystem. Upphandlingsbolaget har tillsammans med Miljöförvaltningen arbetat med att ge stöd till beställare för att kunna välja miljöfördelaktiga alternativ. I stadens avtals- och beställningssystemet WINST finns också en "grönt löv" som ger en indikation till beställaren att produkten har någon form av officiell märkning. Drygt 1350 st "lövmärkta" produkter finns nettoprissatta. Dessutom finns 2156 st övriga "löv" miljömärkta produkter markerade i systemet.

Göteborg deltar i ett regionalt samarbete om klimatsmarta inköp. Västra Götalandsregionen och kommunerna samverkar i ett projekt om miljökrav. Staden har deltagit inom områdena inredning, livsmedel, energi och entreprenader. Upphandlingsbolaget deltar i arbetet med "Gröna listan" för inredning på hemsidan. En katalog finns på avtalade inredningsprodukter som uppfyller de produktrelaterade miljökraven för Svanen, EU-blomman eller Bra Miljöval. Projektet Klimatsmarta inköpsbeslut har tagit fram tre verktyg för måltidsplanering. Verktygen berör klimatpåverkan från skolmåltider, prioriteringslista av ekologiska livsmedel utifrån vad som ger störst miljönytta till lägst merkostnad samt en lathund för måltidsplanering utifrån olika livsmedels klimatpåverkan

Uthålligt och konsekvent klimat- och miljöarbete

Mycket arbete på klimat- och miljöområdet har genomförts under åren och mycket pågår. För att uppfylla stadens miljö kvalitetsmål och budgetmål kvarstår dock många insatser och uthållighet. Staden står väl rustad att möta utmaningarna på klimat- och miljöområdet med de verktyg i form av program, strategier och planer som visar på vilka vägar staden kan välja för att nå upp till målen.

Mänskliga rättigheter

Göteborg ska vara en stad för alla. Arbetet med mänskliga rättigheter är långsiktigt och kräver uthållighet. Arbete pågår för ökad social balans och mer jämlika villkor mellan olika invånargrupper i staden. Det görs mycket bra arbete, men trenden pekar dock på att segregationen ökat på senare tid.

Mänskliga rättigheter byggs in i verksamheterna

Under 2013 inleddes arbete i staden för att integrera likabehandling samt skapa struktur för inkludering av mänskliga rättigheter i de kommunala verksamheterna. En förstudie påbörjades för att utreda vad som krävs för en tydligare efterlevnad av de mänskliga rättigheterna i Göteborg.

Ökad integration – ett långsiktigt arbete

Stadens arbete för integration syftar till att utjämna obalanser mellan såväl invånargrupper som geografiska områden. Blandade upplåtelseformer är en del av stadens strategi för ökad social rörlighet. Det arbetar staden systematiskt med i byggande av bostäder. Effekter kan dock mätas först på längre sikt. Beträffande ökad sysselsättning och mångfald i stadens organisation finns exempel på positiva resultat, samtidigt som utmaningarna är fortsatt stora.

De fem nationella minoriteterna lyftes ytterligare

Göteborgs arbete som pilotkommun för romsk inkludering tog steg framåt. Tillsammans med VGR och GR fick staden bidrag ifrån ESF för en förstudie angående ett eventuellt skapande av ett romskt informations- och kunskapscenter.

Handlingsplaner för nationella minoriteter och finskt förvaltningsområde har tagits fram under 2013. Kommunstyrelsen kommer att ta ställning i frågan under våren 2014.

Ett Sverigefinskt samrådsdirektiv togs fram och antogs samtidigt som ett Sverigefinskt råd formades. Staden högtidlighöll samefolkens dag, sverigefinländarnas dag samt romernas internationella dag.

Staden kraftsamlar i mottagande av nyanlända

Totalt har ca 2400 flyktingar mottagits i Göteborg, varav ca 800 som anknytningar framförallt från Somalia på grund av lättnader i passreglerna. Staden har förstärkt insatserna till nyanlända under året och en gemensam handlingsplan har tagits fram. Åtgärder har vidtagits för att underlätta särskilt barnfamiljernas boendesituation, mottagande av barn och unga i skolan har utvecklats och samarbetet med frivilligorganisationer stärkts. Bo-

stadsbristen innebär utmaningar i mottagandet. Under året har ett förslag till en strategi för nyanländas boende tagits fram.

Göteborgs stads Råd för integration och samhällsgemenskap

Rådet för integration och samhällsgemenskap har medverkat till att en dialogkonferens mellan Göteborgs och Malmös kommunledningar hölls under året om socialt hållbara städer. Både Rådet och Malmökommissionen bidrog till diskussionen från sin forskning och samlade kunskap. Särskilt lyftes vikten av ett systematiskt och uthålligt ledarskap, och inte minst att både stadens ledare och medarbetare tänker gemensamt. Ska strukturer kunna brytas behövs sociala investeringar på 10, 20, 30 års sikt, på motsvarande vis som när det gäller investeringar i teknik eller infrastruktur. Kan vi visa att de sociala investeringarna haft effekt om 25 år blir det lättare att motivera.

Göteborgs stads HBTQ-råd igång

Göteborgs Stads HBTQ-råd påbörjade sin verksamhet och i december höll rådet sitt första och konstituerande möte. Rådet består av kommunstyrelsens politiska partier samt ledamöter från hbtq-Göteborg. Hbtq-Göteborg består av en mångfald av erfarenheter, perspektiv och identiteter som i sin tur genomsyrar sammansättningen av rådet. Förutom att vara ett samrådsforum mellan hbtq-Göteborg och kommunstyrelsen, är rådet – utifrån en normkritisk grund – en remissinstans i staden.

Utmaningar och möjligheter

Utmaningar och möjligheter är att långsiktigt stödja social utveckling och sammanhållning, samt minska barriärer och länka samman staden såväl fysiskt som socialt. Grundläggande behov är tillgång till boende, arbete och utbildning. Staden behöver även fortsätta att utveckla ett systematiserat och samordnat arbete där mänskliga rättigheter tydliggörs.

Jämställdhet

Den jämställda servicen i staden ökar. Verksamheter fortsätter steg för steg att jämställdhetsintegreras.

Samtliga stadsdelsförvaltningar jämställdhetsintegrerar sina verksamheter men i varierad grad. Flera arbetar på en övergripande förvaltningsnivå, men även en rad olika kärnverksamhetsområden är involverade. Under året har arbetet intensifierats och spridits till nya sektorer och enheter. Flertalet fackförvaltningar och ett mindre antal bolag uppger att de arbetar med jämställd service ut mot stadens invånare på olika sätt. Mest förekommande är bemötandefrågor utifrån ett kund- eller brukarperspektiv.

Positiva resultat och effekter till följd av ett fördjupat jämställdhetsintegreringsarbete

Arbetsrutiner, tillgänglighet och utbud har ändrats, vilket i sin tur lett till positiva effekter i de verksamheter som arbetat aktivt med frågan. Till exempel har göteborgare som inte använt den kommunala servicen tidigare börjat besöka verksamheterna för att ta del av vad de har att erbjuda. En annan effekt är att vissa målgruppers makt och inflytande över samhällsutvecklingen och sina egna liv har stärkts. Programmet för Hållbar Jämställdhet (HÅJ) som avslutades under året har bidragit mycket till de positiva effekterna. Till exempel har fler män och kvinnor deltagit vid träffpunkternas aktiviteter. Även fler och mindre resursstarka målgrupper har deltagit i medborgardialogen om Mariaplans utformande, vilket resulterat i en annorlunda utformning, vilket också verkat bidra till färre överklaganden än normalt. De sju HÅJ-projekten har sammantaget lett till skillnader i såväl strukturer, arbetsprocesser och förhållningssätt, vilka ger förutsättningar för fortsatt utveckling och breddning av jämställdhetsarbetet under de kommande åren.

Kompetensutveckling av medarbetare och chefer för hållbart jämställdhetsarbete har fortsatt

Samtliga stadsdelsförvaltningar, några fackförvaltningar och enstaka bolag har utbildat chefer och medarbetare i jämställdhetsfrågor. Centrala medel avsattes 2013 att utbilda medarbetare i SKL:s pilotutbildning "styra och leda för hållbar jämställdhet", samt till vidareutbildning av processhandedarnätverket. En extern utvärdering gjordes av utbildningsinsatsen 2012 av processhandedarna. Det var stadsdelsförvaltningarna som framförallt nåddes av satsningen, men att spridningen i olika verksamheter och organisatoriska nivåer bedömts som god och utbildningen var uppskattad. Chefers och lednings bristande prioritering av frågan lyftes dock fram som ett problem för att nå god effekt.

Den jämställdhetsintegrerade planerings-, budget-, och uppföljningsprocessen har utvecklats, men mycket arbete återstår

Könsuppdelad statistik tas fram, men jämställdhetsanalyser är oftast mycket svaga i rapportering och ärendebredningar. Resultat redovisas i regel på en aktivitetsnivå och mått saknas som fångar effekterna av jämställdhetsarbetet. En checklista togs fram under senare delen av 2013 som stöd för att integrera jämställdhetsperspektivet i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Arbetet fortsätter 2014 där checklistan kommer att integreras i det kommungemensamma planerings- och uppföljningsverktyget "Rappet".

Lära av erfarenheterna och planera för framtiden

Göteborgs stad har goda kunskaper vad som gör jämställdhetsarbetet framgångsrikt, inte minst genom HÅJ, processhandedarutbildningen och övriga ledarutbildningssatsningar som gjorts inom jämställdhetsområdet. Kunskaperna behöver tas tillvara för att planera hur det framtida jämställdhetsarbetet ska se ut. Arbetet behöver intensifieras hos fackförvaltningar och bolag bland annat. Ett annat område är ledningens ansvar och engagemang i frågan, vilket är avgörande för ett framgångsrikt jämställdhetsarbete. Stödet till dessa behöver intensifieras för bättre måluppfyllelse.

Folkhälsa

2013 var första året med prioriterade mål som inriktar sig på folkhälsoarbetet i Göteborg. I stadens budgethandling angavs att "Skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och olika delar av Göteborg ska minska" och "Barns fysiska miljö ska bli bättre".

Under året påbörjades ett antal aktiviteter med syfte att uppnå de prioriterade målen. Målen var mycket långsiktiga – bedömningen var att måloppfyllelse bör kunna nås inom en generation. Som en del i att nå måloppfyllelse antog kommunfullmäktige ett nytt folkhälsoprogram för staden. Detta skulle tillsammans med de prioriterade målen vara utgångspunkter för arbetet i stadens nämnder och bolag.

Nytt folkhälsoprogram antogs

Det nya folkhälsoprogrammet innehöll sju målområden. Sex av dessa berörde Göteborgarnas levnadsvillkor och ett deras levnadsvanor. Målen i programmet inriktar sig på goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, god utbildning, ett hälsosamt arbetsliv, åldrande och samhällsplanering samt goda levnadsvanor. För att få kunskap och kunna mäta om målen nås eller inte deltog Göteborg med extra enkätuttag i levnadsvaneundersökningen "Hälsa på lika villkor" (HLV), som genomförs av Statens Folkhälsoinstitut.

Vad visade Hälsa på lika villkor

Göteborgs stad deltog för tionde året i folkhälsoenkäten (HLV). Rapporten 2013 visade att det fortfarande är skillnader i hur män och kvinnor mår och hur personer mår i olika åldersgrupper. Bland annat visade den att fler män 84 procent angav gott psykiskt välbefinnande (hälsa) medan endast 76 procent av kvinnorna ansåg att de mätte bra psykiskt.

Barnhälsoindex för varje stadsdel

För första gången togs ett barnhälsoindex fram för varje stadsdel. Utgångspunkten var WHO:s breda hälsobegrepp samt barnkonventionen. Barnhälsoindexet syftade till att ge en samlad bild över barnens hälsostatus, både ur ett medicinskt och psykosocialt perspektiv. Hälsoindikatorer som är viktiga ur ett befolkningsperspektiv togs även med i index. Index för Göteborg totalt blev 85, motsvarande för riket var 88. Högsta index hade stadsdelen Örgryte-Härlanda med 89 medan Angered hade lägst index med 77.

Framtidens utmaning – minska hälsoklyftorna i befolkningen

Ett exempel på hälsoklyftorna i Göteborg är ovan redovisade barnhälsoindex och i Hälsa på lika villkor. 2013 var första året med det prioriterade budgetmålet "Minska skillnader i hälsa". Utmaningen är att uppnå målet inom en generation eller den närmaste 20-årsperioden.

Risikfaktorer för ohälsa

	2011	2012	2013
Ohälsotal *	25	27	26,8
Kvinnor	28,6	31	31,9
Män	21,7	23	21,8
Arbetslösa 16–24 år (oktobermätning)**	9,1	8,2	9,1
Utbildningsnivå kvinnor ***	52	53	
Utbildningsnivå män ***	48	47	

* Ohälsotal anger antalet dagar per person med ersättning av sjukpenning, aktivitets- och sjukbidrag, rehabiliterings- och arbetsskadepening (källa försäkringskassan).

** Avser öppet arbetslösa och i program 16-24 år (källa arbetsförmedlingen).

*** Avser andel med eftergymnasial utbildning - redovisas med 1 års eftersläpning (källa SCB).

Barn

Allt beslutsfattande som rör barn och unga ska genomsyras av barnkonventionens anda och intentioner. Det innebär ett stort åtagande särskilt med tanke på att 20 procent av Göteborgs invånare är 18 år eller yngre.

Barns och ungas livsvillkor är tätt sammankopplade med föräldrarnas, men de har även andra viktiga vuxna omkring sig i förskolan, i skolan och i föreningslivet. Svenska barn och unga har vid internationella jämförelser goda uppväxtvillkor, men gruppen är på intet sätt homogen. En bra utbildningsmiljö, en innehållsrik fritid och goda relationer till andra människor är viktiga skyddsfaktorer. Stress, höga prestationskrav, låga skolresultat och knappa ekonomiska förhållande hör till riskfaktorerna.

Det mest betydelsefulla är emellertid inte att identifiera någon enskild betydande riskfaktor och försöka avlägsna denna utan istället sträva efter att det totala antalet riskfaktorer minskar samt öka tillgången till skyddsfaktorer. Därför är det bekymmersamt att det har bildats bostadsområden där riskfaktorerna är många och skyddsfaktorerna få, medan förhållandena är de omvända i andra bostadsområden.

Vad har barnens inflytande haft för betydelse?

En av barnkonventionens grundpelare är att barn och unga ska ha rätt att uttrycka sina åsikter. Uppföljningen av kommunens verksamheter gav många exempel på aktiviteter för att öka barns och ungas möjligheter att påverka. Det var dock svårare att påvisa ungas reella inflytande, dvs huruvida besluten blev annorlunda till följd av de ungas åsikter. Ett dilemma som uppstod ibland var att en och samma insats å ena sidan gynnade å andra sidan missgynnade barn och unga. Nya bostäder som byggs där det tidigare fanns en lekplats, är exempel på en sådan målkonflikt.

Graden av inflytande kan beskrivas utifrån vilken roll barnen eller de unga fick. Det vanligaste var att barn och unga fick rollen som informanter, dvs de gavs möjlighet att berätta om sin situation, sina önskemål och sina synpunkter. I vissa fall, särskilt i frågor som direkt rör barn och unga, utökades inflytandet till rollen som medaktörer. Rollen som aktör, dvs självbestämmande, gavs ungdomar bland annat när de skapade former för sitt eget arbete i ungdomsråden och ungdomsfullmäktige, i övrigt var rollen som aktör ganska ovanlig.

Barnkonsekvensanalyser

Nätverket "Barn och unga i fysisk planering" är ett forum för samverkan kring metodfrågor om hur barnperspektivet ska kunna uppnås. Nätverket har tagit fram en modell för barnkonsekvensanalyser som ska ge tjänstemän ett konkret verktyg för att få med barnperspektivet



20 procent av Göteborgs invånare är 18 år eller yngre.

Foto: Jeanette Larsson

i förändrings- och förvaltningsprocesser. Välbesökta implementerings- och inspirationsseminarier har genomförts men ännu är det ganska få bolag och nämnder som fullt ut genomför barnkonsekvensanalyser.

Rätten till information

En viktig aspekt på rätten till inflytande är tillgången till information och kunskap. Genom ungdomsfullmäktige och andra fora sade de unga att det behövs mer information kring ungas frågor och att stadens hemsida inte räcker till. Det behövs generell och övergripande information men också konkret, lokal. De flesta barn och unga har idag tillgång till datorer, smartphones, iPad:s eller liknande och är vana att söka information via internet. Göteborgs Stads hemsida har utvecklats för att få ett barnperspektiv på informationen. Från 2013 finns exempelvis en särskild sida för barn och unga i behov av stöd från socialtjänsten. Men enligt ungdomarna behövs alltså ytterligare utveckling.

Stiftelser

Göteborgs Stad förvaltar 96 stiftelser för olika ändamål. De delas in i huvudinriktningarna kultur, social och utbildning beroende på stiftelsens ändamål. Den sammanlagda förmögenheten uppgick under 2013 till närmare 800 miljoner. Utdelning till olika ändamål från stiftelserna var 2013 närmare 24 miljoner.

Göteborgarnas filantropiska inställning har satt tydliga spår i samhället. Det är inte för inte som Göteborg kallas för "Donationernas stad". Flera göteborgska familjers förmögenheter lade grunden till institutioner och verksamheter som än lever kvar än i dag. Sahlgren, Röhss Chalmers Renström, Dickson, Wijk, Lindberg och Ekman är några av alla dessa familjer som givit upphov till bland annat sjukhus, museer, skolor, bostäder och parker.

Att förvalta stiftelser

Göteborgs Stad förvaltar enbart avkastningsstiftelser som kan delas in i tre huvudinriktningar beroende på stiftelsernas ändamål. Dessa är kultur, utbildning, och sociala ändamål. Under 2013 uppgick antalet till 96 stiftelser (där respektive stiftelse är sin egen juridiska person). Samtliga stiftelser ingår i den gemensamma kapitalförvaltningen.

I december 2013 uppgick den samlade förmögenheten till närmare 800 miljoner och avkastningen till 22 miljoner som kan delas ut till de olika ändamålen under 2014.

En majoritet av de anknutna stiftelserna är skattebefriade eftersom ändamålen anses som kvalificerat allmännyttiga. Att vara kvalificerat allmännyttig innebär att verksamheten till exempel skall främja vård och uppfostran av barn, utöva hjälpverksamhet bland behövande, främja undervisning och utbildning eller främja vetenskaplig forskning.

Utdelning ur stiftelser

Stiftelserna delade ut närmare 24 mkr under 2013.

Stiftelser med kulturell inriktning bidrar i huvudsak med anslag till verksamheten vid stadens museum. Under 2013 har 5,2 miljoner delats ut ur dessa stiftelser. Till Göteborgs Stads Museer räknas Stadsmuseet, Konstmuseet, Röhsska museet och Sjöfartsmuseet. Museerna använder medlen till bland annat inköp av konstföremål till sina samlingar. Det kan vara tavlor och skulpturer men även andra typer av konstföremål såsom unikt designade klädesplagg och möbler. Till stiftelserna med kulturell inriktning räknas även de som anslår medel till att skapa olika evenemang samt utsmyckning av det offentliga rummet. Här kan nämnas Stiftelsen Charles Felix Lindbergs donationsfond.

Göteborgs Stad förvaltar dessutom stiftelser med inriktning på utbildning vars huvudsakliga syften är att



Poseidon är ett av många utomhuskonstverk som har finansierats genom Stiftelsen Charles Felix Lindbergs donationsfond. Statyn är placerad på Götaplatsen sedan 1931.

Foto: Jeanette Larsson

främja undervisning och utbildning inom den kommunala grund- och gymnasieskolan. Under 2013 har 8,7 miljoner delats ut ur dessa stiftelser. De största stiftelserna med denna inriktning har till ändamål att bevilja anslag i form av premier och resebidrag. Premierna delas ut till elever med goda betyg och resebidrag till lärare för främjande av vetenskaplig undervisning eller forskning. Stiftelserna Einar och Sigurd Nordendahls stipendiefonder är exempel på dessa ändamål.

Den tredje kategorin av stiftelser som Göteborgs Stad förvaltar är de med social inriktning. Dessa stiftelser har, i huvudsak, som ändamål att bedriva hjälpverksamhet bland behövande. Med det menas att bidrag ska delas ut till ekonomiskt behövande personer som är bosatta i Göteborg. Under 2013 har 9,7 miljoner delats ut ur dessa stiftelser till bland annat bidrag till barnfamiljer för viss rekreation, hjälp till hyra samt bidrag till inköp av glasögon eller tandvård. Årligen beviljas anslag till närmare 3 500 personer ur dessa stiftelser.



3

GÖTEBORGS KOMMUN FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER

Med Göteborgs kommun avses nämnderna, i huvudsak den skattefinansierade verksamheten. I detta block analyseras kommunens finansiella ställning och utveckling ur ett antal perspektiv. Här återfinns också de lagstadgade räkenskapsrapporterna med tilläggsupplysningar.

GÖTEBORGS KOMMUN

FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER

61 Finansiell analys av Göteborgs kommun

För att kunna analysera Göteborgs kommun används en speciell finansiell analysmodell. Viktiga inslag i den är trender och helhetsperspektiv. Analysen skall ge förutsättningar att bedöma organisationens kontroll över att kontanta in- och utflöden på kort och lång sikt hålls på en nivå som tillåter en kvalitativt god verksamhet.

66 God ekonomi hushållning, balanskravet och resultatutjämningsreserv

I detta avsnitt görs en analys av kommunens utveckling avseende begreppet god ekonomisk hushållning och de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställde under 2013. Därefter följer en beskrivning av balanskravet och en balanskravsutredning genomförs. Avslutningsvis redovisas kommunens förutsättningar för reservering till resultatutjämningsreserv (även kallad RUR).

68 Finansiella nyckeltal – kommunen

Ett antal finansiella nyckeltal redovisas över en femårsperiod. Här finns också kommunens skattesats.

69 Vad används 100 kr av skattepengarna till

Här redovisas vad en "hundralapp" i kommunalskatt används till för verksamheter i kommunen. Det sker också en redovisning av vilka intäkter och kostnader kommunen hade under 2013.

70 Sponsring

Genom sponsring bidrar Göteborgs Stad till aktiviteter som ligger utanför stadens kommunala uppdrag, men som ändå förväntas ge positiva effekter i form av ett gott samhällsklimat, goda levnadsförutsättningar för medborgarna och en stärkt image för staden.

71 Finansiell uppföljning och riskhantering

Göteborgs kommun har stora finansiella åtaganden genom en betydande upplåning för kommunens eget behov, men också för att täcka bolagens behov. Under dessa avsnitt redovisas bland annat olika risker kring stadens åtaganden.

74 Finansiell profil för Göteborgs kommun

Här genomförs en analys med hjälp av en finansiell profil hur Göteborgs kommun de senaste åren har utvecklats finansiellt i förhållande till övriga kommuner i Västra Götalands och Hallands län.

76 Kommunens resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys

Kommunens finansiella rapporter redovisas på tre sidor.

79 Noter – kommunen

I avsnittet finns noterna till kommunens resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys.

84 Tillämpade redovisningsprinciper

En viktig del för att leva upp till redovisningens uppgift, att utgöra ett relevant bedömnings- och beslutsunderlag, är att olika redovisningsprinciper redovisas på ett öppet och informativt sätt.

88 Stadsdelsnämnder – ekonomiskt utfall

Stadsdelsnämndernas ekonomiska utfall för året analyseras.

89 Facknämnder – ekonomiskt utfall

Här redovisas en kort analys av större facknämnders ekonomiska utfall.

90 Drift- och investeringsredovisning

Drift- och investeringsredovisning som enligt lagstiftningen skall finnas med i årsredovisningen.

Finansiell analys av Göteborgs kommun

Göteborgs kommun redovisade 2013 ett resultat på 728 mkr exklusive jämförelsestörande och extraordinära engångsposter. Samma resultat uppgick under 2012 till 596 mkr. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive engångsposter var i princip oförändrat.

Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym uppgick under 2013 till 2 394 mkr, vilket var ungefär samma nivå som under 2012. Däremot finansierades en högre andel av investeringarna av investeringsinkomster vilket innebär att behovet av egenfinansiering blev lägre 2013.

Skattefinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick till 108 procent. Detta innebär att samtliga investeringar under året finansierades med skatteintäkter och investeringsinkomster. Detta stärker kommunens finansiella handlingsberedskap inför framtiden.

I detta avsnitt görs en djuplodande finansiell analys av Göteborgs kommun. Med Göteborgs kommun avses nämnderna.

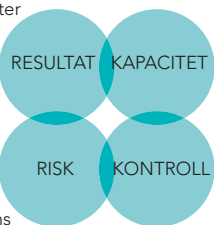
Modell för finansiell analys

För att kartlägga och analysera resultat, utveckling och ställning för Göteborgs kommun används en speciell finansiell analysmodell som utgår från fyra viktiga finansiella aspekter. Dessa är det finansiella resultatet, kapacitetsutvecklingen, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen.

Målsättningen är att utifrån dessa, identifiera eventuella finansiella möjligheter och problem och därigenom försöka klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning som föreskrivs i kommunallagen.

RK-modellen: Fyra aspekter vid finansiell bedömning

Vilken balans har kommunen haft över sina intäkter och kostnader under året och över tiden?



Föreligger några risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet?

Vilken kapacitet har kommunen att möta finansiella svårigheter på lång sikt?

Vilken kontroll har kommunen över den ekonomiska utvecklingen?

RESULTAT OCH KAPACITET

Skatte- och nettokostnadsutvecklingen

Förändring i procent	2011	2012	2013
Skatteintäktsutveckling	3,6	3,3	4,1
Nettokostnadsutveckling	5,2	6,3	3,7

Skatteintäkterna ökade under 2013 med cirka 4,1 procent, vilket var något högre än 2012. Kommunen har under de senaste åren legat på mellan 3–4 procent i ökningstakt.

Under senaste åren har kostnadsutvecklingen varit relativt hög men dämpades under 2013 och uppgick då till 3,7 procent.

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2011	2012	2013
Årets resultat exkl. jämförelsestörande och extraordinära poster (mkr)	1 197	596	728
Jämförelsestörande poster (mkr)	-786	73	170
Årets resultat exklusive extraordinära poster (mkr)	411	669	898
Extraordinära poster (mkr)	—	—	8 697
Årets resultat (mkr)	411	669	9 595
Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster i relation till skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning (%)	5,0	2,5	2,9

När Göteborgs kommuns resultat analyseras är det viktigt att eliminera engångsposter av olika slag för att få fram det underliggande löpande driftsresultatet. I kommunens resultat ingår ofta ett antal sådana betydande poster av engångskaraktär.

Under 2013 erhöll kommunen ytterligare 355 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA. Samtidigt medförde en förändrad diskonteringsränta för kommunens pensionsförpliktelser, RIPS, en kostnad på 185 mkr inklusive löneskatt. Detta innebär att de jämförelsestörande posterna uppgick netto till 170 mkr under 2013.

Under 2012 erhöll kommunen 381 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA och samtidigt återfördes en avsättning för kollektivtrafiken på 92 mkr. Mot detta skall ställas att kommunen gjorde en avsättning till en utvecklingsfond på 400 mkr. Detta innebär att de jämförelsestörande posterna netto uppgick till 73 mkr under 2012.

Exkluderas ovanstående engångsposter uppgick resultatet under 2013 till 728 mkr och under 2012 till 596 mkr. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive jämförelsestörande poster var 132 mkr högre under 2013, vilket i huvudsak förklaras av högre realisationsvinster.

Kommunfullmäktige beslutade under 2013 om en omstrukturering av bolagssektorn i syfte att inkludera samtliga bolag i en sammanhållen koncern. Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB och Göteborg & Co Kommunintressent AB överfördes till Göteborgs Stadshus AB respektive Higab AB. Försäljningen innebär att kommunen redovisade en extraordinär intäkt för 2013 på totalt 8,7 miljarder. Samtidigt gav kommunen ett aktieägartillskott till Göteborgs Stadshus AB motsvarande den extraordinära intäkten. Effekten för balansräkning av affären innebär att kommunens finansiella tillgångar i form av aktier ökade med 8,7 miljarder.

I detta sammanhang skall poängteras att överföringen av bolagen till Göteborgs Stadshus AB är en ren koncernintern affär och därför elimineras i den sammanställda redovisningen. Detta innebär därför i praktiken inte några faktiska förändringar för kommunens ekonomiska och finansiella förutsättningar.

Samtliga ovanstående händelser innebär att kommunens totala resultat för 2013 inklusive jämförelsestörande och extraordinära poster uppgick till 9,6 miljarder.

God ekonomisk hushållning ur ett resultatperspektiv

Relateras resultatet exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster till skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning redovisade kommunen under 2013 ett resultat på 2,9 procent. Det var ungefär samma nivå som under 2012.

Kommunfullmäktige har under 2013 fattat beslut om riktlinjer för god ekonomisk hushållning och tillämpning av resultatutjämningsreserv. Av de framgår bland annat att "Staden skall över tid eftersträva resultatöverskott motsvarande minst två procent av kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Resultatnivån skall vara förenlig med stadens riskexponering".

Generellt brukar ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom ett

sådant resultat ger utrymme för att över en längre tid skattefinansiera större delen av normal investeringsvolym i en kommun. Under den senaste femårsperioden har Göteborg redovisat ett snitt på 3,6 procent.

Driftskostnadsandel

Procent	2011	2012	2013
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	90,9	93,9	93,5
Avskrivningar	3,2	3,2	3,3
Driftskostnadsandel före jämförelsestörande poster och finansnetto	94,1	97,2	96,8
Finansnetto	0,9	0,3	0,3
Driftskostnadsandel efter finansnetto	95,0	97,5	97,1
Jämförelsestörande poster (netto)	3,3	-0,3	-0,7
Driftskostnadsandel	98,3	97,2	96,4

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett djuplodande mått på denna balans är driftskostnadsandel, som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till skatteintäkterna. Redovisas en driftskostnadsandel under 100 procent har kommunen en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. Generellt brukar en driftskostnadsandel på 97–98 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom då klarar de flesta kommuner av att över en längre tidsperiod finansiera sina ersättningsinvesteringar och nödvändiga nyinvesteringar.

När Göteborgs kommuns driftskostnadsandel analyseras, framgår det att nettot av verksamhetens intäkter och kostnader under 2013 tog i anspråk 93,5 procent av skatteintäkterna, en minskning med 0,4 procentenheter jämfört med 2012.

Vidare tog avskrivningarna i anspråk 3,3 procent, vilket var i linje med föregående år. Avskrivningarna är kommunens periodiserade kostnader för investeringar.

Finansnettot hamnade på 0,3 procent, vilket innebär att finansiella kostnaderna var något större än de finansiella intäkterna under 2013.

Detta innebär att kommunens nettokostnader och finansnetto tog 97,1 procent av skatteintäkterna i anspråk vilket är en förbättring med 0,4 procentenheter jämfört med 2012.

De jämförelsestörande engångsposternas andel av skatteintäkterna uppgick till -0,7 procent under 2013, vilket förklaras av att de jämförelsestörande intäkterna var större än de jämförelsestörande kostnaderna. Under 2012 uppgick samma mått till -0,3 procent.

Totalt var driftkostnadsandelen 96,4 procent under 2013, vilket var en förbättring med 0,8 procentenheter jämfört med 2012. Den förklaras av dels av att skatteintäkterna ökade något snabbare än verksamhetens kostnader och dels av att de jämförelsestörande intäkterna ökade med nästan 100 mkr mellan åren.

Årets investeringar

	2011	2012	2013
Investeringsvolym (mkr)	1 544	2 498	2 394
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	1 438	2 083	1 592
Investeringsvolym / bruttokostnader (%)	5	8	8
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster / bruttokostnader (%)	5	7	5

Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym under 2013 uppgick till 2 394 mkr, vilket var en minskning med 104 mkr jämfört med 2012.

Inkluderas investeringsinkomsterna uppgick investeringarna till 1 592 mkr, vilket var 491 mkr lägre än under 2012. En viktig förklaring till detta var större investeringsinkomster i samband med Västsvenska paketet betalades till kommunen under 2013.

Drygt 24 procent av kommunens investeringar exklusive investeringsinkomster gjordes i förskola och skola. Runt 30 procent lades på infrastruktur. Investeringar i VA-verksamhet omfattade 16 procent och investeringar i vård- och omsorg drygt 7 procent. På park och grönområden samt idrottsanläggningar lades på 2 procent respektive 4 procent. Övriga investeringar uppgick till 17 procent.

Skattefinansieringsgraden av investeringar

Procent	2011	2012	2013
Skattefinansieringsgraden av investeringar exklusive investeringsinkomster	76	58	72
Skattefinansieringsgraden av investeringar inklusive investeringsinkomster	82	69	108

Skattefinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med de skatteintäkter som återstår när den löpande driften är finansierad. 100 procent innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Skattefinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2013 till 108 procent. Detta innebär att investeringarna under året till fullo finansierades med skatteintäkter och investeringsinkomster. Detta stärker kommunens finansiella handlingsberedskap inför framtiden.

RISK – KONTROLL

Likviditet ur ett riskperspektiv

Procent	2011	2012	2013
Kassalikviditet	129	108	66

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditet uppgick vid årsskiftet 2013 till 66 procent jämfört med 108 procent 2012. Anledningen till den stora förändringen mellan åren beror på förändringar i den finansiella strukturen. Kommunens likviditet påverkas liksom soliditeten av vidareutlåningen till de kommunala bolagen. Det kan dock konstateras att kommunen de senaste åren ur ett riskperspektiv har haft en sådan nivå på kassalikviditeten att kommunen i kort och medellångt finansiellt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar.

Soliditet enligt balansräkningen

Procent	2011	2012	2013
Soliditet	19	20	35
Soliditet exklusive upplåning som sker för bolagens behov	40	40	57

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunens soliditet enligt balansräkningen har legat ganska konstant under de senaste åren (eget kapital/tillgångar). På grund av tidigare nämnda förändringar av kommunens bolagsstruktur har det dock under 2013 skett en större ökning från 20 procent under 2012 till 35 procent under 2013.

Göteborgs kommuns soliditet påverkas dock till viss del av kommunens vidareutlåning för att täcka bolagens lånebehov. Exkluderas vidareutlåningen i balansräkningen uppgick soliditeten till 57 procent under 2013, vilket är en ökning med 17 procentenheter jämfört med 2012. Det är denna soliditetsnivå som bör användas när Göteborg jämförs med andra kommunerna i Sverige. Kommungenomsnittet i Sverige ligger på cirka 50 procent.

Soliditet inklusive pensionsförpliktelser

Procent	2011	2012	2013
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	-10	-8	11

Ett annat soliditetsmått som har blivit allt vanligare när kommuner jämförs är att inkludera kommunens pensionsförpliktelser som är äldre än 1998 och ligger

utanför balansräkningen. Görs detta för Göteborgs kommun, uppgick soliditeten under 2013 till 11 procent jämfört med –8 procent under 2012. Förändringen förklaras av nämnda förändringar av kommunens bolagsstruktur. Genomsnittet för ovanstående soliditetsmått ligger bland svenska kommuner på cirka 7 procent.

Finansiella nettotillgångar

mkr	2011	2012	2013
Finansiella nettotillgångar exklusive aktier och andelar	–4 329	–5 366	–5 377

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på 10–20 års sikt, nämligen finansiella anläggningstillgångar exklusive aktier och andelar i kommunala bolag, omsättningstillgångar, samt kort- och långfristiga skulder. Måttet är viktigt, eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan de kortsiktiga likviditetsmåten och det långsiktiga soliditetsmålet. Måttet eliminerar också effekterna av kommunens upplåning för bolagens räkning, den så kallade internbanken, vilket ger en mer rättvisare bild av kommunens finansiella handlingsutrymme.

De finansiella nettotillgångarna exklusive aktier och andelar uppgår 2013 till –5 377 mkr och förblev i princip oförändrade mellan 2012 och 2013.

Pensionsåtagande

mkr	2011	2012	2013
Avgiftsdelen, placeras av anställda	472	503	522
Långfristig pensionsavsättning	1 332	1 459	1 700
Ansvarsförbindelse tidigare pensions-system (före 1998)	9 354	9 370	9 964
Pensionsåtagande	11 158	11 332	12 186
Särskild löneskatt	2 707	2 749	2 956
Pensionsåtagande och löneskatt	13 865	14 081	15 142

Kommunens totala pensionsåtagande inkl löneskatt 2013 uppgick till 15 142 mkr varav 12 381 mkr avser åtaganden som är äldre än 1998, de så kallade pensionsförpliktelserna i ansvarsförbindelsen. Denna del av pensionsåtagandet redovisas inte i balansräkning enligt kommunal redovisningslag.

Pensionskostnaderna inklusive löneskatt uppgick till 1 590 mkr under 2013. Jämfört med 2012 ökade dessa med 160 mkr. I kostnaderna för 2013 ingick bland annat utbetalning av pension från pensionsförpliktelserna i ansvarsförbindelsen med 419 mkr, avgiftsbestämt pensionssparande med 522 mkr samt avsättning till förmanbestämd ålderspension (FÅP) med 162 mkr. Till detta kommer löneskatt med 310 mkr.

Då långräntorna fortfarande ligger på historiskt låga nivåer och då man bedömer att det kommer att förbli

så under en längre period, fattades beslut av Ripskommittén att diskonteringsräntan skulle sänkas med 0,75 procentenheter. Ökningen på pensionsavsättningen inklusive löneskatt på 186 mkr härrör sig från förändrad diskonteringsränta. För ansvarsförbindelsen innebär det en ökning med 935 mkr inklusive löneskatt. Även 2011 sänktes diskonteringsräntan med 0,75 procentenheter. Inlösen av pensionsförpliktelse inom ansvarsförbindelsen har gjorts med totalt 680 mkr (420 mkr 2001 och 260 mkr 2002).

Kommunalskatt

År 2013 var den primärkommunala skatten 21,12 procent medan landstingsskatten till Västra Götalandsregionen var 11,13 procent.

Detta innebär att den totala kommunalskatten i Göteborg var 32,25 procent av den kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomsten.

I de tretton kommunerna i Göteborgsregionen (GR) varierade den primärkommunala skattesatsen under 2013 mellan 19,96 procent i Partille till 22,37 procent i Lilla Edet. Göteborg hade med sina 21,12 procent den sjätte lägsta skatten bland GR-kommunerna.

Kommunens borgensåtagande

Ändamål (mkr)	2011	2012	2013
Övriga egna bolag	776	448	1 674
Småhus, bostadsrätter	8	7	6
Stiftelser	606	604	603
Föreningar	186	184	186
Övrigt	2	2	2
Pensionsåtaganden	814	815	830
Totala borgensåtagande	2 392	2 060	3 301

Kommunen tecknar i vissa fall borgen för lån till de kommunägda bolagen, men även för andra externa verksamheter.

Kommunens samlade borgensåtagande för lån uppgick 2013 till 2 471 miljoner, vilket var en ökning med 1 226 miljoner i förhållande till 2012. Ökningen kan i huvudsak härledas till de egna kommunala bolagen.

Göteborgs kommun har inte infriat några borgensåtaganden under 2013.

Utöver borgen för lån tecknar kommunen även borgen för pensionsåtagande hos vissa kommunala bolag, kommunalförbund och stiftelser, som inte säkerställts genom andra pensionslösningar. Det totala borgensåtagandet för pensionsåtagande uppgick vid årsskiftet till 830 mkr en ökning med 15 miljoner i förhållande till 2012.

Utfall i förhållande till budget

Jämfört med budget redovisade kommunen ett strukturellt överskott på 520 mkr, då kommunen för 2013 budgeterade ett nollresultat. I det strukturella budgeterade resultatet som redovisas exkluderas jämförelsestörande och extraordinära poster samt realisationsvinster.

Budgetavvikelsen för nämndsektorn var marginell i relation till den samlade kostnadsvolymen. Även avvikelsen i det kommuncentrala resultatet borträknat jämförelsestörande och extraordinära poster var av mindre karaktär och förklaras framförallt av något högre skatteintäkter än budgeterat och något lägre kostnadsutveckling än beräknat. Den samlade budgetavvikelsen i den löpande verksamheten förklaras dels av att nämndernas resultat blev 117 mkr högre än budgeterat. Samtidigt redovisades ett utfall cirka 400 mkr högre än budget för de kommuncentrala posterna. Detta förklaras huvudsakligen av att skatteintäkterna blev något högre än beräknat.

Prognossäkerhet och budgetföljsamhet

En god prognossäkerhet innebär att kommunen har goda förutsättningar till att anpassa sig efter förändrade förutsättningar under året. En prognosavvikelse under 1 procent av kostnadsomslutningen innebär en god prognossäkerhet. Budgetföljsamhet är ett annat mått på kommunens finansiella kontroll. Budgetavvikelsen bör teoretiskt ligga så nära noll som möjligt.

Prognoserna över kommunens ekonomi har varit relativt stabila under 2013 och prognossäkerheten får därmed betraktas som mycket god.

Nämndernas sammantagna slutliga resultat i bokslutet översteg budget, men överensstämde väl med den prognosen som lämnades i oktober. Dock förekom prognosavvikelser för enskilda nämnder.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Bibehållen strukturell ekonomisk marginal

Göteborgs kommun uppvisar ett stabilt ekonomiskt läge. Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster innebar att kommunens strukturella ekonomiska marginal kunde bibehållas under året. Detta innebär att kommunen har samma finansiella utgångsläge inför 2014 som fanns inför 2013. Det behövs för att möta de svagare ekonomiska marginalerna som har prognostiserats och budgeterats under 2014.

Det bör också poängteras att Göteborg står inför en kraftigt ökad investeringsvolym de kommande åren, vilket måste beaktas i framtida ekonomiska planering. En utmaning blir hur mycket av investeringarna som skall finansieras via skatteintäkter respektive främmande kapital i form av lån. Detta kan i sin tur påverka utrymmet för att finansiera kommunens löpande driftsverksamhet.

God ekonomisk hushållning, balanskravet och resultatutjämningsreserv

I detta avsnitt görs en analys av kommunens utveckling avseende begreppet god ekonomisk hushållning och de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställde under 2013. Därefter följer en beskrivning av balanskravet och en balanskravsutredning genomförs. Avslutningsvis redovisas kommunens förutsättningar för reservering till resultatutjämningsreserv (även kallad RUR).

God ekonomisk hushållning

Kommunen har under 2013 fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och tillämpning av resultatutjämningsreserv". Dessa riktlinjer anger att kommunfullmäktige i sitt årliga budgetbeslut skall ta hänsyn till sex inriktningar kopplade till stadens finansiella situation. Dessa gällde inte när budget 2013 antogs. Trots det, görs här en kort analys av två av dessa punkter avseende 2013.

1. Resultatet skall uppgå till minst 2 procent av skatteintäkterna

Staden skall över tid eftersträva resultatöverskott motsvarande minst två procent av kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Resultatnivån skall vara förenlig med stadens riskexponering.

Generellt brukar ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom ett sådant resultat ger utrymme för att över en längre tid skattefinansiera större delen av normal investeringsvolym i en kommun.

Kommunens resultat exklusive reavinster och jämförelsestörande poster har under den senaste femårsperioden haft ett genomsnitt på 3,6 procent.

2. Investeringsvolymerna skall vara förenliga med stadens långsiktiga finansieringsförmåga.

Staden skall över tid säkerställa att investeringsvolymerna är förenliga med stadens långsiktiga finansieringsförmåga. Hög egenfinansieringsgrad skall eftersträvas.

Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym uppgick under 2013 till 2,4 miljarder, vilket var ungefär samma volym som föregående år.

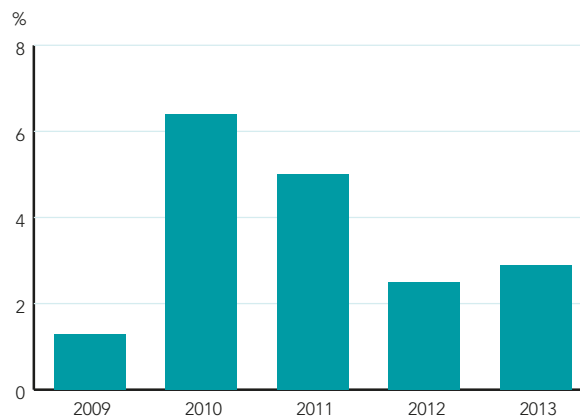
Av den samlade investeringsvolymen finansierades cirka en tredjedel av externa investeringsinkomster och resterande två tredjedelar kunde finansieras med stadens

egna medel. Detta innebär att målsättningen avseende hög egenfinansieringsgrad har uppnåtts.

De fyra övriga inriktningarna som kommunfullmäktige fattat beslut i sina riktlinjer för god ekonomisk hushållning är:

- Staden kan (enligt särskilt regelverk) använda sig av resultatutjämningsreserv för att utjämna förändrade omvärldsförutsättningarna på grund av framförallt konjunkturella svängningar.
- Staden skall över tid bedriva stadsutveckling och exploatering inom ramen för god ekonomisk hushållning.
- Staden skall i samband med betydande beslut om att ingå långsiktiga åtaganden i alla former eller att avyttra egendom värdera de finansiella konsekvenserna för stadens förmåga att upprätthålla god ekonomisk hushållning.
- Staden skall över tid värdera och säkerställa de finansiella åtaganden som är kopplade till ägandet av stadens bolag.

Kommunens resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster i relation till skatteintäkter



Balanskravet

Balanskravet innebär att kommuner och landsting inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. Varje år skall i årsredovisning redovisas en balanskravsutredning enligt nedan:

Balanskravsutredning 2012 och 2013

mkr	2012	2013
Årets resultat	669	9 595
Avgår samtliga realisationsvinster	-83	-8 905
Vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	—	—
Vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	—	—
Orealiserade förluster i värdepapper	—	—
Återföring av realiserade förluster i värdepapper	—	—
Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR	586	690
Medel till resultatutjämningsreserv (RUR)*	-108	-441
Årets balanskravsresultat efter avsättning till RUR	478	249

* Medel från 2012 års resultat reserveras i 2013 års bokslut till resultatutjämningsreserv enligt lagens möjlighet till retroaktiv reservering från åren 2010–2012.

Kommunen uppfyller 2013 det lagstadgade balanskravet med ett resultat exklusive realisationsvinster på 690 mkr. Efter reservering av 441 mkr till resultatutjämningsreserv (RUR) uppgick balanskravsresultatet till 249 mkr. Kommunen har sedan införandet år 2000 uppfyllt balanskravet under samtliga år.

Resultatutjämningsreserv (RUR)

Kommunen kan (enligt särskild lagstiftning) använda sig av resultatutjämningsreserv för att utjämna förändrade omvärldsförutsättningar på grund av framförallt konjunkturella svängningar. Lagstiftningen är ny från och med 2013 men ger också möjlighet till retroaktiv reservering för åren 2010–2012.

Kommunfullmäktige har i samband med beslut, under hösten 2013, om riktlinjer för god ekonomisk hushållning och användning av resultatutjämningsreserv fastställt att kommunen i bokslutet för 2013 ska använda sig av möjligheten att sätta av medel till RUR. Enligt beslutet ska såväl retroaktiv reservering för åren 2010–2012 som möjlig reservering från resultatet 2013 göras.

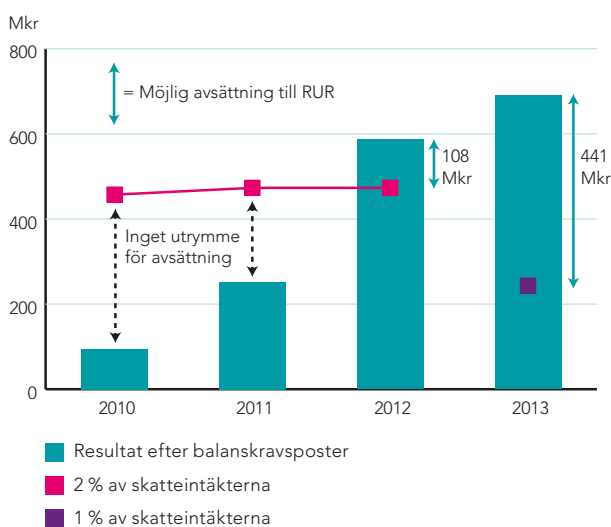
Reservering kan göras med del av resultat som överstiger en eller två procent av skatteintäkterna, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Det är kommunens soliditet som avgör huruvida en- eller tvåprocentalternativet ska användas.

För kommunens del gäller att reservering av resultat som överstiger två procent är möjlig för åren 2010–2012. Det är endast under 2012 som resultatet uppgick till en nivå som möjliggör retroaktiv reservering. 108 mkr från resultatet 2012 kan därmed reserveras till RUR.

Till följd av kommunens förändring av soliditeten under 2013 kan enprocentalternativet användas som be-

räkningsgrund för reservering till RUR avseende 2013 års resultat. För 2013 gäller således att reservering kan göras på den del av resultatet som överstiger en procent av skatteintäkter, generella statsbidrag samt kommunalekonomisk utjämning. För 2013 kan därmed reservering uppgående till 441 mkr göras. Totalt görs då reservering om 549 mkr. Reserveringen påverkar inte årets resultat utan görs enbart som en specifikation inom det egna kapitalet.

Möjlig avsättning till RUR



Finansiella nyckeltal

	Bokslut 2009	Bokslut 2010	Bokslut 2011	Bokslut 2012	Bokslut 2013
RESULTAT – KAPACITET					
Skatteintäktsutveckling	2,5 %	6,1 %	3,6 %	3,3 %	4,1 %
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	3,2 %	0,6 %	5,2 %	6,3 %	3,7 %
Driftskostnadsandel	97,4%	99,0%	98,3%	97,2%	96,4%
varav verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	95,6 %	90,3 %	90,9 %	94,0 %	93,5 %
varav planenliga avskrivningar	3,3 %	3,3 %	3,2 %	3,2 %	3,3 %
varav finansnetto	-0,2 %	0,0 %	0,9 %	0,3 %	0,3 %
varav jämförelsestörande engångsposter	-1,3 %	5,4 %	3,3 %	-0,3 %	-0,7 %
Årets resultat exklusive jämförelse- och extraordinära poster / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	1,3 %	6,4 %	5,0 %	2,5 %	2,9 %
Årets resultat exklusive extraordinära poster / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	2,5 %	1,0 %	1,7 %	2,8 %	3,6 %
Årets resultat / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	2,5 %	1,0 %	1,7 %	2,8 %	38,5 %
Skattefinansieringsgrad av året bruttoinvesteringar	88 %	69 %	76 %	58 %	72 %
Bruttoinvesteringar / bruttokostnader	5 %	5 %	5 %	8 %	8 %
Skattefinansieringsgrad av året nettoinvesteringar	88 %	73 %	82 %	69 %	108 %
Nettoinvesteringar / bruttokostnader	5 %	5 %	5 %	7 %	5 %
Nettoinvesteringar / avskrivningar	202 %	177 %	187 %	271 %	193 %
Soliditet enligt balansräkningen	19 %	19 %	19 %	20 %	35 %
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser	-10 %	-8 %	-10 %	-8 %	11 %
Total skuld- och avsättningsgrad	81 %	81 %	81 %	80 %	65 %
varav avsättningsgrad	5 %	8 %	9 %	8 %	6 %
varav kortfristig skuldsättningsgrad	30 %	27 %	20 %	25 %	24 %
varav långfristig skuldsättningsgrad	46 %	46 %	52 %	47 %	35 %
Primärkommunal skattesats	21,30	21,55	21,55	21,12	21,12
RISK OCH KONTROLL					
Kassalikviditet	93 %	109 %	129 %	108 %	66 %
Finansiella nettotillgångar (mkr)	-5 824	-4 689	-4 329	-5 366	-5 367
Nettolåneskuld (kommunens räntebärande låneskuld) (mkr)	-2 112	-1 549	-1 929	-2 854	-2 638

DEFINITIONER

DRIFTSKOSTNADSANDEL = löpande kostnader i % av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

SKATTEFINANSIERINGSGRADEN AV INVESTERINGARNA = (resultat före extraordinära poster + avskrivningar) / nettoinvesteringar

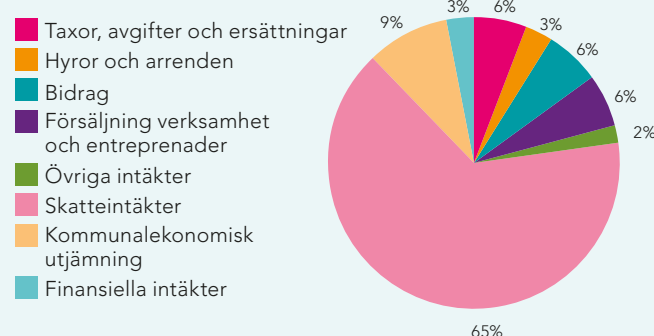
KASSALIKVIDITET = (kortfristiga fordringar + kortfristiga placeringar + kassa och bank) / kortfristiga skulder

FINANSIELLA NETTOTILLGÅNGAR = (finansiella anläggningstillgångar exklusive aktier och andelar + omsättningstillgångar) – (kortfristiga + långfristiga skulder)

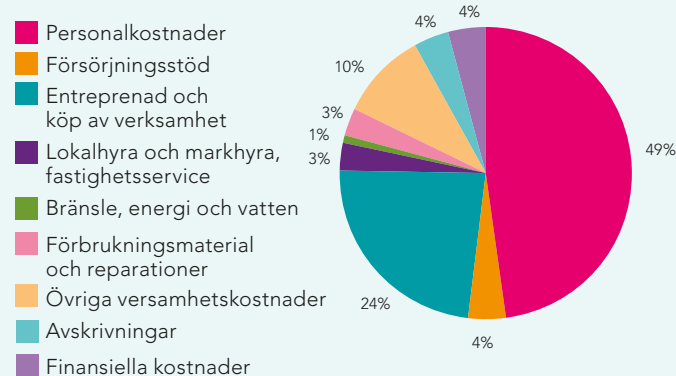
Vad används 100 kronor av skattepengarna till?

	kr
Politik och revision	1
Kultur och fritid	4
varav kulturverksamhet	2
varav fritidsverksamhet	2
Utbildning	41
varav förskoleverksamhet och skolbarnomsorg	15
varav grundskola inklusive förskoleklass	19
varav gymnasieskola	7
varav vuxenutbildning	1
varav övrig utbildning	1
Vård och omsorg	40
varav vård och omsorg om äldre	18
varav insatser till personer med funktionsnedsättning	4
varav insatser enligt LSS/SFB	10
varav färdtjänst / riksferdtjänst	1
varav missbruksvård för vuxna	2
varav barn- och ungdomsvård, totalt	5
varav övriga insatser till vuxna	1
Ekonomiskt bistånd	6
Arbetsmarknad och flyktmottagning	1
Infrastruktur, skydd	5
varav gator, vägar och parkering	2
varav räddningstjänst	2
Affärsverksamhet inkl kommunikationer	2
SUMMA	100

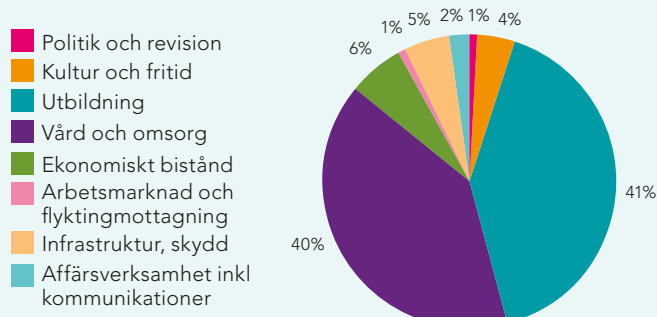
Kommunens intäkter 2013



Kommunens kostnader 2013



100-lappen



Sponsring

Genom sponsring bidrar Göteborgs Stad till aktiviteter som ligger utanför stadens kommunala uppdrag men som ändå förväntas ge positiva effekter i form av ett gott samhällsklimat, goda levnadsförutsättningar för medborgarna och en stärkt image för staden.

Samordning och kontroll

Sponsringsåtaganden redovisas för första gången i årets årsredovisning. För att säkerställa en enhetlig tillämpning inom staden antog kommunfullmäktige i mars 2013 en policy och riktlinjer för sponsring inom Göteborgs Stad. I syfte att få en heltäckande bild av stadens sponsringsverksamhet och förbättrade möjligheter till samordning och kontroll beslutades samtidigt att varje nämnd respektive styrelse årligen ska upprätta en förteckning över samtliga sponsringsåtaganden som beslutats på styrelse/nämndnivå. Uppgifterna om sponsringens omfattning grundar sig på de svar som nämnder och bolag har rapporterat in. Detta ger en god helhetsbild av sponsringens omfattning men inte några fullständiga siffror, eftersom uppdraget är begränsat till sponsring som beslutats på styrelse- eller nämndnivå, och alltså inte sponsringsaktiviteter som beslutats på tjänstemannanivå.

Allmänt

Sponsring definieras i stadens policy som ett frivilligt affärsmässigt avtal till ömsesidig nytta mellan två eller flera parter, där ena parten (sponsorn) förbinder sig att lämna ersättning i form av kontanta medel, varor och/eller tjänster och där den andra parten (sponsormotagaren) som motprestation tillhandahåller exponering av företagsnamn, varumärke eller tjänster, till nytta för sponsorn i dennes verksamhet. Stadens definition är knuten till den skattemässiga definitionen. Transaktioner utan krav på motprestation utgör därför enligt definitionen inte sponsring utan är att betrakta som bidrag eller gåvor. Stadens sammanlagda sponsringsåtagande för 2013 uppgick till 19,6 mkr, vilket i huvudsak återfinns i bolagen. I detta belopp ingår inte transaktioner internt inom staden.

Bolagssektorn

De bolag som helt eller till övervägande del finansieras genom tillskott av kommunala medel genom koncernbidrag, interndebitering eller på annat sätt redovisar inte sponsring i någon större omfattning. Got Event AB beslutade under året om sponsringsåtaganden till ett sammanlagt värde av 100 tkr, Utveckling Nordost AB:s sponsring uppgick till 120 tkr, medan Business Region Göteborg AB och Göteborg & Co inte redovisade någon sponsringsverksamhet under året. Inte heller Upphandlingsbolaget, Försäkrings AB Göta Lejon eller Kommunleasing i Göteborg AB hade någon sponsring.

Det är de kommunala bolag som bedriver näringsverksamhet som står för de största sponsringsåtagandena, med Liseberg AB med dotterbolag i täten. Sponsringen fokuseras i huvudsak på barn och ungdomar, särskilt barn- och ungdomsidrott. I Liseberg AB uppgår årets sponsring till 7,5 mkr. Beloppet avser fribiljetter i samband med idrottsarrangemang, varav 6,2 mkr avser Gothia Cup och Partille Cup. Även övriga bolag sponsrar främst idrottsarrangemang och ett antal kultur- och idrottsarrangemang. Göteborg Energi AB redovisar sponsring med 3,7 mkr, varav 2 mkr gick till EM i friidrott, Göteborgs Hamn med 3,2 mkr varav 2,4 mkr gick till Göteborgsoperan, och Higab AB med 1 mkr. Göteborgs Spårvägar AB redovisar 600 tkr, Grefab AB 24 tkr och Älvstranden Utveckling AB 240 tkr. Renova AB:s sponsring uppgick till 825 tkr.

I Förvaltnings AB Framtiden ingår bland annat kommunens bostadsbolag. Bostadsbolaget redovisar sponsring med 1,1 mkr, Bostads AB Poseidon 693 tkr, Familjebostäder 210 tkr och Göteborgslokaler 65 tkr.

Övriga bolag i Göteborgs Stad redovisar ingen sponsring.

Nämndsektorn

Kommunledningen redovisar sponsringsåtaganden på 245 tkr. Övriga nämnder ägnar sig inte åt sponsringsverksamhet. Nämndsektorn lämnar stöd till föreningslivet och kulturlivet men stöd i form av bidrag och utan krav på motprestation är som redan nämnts inte definitionsmässigt sponsring och redovisas inte som sponsring.

Finansiell uppföljning och riskhantering

Den totala upplåningen i hela koncernen uppgick vid årsskiftet till 39,4 miljarder, vilket är en ökning med 1,8 miljarder kr jämfört med samma period förra året. Samtidigt hade koncernen en likviditet på cirka 2 miljarder kr. Den genomsnittliga kapitalbindningen på den samlade externa låneskulden uppgick vid årsskiftet till 2,54 år och räntebindningen var i genomsnitt 3,84 år.

2013 har kännetecknats av förändringar i koncernens upplåning (exklusive Framtiden). Dels har det emitterats färre, men i volym, större obligationer; och dels har det bedrivits aktivt arbete med investerarrelationer. Vidare har Göteborg som första nordiska aktör, emitterat en "grön" obligation under Världsbankens ramverk. Kreditbetygen har bibehållits på samma höga nivå som året före.

Investerarrelationer

Under året har ett intensivt arbete genomförts med att träffa befintliga och potentiella investerare i Göteborgs Stads obligationer. Syftet med träffarna har varit att öka tydligheten och transparensen kring staden som låntagare. En ny webbplats för att främja investerarrelationer har etablerats, <http://finans.goteborg.se>. På webbplatsen finns finansiell information, såsom ratingrapporter, att tillgå.

Finanspolicy för Göteborgs Stad

Stadens finanspolicy, som är beslutad av kommunfullmäktige, fastlägger riktlinjer och riskramar för stadens och dess helägda bolags finansiella verksamhet. De risker som regleras är bland annat finansieringsrisk, ränterisk och motpartsrisk. Finanspolicyn uppdateras årligen.

Den finansiella infrastrukturen

Koncernen sköter sin finansiering på den öppna kapitalmarknaden via emissioner av kommunobligationer och kommuncertifikat. En grund i detta är att man har etablerade låneprogram. Kreditvärdigheten är en av faktorerna som styr vilka priser man i slutändan får betala på emitterade obligationer.

Rating – Hög kreditvärdighet

Kreditvärderingsinstituten Moody's och Standard & Poor's har under året bekräftat kommunens starka kreditvärdighet. Kommunens kreditbetyg är från Moody's sedan 2006 det högsta möjliga, Aaa, och från Standard & Poor's sedan 2007 det näst högsta, AA+. Båda betygen har stabila utsikter.

Låneprogram

I sin upplåning använder sig kommunen av sitt Euro Medium Term Note program med en ram på 3 miljarder

EUR och sitt certifikatprogram med en ram på 3 miljarder SEK. Under året har man även uppdaterat ECP programmet och ökat ramen till 500 miljoner USD från tidigare 200. För närvarande har koncernen bilaterala lån på 4,9 miljarder. Dessa lån ingår inte i låneprogrammen.

Under året har staden tecknat lånefaciliteter med EIB gällande infrastrukturfinansiering på 3 miljarder, varav staden har nyttjat 1 miljard.

Förvaltnings AB Framtiden har två egna finansieringsprogram på marknaden. Ett svenskt certifikatprogram med ram om 4 miljarder samt ett långfristigt program på MTN-marknaden (Medium Term Note) där ramen för upplåningen uppgår till 10 miljarder.

Låneprogram(exklusive Framtiden)

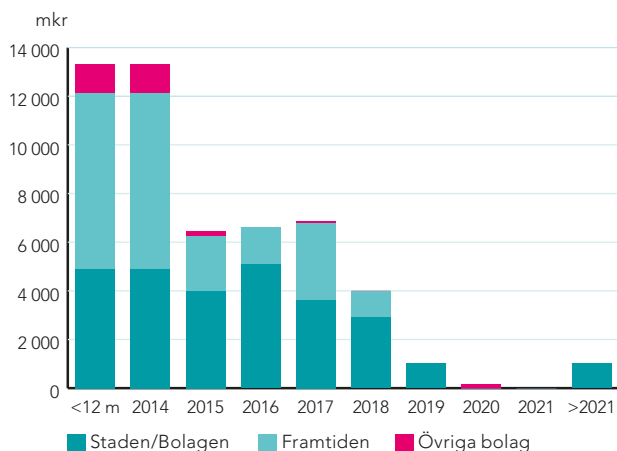
Program	Låneram	Nyttjandegrad
EMTN	3 MDR EUR	17,9 MDR SEK (2 MDR EUR)
KCP	3 MDR SEK	—
ECP	500 M USD	—
KOMMUNINVEST	—	1,3 MDR
BILATERALA LÅN	—	4,9 MDR

Skuldportföljen

Koncernens externa upplåning uppgick vid årsskiftet till 39,4 miljarder, en ökning med 1,8 miljarder i jämförelse med 2012. Samtidigt hade koncernen en likviditet på 2 miljarder.

Den genomsnittliga återstående löptiden på den samlade låneskulden uppgick vid årsskiftet till 2,54 år och räntebindningen till i genomsnitt 3,84 år. Den totala låneskulden fördelas på upplåning via staden (22,4 miljarder), Förvaltnings AB Framtiden (15,3 miljarder) och lån upptagna av bolagen utanför internbanken (1,7 miljarder). Den skattefinansierade verksamhetens del av skulden, nettolåneskulden, uppgick till 2,6 miljarder, cirka 6,6 procent av den totala upplåningen. Den prognostiserade ökningen av nettolåneskulden uteblev vilket förklaras framförallt av inkomna utbetalningar från AFA Fora. Under året har upplåning via Kommuninvest skett framförallt i bolagssektorn och uppgick vid årsskiftet till 1,3 miljarder kronor.

Upplåningens förfallostruktur



Motpartsrisk

Derivatinstrument används i syfte att ränte- och valuta-säkra underliggande lån. Derivatportföljens nominella värde uppgick till 20,7 miljarder.

Koncernen, exklusive Framtiden, är genom derivatavtal utsatt för en risk att en motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser. Motparterna är både svenska och internationella banker. Beräknat på affärsvolym fanns 28 procent av motpartsrisken hos motparter med lägst AA rating och 84 procent av risken hos motparter med lägst A3 rating. 16 procent av motpartsrisken ligger hos Baa motparter.

Stadens riskhantering

Typ av risk	Policy	Utfall
Ränterisk	2–5 år	3,84 år
Finansieringsrisk	2–5 år	2,54 år
Motpartsrisk	Max 30% av volym per motpart	Inom policyram
Valutarisk	Ingen	Ingen

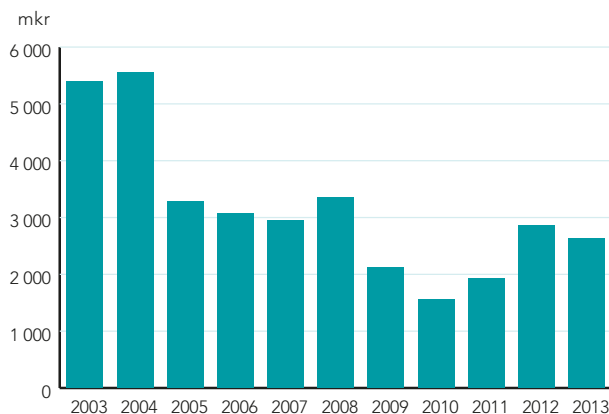
Finansieringsrisk

Under det kommande året har kommunen låneförfall på 4,9 miljarder och Framtiden på 7,2 miljarder som behöver refinansieras. Kommunen har bindande lånelöften om totalt 7 miljarder.

Nettolåneskuldens utveckling

Nettolåneskuden (kommunens räntebärande låneskuld) är skyddad mot ränteuppgångar med ränteswappar. För fastränteswapparna är nivåerna mellan 1,42 till 2,90 procent. Den genomsnittliga räntebindningen skall ligga i intervallet 2–6 år. Vid årsskiftet var den genomsnittliga räntebindningen 9,8 år. Detta är en planerad och rapporterad avvikelse och beror på att kommunen har valt att skydda en del av skuden med en 20 årig ränteswap på 2,36 procent. Det positiva marknadsvärdet på derivatportföljen uppgick vid årsskiftet till 37 miljoner.

Nettolåneskuldens utveckling 2003–2013



Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

I slutet på året har Kommunstyrelsen godkänt ett förslag om finansiell samordning inom koncernen. Förslaget innebär bland annat att upplåningen för samtliga bolag i koncernen samordnas finansiellt och ränteriskhanteringen inordnas under stadens paraply. Kommunfullmäktige gav bifall till förslaget den 6 februari 2014.

Den totala upplåningen i hela koncernen uppgick vid årsskiftet till 39,4 miljarder, vilket är en ökning med 1,8 miljarder kronor jämfört med samma period förra året.

GRÖNA OBLIGATIONER

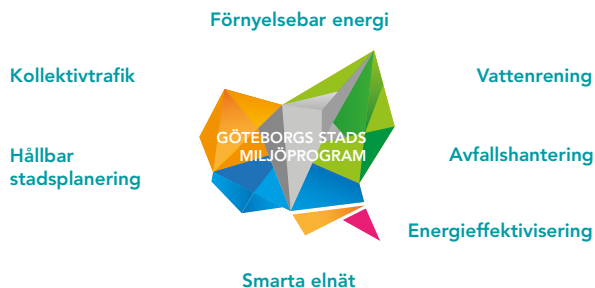
Först i Norden med gröna obligationer

Göteborgs Stad blev först i Norden att använda det ramverk för gröna obligationer som SEB har utvecklat tillsammans med Världsbanken och ett antal svenska investerare. Emissionen på 500 miljoner är en del av ett emissionsprogram från Göteborgs Stad som totalt kan uppgå till två miljarder. Inom ramen för sitt miljöprogram planerar Göteborgs Stad att emittera obligationer för finansiering av olika miljöprojekt inom förnyelsebar energi, kollektivtrafik, vattenrening, energieffektivisering, smarta elnät, stadsplanering och avfallshantering.

Berättigade projekt

Berättigade Projekt är en utvald grupp av projekt som finansieras, helt eller delvis, av Göteborgs Stad för att främja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig tillväxt som bestäms av Göteborgs Stad. Berättigade projekt kan omfatta projekt som riktar sig till:

- begränsning av klimatförändringar, inklusive investeringar i koldioxidsnåla och rena teknologier, såsom energieffektivitet och förnybara energikällor och projekt ("Mitigation Projects")
- anpassning till klimatförändringar, inklusive investeringar i klimattålig tillväxt ("Adaptation Projects") eller
- till en mindre del (max 20 procent) projekt som är relaterade till en hållbar miljö i stället för direkt klimatrelaterade mål.



Projekturval

De berättigade projekten väljs ut i samarbete mellan Göteborgs Stads finansavdelning och koncernens miljöansvariga och återspeglar till investerarna. Följande projekt finansierade med gröna obligationer:

1. Förvaltningen Kretslopp & Vatten, Lackarebäck vattenverk och reningsfilter

- Byggande av det största ultrafiltret i Skandinavien. **150 mkr ***
- Vattenrening genom ultrafilter.
- Ultrafilter är en oberoende mikrobiologisk barriär, vilket innebär en god barriäreffekt även under störningar.
- Total kostnad cirka 700 mkr.

Beräknade effekter av projektet

- Kapacitetsökning med 40 procent.
- Samhällsekonomiska vinster i form av lägre sjukdomsutbrott som sparar upp till 290 000 dagar i produktivitet förlust mellan 2014 och 2038.
- Samhällsekonomiska vinster i form av kostnadsbesparingar på 1,4 miljoner vardagar.

2 Göteborg Energi, GoBiGas

- Storskalig produktion av biogas. **300 mkr ***
- Effektivt – hög verkningsgrad i produktion och återvinning av överskottsvärme till fjärrvärme och el.
- Flexibelt – tål varierande kvalitet av råvara.
- Plattform för utveckling inom industri och högskola.

Beräknade effekter av projektet

- När anläggningen är i full produktion ska leveransen uppgå till 800–1 000 GWh, vilket motsvarar drivmedel till mellan 80 000–100 000 bilar.

3. Gatubolaget, Elbilar

- Gatubolaget har köpt in ett antal elfordon för Stadens förvaltningar och bolag. Målet var 100 eldrivna fordon i staden fordonsflotta år 2015. **30 mkr ***
- Redan tisdagen den 10 december 2013 levererades den 100:e elbilen till hälso- och sjukvårdsteamet i Angered.

* Del av grön obligation.

Finansiell profil – jämförelse med andra

En viktig dimension när det gäller att styra en kommun är att jämföra med andra kommuner. Ett verktyg för finansiell jämförelse är den finansiella profilen som är framtagen av Kommunforskning i Västsverige (KFi). I detta avsnitt används profilen för att jämföra Göteborg med övriga kommuner i Västra Götalands och Hallands län. Den analyserade perioden avser 2010–2012 på grund av att 2013 års profil ännu inte finns tillgänglig, utan den görs först efter sommaren.

Vad är den finansiella profilen?

Den finansiella profilen, som återfinns längst ner på nästa sida, är konstruerad som ett polärddiagram. Till skillnad från den traditionella finansiella analysen i årsredovisningen, som huvudsakligen beskriver utvecklingen över tiden, fokuserar den finansiella profilen på att analysera var en kommun eller ett landsting befinner sig finansiellt och hur utvecklingen gestaltat sig i förhållande till andra kommuner/landsting i ett avgränsat urval. I Göteborgs kommuns fall görs jämförelsen i förhållande till övriga kommuner i Västra Götalands och Hallands län.

Profilen innehåller åtta nyckeltal redovisade på åtta axlar. De tas fram för samtliga enskilda kommuner som ingår i den studerade kommungruppen. Nyckeltalen poängsätts sedan enligt normalfördelningskurvan med skalan 1 till 5, där en 5:a är högsta värde och en 1:a lägsta värde. Detta innebär att en koncentration av värdena finns runt 3 poäng.

Profilen innehåller också fyra axlar som ska ge en samlad bedömning av fyra viktiga finansiella perspektiv för en kommun eller ett landsting. Varje perspektiv/axel är summan av de fyra nyckeltal som ligger närmast intill axeln. Detta innebär att varje nyckeltal i den finansiella profilen ingår i två perspektiv. Samtliga fyra nyckeltal väger lika tungt i bedömningen.

I analysen nedan berörs inledningsvis de viktigaste nyckeltalen. Avslutningsvis gör en sammanfattande bedömning av Göteborgs kommuns finansiella ställning och utveckling jämfört med kommunerna i Västra Götalands och Hallands län.

Resultat före extraordinära poster

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett mått på detta är resultat före extraordinära poster. Resultatet innehåller alla kommunens löpande kostnader och intäkter och bör i förhållande till verksamhetens kostnader ligga runt 2–3 procent över en längre tidsperiod. Detta för att kommunen skall kunna bibehålla sin kort- och långsiktiga handlingsberedskap.

För nyckeltalet ”resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens bruttokostnader”,

redovisade Göteborg ett förbättrat resultat mellan 2010 och 2012 med 1,5 procentenheter från 0,8 procent till 2,3 procent. Motsvarande genomsnittliga förändring för kommunerna i Västra Götaland och Halland var en förbättring med 0,1 procentenhet från 2,0 procent till 2,1 procent. Slutsatsen av ovanstående är att Göteborg uppvisade en något starkare resultatutveckling mellan 2010 och 2012 och genomsnittligt resultat under 2012 jämfört med snittet i länen.

Kommunen hade under 2012 det 22:e starkaste resultatet i länen. Detta innebar en 3:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2010 och 2011. Kommunen resultat har dock under perioden påverkats av stora jämförelsestörande engångsposter. Hade Göteborg inte haft dessa poster hade kommunen legat på 4:or i den finansiella profilen.

Skattefinansieringsgrad av investeringarna

När den löpande driften har finansierats bör en tillräckligt stor andel av skatteintäkterna återstå för att kunna finansiera årets investeringar. Detta mäts genom nyckeltalet ”skattefinansieringsgraden av investeringarna”. Redovisas ett värde hos nyckeltalet på 100 procent eller mer, innebär det att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som genomförts under året. Detta stärker då kommunens finansiella handlingsutrymme. Allt över 100 procent kan användas till att amortera av kommunens skulder och/eller stärka likviditeten.

För länens kommuner uppgick skattefinansieringsgraden av årets investeringar i genomsnitt till 108 procent, 87 procent samt 94 procent under de tre studerade åren. Detta gav en genomsnittlig länsskattefinansieringsgrad på 96 procent. Göteborg siffror uppgick per år till 77 procent, 85 procent och 69 procent. Det innebar en genomsnittlig skattefinansieringsgrad på 77 procent. I jämförelse med länens snitt var Göteborgs skattefinansieringsgrad något svagare under perioden.

När det gäller poängen för skattefinansieringsgraden av investeringarna i den finansiella profilen, har den under perioden legat på en 3:a under samtliga år.

Skattesats

Göteborgs skattesats låg 2012 på 21,12 kr. Det var 28 öre lägre än genomsnittet bland Västra Götaland och

Hallands läns kommuner, vilket uppgick till 21,40 kr. Göteborg hade under 2012 den 20:e lägsta skatten i länen.

Detta innebär att kommunen fick en 3:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2010 och 2011. Den genomsnittliga skattesatsen i länen sjönk mellan 2010 och 2012 från 21,72 kronor till 21,40 kronor då en skatteväxling under 2012 gjordes med landstingen på grund av förändrat huvudmannaskap för länens kollektivtrafik.

Kassalikviditet

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Mellan 2010 och 2012 förblev Göteborgs kassalikviditet oförändrad. Den låg på goda 109 procent per den 31/12 2012. Den genomsnittliga kassalikviditeten bland kommunerna i länet förbättrades under perioden med 26 procentenheter från 78 procent till 104 procent.

Göteborgs nivå på 109 procent innebär att kommunen utan problem klarar av att finansiera oväntade finansiella utgifter på kort sikt utan att behöva låna.

Göteborgs likviditetsutveckling och likviditetsnivå innebär dock att kommunen i den finansiella profilen försvagade sin poäng från en 3:a till en 4:a under perioden.

Det är dock viktigt att kassalikviditeten studeras ihop med nyckeltalet soliditet eftersom likviditeten kan förbättras via upplåning. Detta stärker kommunens kortsiktiga betalningsberedskap men försämrar samtidigt den långsiktiga betalningsberedskapen. För Göteborgs del försämrades soliditeten medan kassalikviditeten stärktes.

Soliditet inklusive pensionsavsättningar och löneskatt inom linjen

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsättning har kommunen. I denna rapport används ”soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt” för att få med de pensionsförpliktelser med vidhängande löneskatt som återfinns utanför balansräkningen. Det ger en bättre bild av kommunens totala långsiktiga finansiella handlingsutrymme.

Göteborg hade 2012 en soliditet inklusive pensionsavsättningar och löneskatt inom linjen som var svagare än snittet i länen. Soliditeten uppgick till –8 procent för Göteborg jämfört med genomsnittet som uppgick till 7 procent.

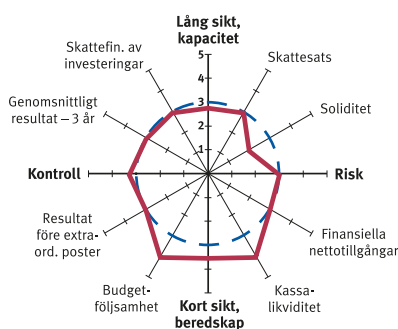
Göteborg redovisade mellan 2010 och 2012 en oförändrad soliditetsnivå på –8 procent, medan den genomsnittliga soliditeten i länen försvagades med 1 procentenhet, från 8 procent till 7 procent.

Avslutande kommentar

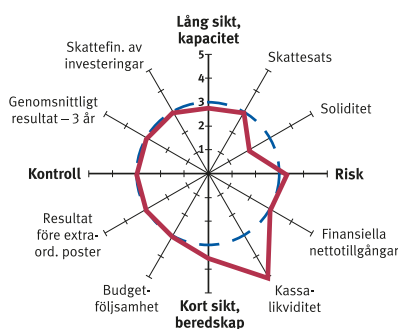
Göteborg hade en stabil finansiell utveckling under 2010–2012 och har en ekonomi som påminner om genomsnittskommunen i länen. Det är dock viktigt att kommunen fortsätter att stärka ekonomin, då de närmaste åren förväntas innebära stora utmaningar i form av ökade investeringar och ökade behov till följd av demografiska förändringar. Detta kommer påverka den kommunala ekonomin och måste mötas med en aktiv ekonomistyrning.

Finansiella profiler för Göteborgs kommun i förhållande till kommunerna i Västra Götalands och Hallands län

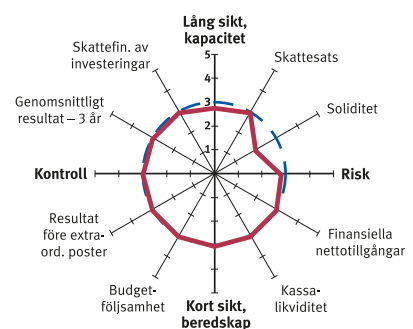
2010



2011



2012



Resultaträkning – kommunen

Belopp i mkr	2011	2012	2013
Verksamhetens intäkter not 1	7 171	7 009	7 442
Verksamhetens kostnader not 2	-28 957	-29 488	-30 733
Jämförelsestörande verksamhetsposter not 3	-786	73	170
Avskrivningar och nedskrivningar not 4, 5	-770	-775	-825
Verksamhetens nettokostnader	-23 342	-23 181	-23 946
Skatteintäkter not 6	20 438	20 814	21 806
Kommunalekonomisk utjämning m m not 6	3 529	3 113	3 106
Finansiella intäkter not 7	1 404	1 394	1 118
Finansiella kostnader not 7	-1 618	-1 471	-1 186
Resultat före extraordinära poster	411	669	898
Extraordinära intäkter not 8	—	—	8 697
Extraordinära kostnader	—	—	—
Årets resultat	411	669	9 595

Balanskravsutredning	2011	2012	2013
Årets resultat	411	669	9 595
Avgår samtliga realisationsvinster	-159	-83	-8 905
Vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	—	—	—
Vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	—	—	—
Orealiserade förluster i värdepapper	—	—	—
Återföring av orealiserade förluster i värdepapper	—	—	—
Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till resultatutjämningsreserv (RUR)	252	586	690
Medel till resultatutjämningsreserv (RUR) avseende 2010–2012	—	-108	—
Medel till resultatutjämningsreserv (RUR) avseende 2013	—	—	-441
Årets balanskravsresultat efter avsättning till RUR	252	478	249

Balansräkning – kommunen

Belopp i mkr	2011	2012	2013
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar not 5	4	21	21
Materiella anläggningstillgångar not 5	14 645	16 081	17 040
Finansiella anläggningstillgångar not 9	14 771	14 817	25 919
Summa anläggningstillgångar	29 420	30 919	42 980
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Förråd och lager	18	19	229
Kortfristiga fordringar not 10	10 328	11 003	6 181
Kassa och bank	201	542	2 070
Summa omsättningstillgångar	10 547	11 564	8 480
Summa tillgångar	39 967	42 483	51 460
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
EGET KAPITAL not 11	7 754	8 423	18 018
varav årets resultat	411	669	9 595
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser not 12	1 658	1 815	2 114
Övriga avsättningar not 13	2 064	1 636	900
Summa avsättningar	3 722	3 451	3 014
SKULDER			
Långfristiga skulder not 14	20 339	19 964	17 898
Kortfristiga skulder not 15	8 152	10 645	12 530
Summa skulder	28 491	30 609	30 428
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	39 967	42 483	51 460
SUMMA SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Borgensförbindelser not 16	2 391	2 060	3 301
Pensionsförpliktelser inom linjen not 17	9 400	9 415	10 001
Särskild löneskatt not 17	2 281	2 284	2 426
Framtida leasingkostnader not 18	1 562	1 884	2 015
Kapitaltäckningsgaranti	400	—	—

Kassaflödesanalys – kommunen

Belopp i mkr	2011	2012	2013
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Årets resultat	411	669	9 595
Justering för ej likvidpåverkande poster	1 436	1 316	1 144
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	1 847	1 985	10 739
Ökning (-) / minskning (+) kortfristiga fordringar	826	-675	4 822
Ökning (-) / minskning (+) förråd och lager	-1	-1	-210
Ökning (+) / minskning (-) kortfristiga skulder	-2 554	2 493	1 885
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-1 729	1 817	6 497
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Investering i immateriella anläggningstillgångar	—	-19	-24
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	1	—	20
Investering i materiella anläggningstillgångar	-2 010	-3 278	-2 988
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	303	414	224
Investeringsinkomster	317	703	1 048
Investering i finansiella anläggningstillgångar	—	-17	-8 700
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	—	31	500
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 389	-2 166	-9 920
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Nyupptagna lån	5 636	3 750	7 390
Amortering av långfristiga skulder	-3 252	-4 124	-9 456
Ökning (-) / minskning (+) långfristiga fordringar	-1 296	-64	-2 902
Minskning av avsättningar på grund av utbetalningar	-98	-108	-120
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	990	-546	-5 088
UTBETALNING AV BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR			
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur	—	-749	-700
Årets kassaflöde	-281	341	1 528
Likvida medel vid årets början	482	201	542
Likvida medel vid årets slut	201	542	2 070
SPECIFIKATION TILL KASSAFLÖDESANALYSEN			
Specifikation av ej likvidpåverkade poster (mkr)			
Justering för av- och nedskrivningar	770	775	825
Justering för gjorda avsättningar	564	345	3
Justering för gjorda avsättningar – pensioner	275	243	380
Justering för övriga ej likvidpåverkade poster och rearesultat	-173	-47	-64
Summa ej likvidpåverkande poster	1 436	1 316	1 144

Noter – kommunen

1. Verksamhetens intäkter

mkr	2012	2013
Avgifter	2 082	2 049
Hyror och arrenden	1 136	1 155
Statsbidrag	1 291	1 461
EU-bidrag	57	67
Övriga bidrag	293	189
Aktiverat arbete	57	97
Försäljning verksamhet och entreprenader	1 747	1 826
Realisationsvinster	81	118
Övriga intäkter	265	480
Summa verksamhetens intäkter	7 009	7 442

2. Verksamhetens kostnader

mkr	2012	2013
Löner och sociala avgifter	-14 961	-14 791
Pensionskostnader	-716	-1 449
Ekonomiskt bistånd och introduktions- ersättning	-1 168	-1 175
Lokal- och markhyra, fastighetsservice	-900	-1 072
Entreprenader och köp av verksamhet	-7 117	-7 718
Bränsle, energi, vatten	-420	-409
Förbrukningsmaterial och reparationer	-782	-855
Leasingkostnader	-511	-552
Realisationsförluster och utrangeringar	-33	-27
Övriga verksamhetskostnader	-2 880	-2 685
Summa verksamhetens kostnader	-29 488	-30 733

3. Jämförelsestörande verksamhetsposter

mkr	2012	2013
Intäkter		
Återbetalning av AFA Fora	381	355
Upplösning, avsättning och återbetalning av infrastruktur	92	0
Återföring utvecklingsfond	—	27
Summa jämförelsestörande intäkter	473	382
Kostnader		
Utvecklingsfond	-400	0
Förändrad diskonteringsränta	—	-185
Användning utvecklingsfond	—	-27
Summa jämförelsestörande kostnader	-400	-212
Summa jämförelsestörande poster	73	170

4. Avskrivningar och nedskrivningar

mkr	2012	2013
Avskrivningar immateriella tillgångar	-3	-4
Avskrivningar byggnader och anläggningar	-717	-770
Avskrivningar maskiner och inventarier	-55	-51
Nedskrivningar	—	—
Summa avskrivningar och nedskrivningar	-775	-825

5. Fastigheter, anläggningar, maskiner, inventarier och immateriella tillgångar

mkr	Immateriella tillgångar	Byggnader, mark, markanl, mark- reserv	Verksamhets- fastigheter	Fastig- heter för affärs- verksamhet	Publika fastig- heter	Övriga fastig- heter	Påg ny- anlägg- ningar	Maskiner, inven- tarier tekn anl, fordon,	Summa
Anskaffningsvärde	76	466	13 691	2 973	5 371	1 759	1 734	1 746	27 816
Ack ned-/avskrivningar	-56	-78	-5 109	-1 735	-2 989	-320	0	-1 427	-11 714
Ingående bokfört värde	21	388	8 582	1 238	2 382	1 439	1 734	319	16 102
Årets nettoinvesteringar	24	6	573	51	71	70	1 187	28	2 010
Årets avskrivningar	-4	-4	-523	-63	-157	-23	—	-51	-825
Årets nedskrivningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Årets försäljning/utrangering	-20	0	-6	-11	1	-1	0	-9	-46
Omklassificeringar / överföringar	0	5	609	0	351	-210	-957	22	-180
Utgående bokfört värde	21	395	9 234	1 215	2 648	1 275	1 964	309	17 061

6. Skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning med mera

mkr	2012	2013
a) Kommunala skatteintäkter		
Preliminära skatteintäkter innevarande år	20 576	21 922
Preliminär slutavräkning innevarande år	4	-128
Slutavräkning föregående år	234	12
Summa kommunala skatteintäkter	20 814	21 806
b) Kommunalekonomisk utjämning m m		
Inkomstutjämning	2 545	2 582
Kostnadsutjämning	-454	-465
Regleringsbidrag/avgift	256	239
LSS-utjämning	39	38
Kommunal fastighetsavgift	727	712
Summa kom. ekonomisk utjämning	3 113	3 106
Summa skatt och kommunalekonomisk utjämning	23 927	24 912

7. Finansnetto och ränteswappar

a) Finansiella intäkter och kostnader

mkr	2012	2013
Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	530	400
Ränteintäkter dotterbolag	856	703
Resultat från aktier och andelar (inkl utdelning)	1	7
Övriga finansiella intäkter	7	8
Summa finansiella intäkter	1 394	1 118
Finansiella kostnader		
Räntekostnader	-1 135	-989
Räntekostnader dotterbolag	-272	-155
Ränta på pensionsavsättningar	-31	-26
Övriga finansiella kostnader	-33	-16
Summa finansiella kostnader	-1 471	-1 186
Finansnetto	-77	-68

b) Marknadsvärde ränteswappar

mkr	2012	2013
Säkrad låneskuld	2 100	2 638
Marknadsvärde ränteswappar	-70	37

8. Extraordinära intäkter

mkr	2012	2013
Resultat från försäljning av helägda dotterbolag till Göteborgs Stadshus AB	-	8 697
Summa extraordinära intäkter	-	8 697

9. Finansiella anläggningstillgångar

mkr	2012	2013
Aktier och andelar		
Helägda dotterbolag (100%)		
Göteborgs Stadshus AB	500	9 198
Förvaltnings AB Framtiden	1	—
Älvstranden Utveckling AB	500	—
Göteborg & Co Kommunintressent AB	0	—
Summa helägda dotterbolag	1 001	9 198
Delägda bolag		
Renova AB (85 %)	96	99
Göteborgsregion. Fritidshamn AB (80 %)	1	1
Gryaab AB (71 %)	6	6
Johanneberg Science Park AB (40 %)	1	1
Lindholmen Science Park AB (16 %)	0	0
Göteborgs Tekniska College AB (49 %)	0	0
Cityflygplatsen i Göteborg AB (20 %)	0	0
Boplatz Göteborg AB (40 %)	0	0
Summa delägda bolag	104	107
Förändring helägda dotterbolag (100%)		
Ingående aktier och andelar	1 001	1 001
Lämnande aktieägartillskott	—	8 698
Försäljning av aktier och andelar	—	-501
Summa aktier och andelar	1 001	9 198
Förändring delägda dotterbolag		
Ingående aktier och andelar	104	104
Köp av aktier och andelar	—	3
Försäljning av aktier och andelar	—	—
Summa aktier och andelar	104	107
Kommunalförbund		
Fastigheten Stretered (57 %)	2	2
Tolkförmedling Väst (22 %)	0	0
Räddningstjänsten StorGöteborg (70 %)	0	0
Summa kommunalförbund	2	2
Långfristiga fordringar koncernföretag		
Långfristiga fordringar koncernföretag	13 679	16 581
Summa långfristiga fordringar koncernföretag	13 679	16 581
Övriga andelar		
Grundfondskapital och bostadsrätter	14	14
Summa övriga andelar	14	14
Övriga bolag		
Kommentus	0	0
Kommuninvest ekonomisk förening	17	17
Summa övriga bolag	17	17
Summa finansiella anläggningstillgångar	14 817	25 919

Dotterbolag i Göteborgs Stadshus AB

AB Gothenburg European Office
 Higab AB
 Liseberg AB
 Got Event AB
 Göteborgs Stads Upphandlings AB
 Göteborg Energi AB
 Kommunleasing i Göteborg AB
 Försäkrings AB Göta Lejon
 Göteborgs Gatu AB
 Göteborgs Stadsteater AB
 BRG, Business Region Göteborg AB
 Utveckling Nordost AB
 Fastighets AB Göta Lejon
 Förvaltnings AB Bältespännaren
 Göteborg Port Holding AB
 Göteborgs Spårvägar AB
 Förvaltnings AB Framtiden
 Göteborg & Co Kommuntressent AB

10. Kortfristiga fordringar

mkr	2012	2013
Kortfristiga fordringar koncernföretag	7 785	3 226
Kundfordringar	524	515
Förutbetalda kostnader/uppplupna intäkter	1 704	1 202
Fordran moms	182	229
Fordringar hos staten	398	561
Övriga kortfristiga fordringar	410	448
Summa kortfristiga fordringar	11 003	6 181

11. Eget kapital

mkr	2012	2013
Ingående eget kapital	7 754	8 423
Årets resultat	669	9 595
Utgående eget kapital	8 423	18 018
Uppdelning av eget kapital		
Resultatutjämningsreserv	108	549
Övrigt eget kapital	8 315	17 469
Utgående eget kapital	8 423	18 018

12. Avsättningar för pensioner

mkr	2012	2013
Förmånsbestämd ålderspension	1 413	1 667
Avtalspension, visstidspension mm	48	35
Löneskatt	354	412
Summa pensionsavsättningar	1 815	2 114
Avsättningens förändring över året		
Ingående avsättning	1 658	1 815
Nya förpliktelser under året	212	322
varav nyintjänad pension	141	123
varav ränte- och basbeloppsuppräknig	68	191
varav ändring av försäkringstekniska grunder	4	0
varav pension till efterlevande	6	7
varav övrigt	-7	1
Årets utbetalningar	-86	-81
Årets förändring särskild löneskatt	31	58
Summa pensionsavsättningar	1 815	2 114
Aktualiseringsgrad %	100	100

13. Övriga avsättningar

mkr	2012	2013
Avsatt för återställande av deponi (1)		
Redovisat värde vid årets början	38	36
Periodens avsättningar	—	—
Ianspråktaga avsättningar	-2	-2
Outnyttjade belopp som återförts	—	0
Utgående avsättning	36	34
Avsatt för Västsvenska paketet (2)		
Redovisat värde vid årets början	1 304	696
Periodens avsättningar	12	—
Ianspråktaga avsättningar	-620	-664
Outnyttjade belopp som återförts	—	—
Utgående avsättning	696	32
Avsatt för Västsvenska paketet: marknyttor (3)		
Redovisat värde vid årets början	417	421
Periodens avsättningar	4	0
Ianspråktaga avsättningar	—	—
Outnyttjade belopp som återförts	—	0
Utgående avsättning	421	421
Avsatt för Hamnbanan (4)		
Redovisat värde vid årets början	165	36
Periodens avsättningar	—	—
Ianspråktaga avsättningar	-129	-36
Outnyttjade belopp som återförts	—	—
Utgående avsättning	36	0
Avsatt för övriga infrastrukturåtgärder (5)		
Redovisat värde vid årets början	98	30
Periodens avsättningar	—	1
Ianspråktaga avsättningar	-2	-9
Outnyttjade belopp som återförts	-66	—
Utgående avsättning	30	22
Avsatt för Utvecklingsfond (6)		
Redovisat värde vid årets början	—	400
Periodens avsättningar	400	—
Ianspråktaga avsättningar	—	-27
Outnyttjade belopp som återförts	—	—
Utgående avsättning	400	373
Övriga avsättningar (7)		
Redovisat värde vid årets början	42	17
Periodens avsättningar	3	4
Ianspråktaga avsättningar	-19	-1
Outnyttjade belopp som återförts	-9	-2
Utgående avsättning	17	18
Summa ingående balans	2 064	1 636
Summa periodens avsättningar	419	5
Summa ianspråktaga	-772	-739
Summa outnyttjade belopp som återförts	-75	-2
Summa utgående balans	1 636	900

(1) Kretsloppsnämnden ansvarar för miljöskyddsåtgärder på nedlagda deponier inom Göteborgs Stad. Totalt avser avsättningen 17 stycken nedlagda deponier varav avsättningen för Brudaremossen står för cirka 50 procent. Brudaremossen ligger inom Delsjöarnas vattenskyddsområde och även andra av de nedlagda deponierna ligger inom områden med höga naturvärden. Vid vissa av deponierna finns risk för påverkan på enskilda dricksvattentäkter. Utredning och beräkning av Brudaremossens avsättning gjordes under 2010 och visar bland annat att dom förebyggande åtgärder som vidtagits markant har minskat riskerna. Löpande förbättringsarbeten pågår fortfarande på samtliga deponier. Eftersom osäkerhet råder om de framtida kostnaderna har en gjordes en kompletterande avsättning under 2011. Utöver ianspråktaga medel har ytterligare åtgärder vidtagits på Brudaremossen för 1 mkr och på övriga deponier för 1 mkr. Under 2013 har inga ytterligare avsättningar gjorts.

(2) Kommunen har under 2010 slutit avtal kring medfinansiering av infrastrukturåtgärder inom ramen för Västsvenska paketet. Beloppet är indexuppräknat med 0 (12) mkr.

(3) 400 mkr avser marknyttor inom ramen för Västsvenska paketet. Dessa har tagits upp i kommunens resultat- och balansräkning under 2011. Beloppet är indexuppräknat med 0 (4) mkr.

(4) Avser avtal om tidigareläggning och medfinansiering av Hamnbanan.

(5) Avser kvarvarande åtaganden för Götatunneln, samt tidigareläggande av vissa investeringar för att förbättra kollektivtrafiken inom delar av Göteborgs Stad.

(6) Kommunfullmäktige beslutade 2012-12-06 att inrätta en utvecklingsfond på 400 mkr för framtida satsningar inom framförallt den sociala dimensionen. Fondens medel ska inte ersätta nämndernas ordinarie ansvar utan främst användas för att hantera gemensamma problem som nämnderna rimligen inte kan klara inom ordinarie budget. Upplösning av fonden ska enligt kommunfullmäktiges beslut redovisas som jämförelsestörande poster i respektive års resultaträkning. Fonden har i balansräkningen redovisats som avsättning. Den uppfyller inte de kriterier som rekommendation, RKR 10.2 om avsättningar ställer som krav på en avsättning.

(7) Övriga avsättningar avser förväntade skadestånd, ej reglerade investeringsbidrag till föreningar och stiftelser.

14. Långfristiga skulder

mkr	2012	2013
Skulder till banker, kreditinstitut m fl	19 903	17 579
Övriga långfristiga skulder	31	80
Summa långfristiga skulder	19 934	17 659
Förtutbetalda intäkter, reglerade över flera år		
Anslutningsavgifter	30	60
Investeringsbidrag	—	174
Gatukostnadsersättningar	—	5
Summa förtutbetalda intäkter	30	239
Summa långfristiga skulder och förtutbetalda intäkter	19 964	17 898

15. Kortfristiga skulder

mkr	2012	2013
Skulder till banker, kreditinstitut m fl	1 827	5 317
Skulder till banker, kreditinstitut m fl, koncernföretag	2 801	1 541
Leverantörsskulder	1 682	1 677
Upplupna kostnader / förutbetalda intäkter	3 546	3 573
Personalens skatter	236	231
Övriga kortfristiga skulder koncernföretag	0	0
Övriga kortfristiga skulder	553	191
Summa kortfristiga skulder	10 645	12 530

16. Borgensförbindelser

mkr	2012	2013
<i>(Avser lån och pensionsåtaganden)</i>		
Göteborgs Hamn AB	845	798
Göteborg Energi AB	12	235
Övriga bolag	371	1 429
Summa borgensförbindelser egna bolag	1 228	2 462
Övriga borgensförbindelser		
Småhus – statliga bostadslån	7	6
Stiftelser	604	603
Föreningar	184	186
Övrigt	37	44
Summa borgensförbindelser externt	832	839
Summa borgensförbindelser	2 060	3 301

Göteborgs Stad har i november 2012 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 278 kommuner som per 2013-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Göteborgs Stads ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2013-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 269 402 mkr och totala tillgångar till 271 338 mkr. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 2 076 mkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 2 083 mkr.

17. Pensionsförpliktelser

mkr	2012	2013
Pensionsförpliktelser PA-KL aktiva	4 707	4 807
Pensionsförpliktelser PA-KL pensionärer	4 232	4 723
Pensionsförpliktelser livränta	431	434
Summa pensionsförpliktelser PA-KL	9 370	9 964
Pensionsförpliktelser chefsavtal	34	28
Pensionsförpliktelser övrigt	11	9
Summa totala pensionsförpliktelser	9 415	10 001
Särskild löneskatt	2 284	2 426
Summa pensionsförpliktelser och särskild löneskatt	11 699	12 427

Inlösen av pensionsförpliktelse inom ansvarsförbindelsen har gjorts med totalt 680 mkr (420 mkr år 2001 och 260 mkr år 2002).

18. Framtida leasingkostnader

mkr	2012	2013
Operationella leasingavtal		
Framtida minimileaseavgifter (betalningar till leasegivaren)		
– inom ett år	290	300
– senare än ett år men inom fem år	673	749
– senare än fem år	921	966
Summa leasingkostnader	1 884	2 015

Redovisningsprinciper

– kommun och sammanställd redovisning

En av redovisningens viktigaste uppgifter är att utgöra ett relevant bedömnings- och beslutsunderlag. För att det skall kunna göras måste olika redovisningsprinciper beskrivas på ett öppet och informativt sätt. I detta avsnitt beskrivs de principer som används av Göteborgs Stad såväl inom kommunen som inom den sammanställda redovisningen.

Den kommunala redovisningen regleras av Kommunal-lagens kapitel åtta samt Lag om kommunal redovisning. Därutöver lämnar Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommendationer för kommunsektorns redovisning.

ALLMÄNT

Avvikelse från gällande rekommendationer

Göteborgs Stad följer RKR:s utgivna rekommendationer, förutom vissa delar av följande rekommendationer; RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser, RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal och RKR 8.2 Sammanställd redovisning.

I den sammanställda redovisningen tillämpas ej RKR 16.2 Redovisning av kassaflöden, RKR 18 Intäkter och RKR 19 Nedskrivningar. Ett arbete pågår med att anpassa kassaflödesanalysen med ett eventuellt införande under 2014. Detta gäller även rekommendationen kring nedskrivningar. En utförligare beskrivning av avstegen från rekommendationerna görs under respektive rubrik.

Förändrade redovisningsprinciper under 2013

Från och med 2013 redovisas investeringsbidrag som förutbetalad intäkt enligt RKR 18 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar. Detta innebär att de periodiseras som en intäkt i takt med avskrivningstiden för den tillgång investeringsbidraget är hänförligt till.

Nya exploateringsstillgångar redovisas från och med 2013 som omsättningstillgångar.

Kommande eventuella redovisningsprincipsförändringar i kommun- och sammanställd redovisningen

Från och med 2014 införs K3-regelverket för kommunala bolag i Göteborgs stad. Detta innebär att det kommer uppstå vissa redovisningsmässiga skillnader mot de principer som tillämpas för den sammanställda redovisningen. En översyn och synkronisering mellan K3 och sammanställd redovisning kommer att ske så långt det är möjligt under de kommande åren. Olika principer kan noteras vad gäller nedskrivningar, anslutningsavgifter, investeringsbidrag, komponentavskrivningar och avsättningar.

Kommunen kommer under 2014 att påbörja ett arbete med att se över om och hur komponentavskrivning skall tillämpas i den kommunala redovisningen.

RESULTATRÄKNING

Redovisning av skatteintäkter

Kommunens redovisade skatteintäkt består av preliminära skattebetalningar som kommit kommunen tillgodo under året, prognos för slutavräkning samt skillnaden mellan den slutliga taxeringen och den redovisade skatteintäkten för föregående år.

Den preliminära slutavräkningen för skattintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 4.2 Redovisning av skatteintäkter.

Övriga intäkter

I kommunen redovisas servis- och anslutningsavgifter fr.o.m. 2012 som en förutbetalad intäkt bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas nyttjandeperiod. Tidigare intäktsfördes anslutningsavgifterna i sin helhet. Inkomsten i kommunen uppgick år 2013 till 31 mkr varav 2 mkr intäktsfördes under året. Under 2012 var inkomsten 31 mkr för servis- och anslutningsavgifter varav 1 mkr intäktsfördes under året.

Göteborg Energi AB intäktsför sina anslutningsavgifter i samband med påbörjad leverans av anslutningen, vilket inte justeras i den sammanställda redovisningen. Anslutningsavgifter som intäktsfördes i den sammanställda redovisningen uppgick 2013 till 95 (89) mkr.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster särredovisas på egen rad i resultaträkningen. För att en post ska betraktas som jämförelsestörande, ska posten uppgå till ett väsentligt belopp samt vara av sådant slag att den inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet.

I resultaten för 2012 och 2013 ingick ett antal jämförelsestörande intäkter och kostnader av engångskaraktär. Under 2012 erhöll kommunen 381 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA och samtidigt återfördes en avsättning för kollektivtrafiken på 92 mkr. Mot detta skall ställas att kommunen gjorde en avsättning till en

utvecklingsfond på 400 mkr. Detta innebär att de jämförelsestörande posterna netto uppgick till 73 mkr.

Under 2013 erhöll kommunen ytterligare 355 mkr i återbetalda försäkringspremier från AFA samt att avsättningen för utvecklingsfonden löstes upp med 27 mkr. Samtidigt medförde den förändrade diskonteringsräntan på kommunens pensionsförpliktelser, RIPS, en kostnad på 185 mkr inklusive löneskatt. Vidare används 27 mkr av den under 2012 avsatta utvecklingsfonden. Detta innebär att de jämförelsestörande posterna uppgick netto till 170 mkr.

Extraordinära poster

En post skall klassificeras som extraordinär om följande tre kriterier samtidigt är uppfyllda:

- 1) Händelsen eller transaktionen som ger upphov till posten saknar ett tydligt samband med den ordinarie verksamheten.
- 2) Händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet.
- 3) Posten uppgår till ett väsentligt belopp.

Göteborgs stad beslutade under 2013 om en större omstrukturering av bolagssektorn. Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB och Göteborg & Co Kommunintressent AB överfördes till Göteborgs Stadshus AB respektive Higab AB. Försäljningen innebär att kommunen redovisade extraordinär intäkt för 2013 på totalt 8 697 mkr. Samtidigt gav kommunen ett aktieägartillskott till Göteborgs Stadshus AB motsvarande den extraordinära intäkten. Denna post har klassificerats som extraordinär post på grund av att det inte kan anses vara en kommunal angelägenhet att köpa och sälja företag. Detta nämns i bilagan till RKR 3.1 Redovisning av extraordinära poster och upplysningar för jämförelseändamål

Effekten för balansräkning av affären innebär att kommunens finansiella tillgångar i form av aktierna ökade med 8 697 mkr. Detta påverkade bland annat soliditetsnivån som ökade väsentligt. I detta sammanhang skall poängteras att överföringen av bolagen till Göteborgs Stadshus AB är en ren koncernintern affär och därför eliminerats i den sammanställda redovisningen.

Lånekostnader i samband med investering

Lånekostnader i samband med investeringar kan enligt rekommendation nr 15.1 Redovisning av lånekostnader redovisas både enligt huvudmetoden och alternativregeln. Huvudmetoden innebär att lånekostnaderna direkt belastar resultatet och alternativregeln innebär att lånekostnaderna under vissa förutsättningar får belastas anskaffningsvärdet på anläggningen.

Under 2013 har Göteborgs Stads nämnder aktiverat lånekostnader som anläggningstillgång med 33 (22) mkr. I den sammanställda redovisningen har lånekostnader aktiverats för 37 (49) mkr.

Leasing

Enligt beslut i Kommunfullmäktige ska kommunens investeringar i lös egendom från och med år 2007 finansieras genom leasing, med det kommunala bolaget Kommunleasing i Göteborg AB som leasegivare.

Leasingavtal tecknade före år 2003 samt leasingavtal med en löptid om tre år eller kortare betraktas i enlighet med RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal som operationella avtal och redovisas som hyresavtal.

Finansiell leasing av anläggningstillgångar skall enligt RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal redovisas som anläggningstillgång och skulden till leasegivaren redovisas i balansräkningen. Eftersom nuvärdet av finansiella leasingavtal utgör en mindre del i förhållande till balansomslutningens värde redovisas samtliga leasingavtal som hyresavtal.

Göteborgs Stad följer därmed inte RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal vad gäller redovisning av finansiella leasingobjekt (anläggningstillgång samt skuld i balansräkningen).

BALANSRÄKNING

Immateriella tillgångar

Immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

I den sammanställda redovisningen består immateriella anläggningstillgångar av bland annat goodwill. Goodwill utgörs av det belopp varmed anskaffningsvärdet på tillgången överstiger det verkliga värdet på koncernens andel av förvärvade nettotillgångar alternativt inkråmet vid förvärvstillfället. I samtliga fall betraktas investeringarna som strategiska.

Materiella anläggningstillgångar

Inom Göteborgs Stad betraktas en tillgång som anläggningstillgång då nyttjandeperioden överstiger tre år och anskaffningsvärdet överstiger ett halvt basbelopp. Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med tillägg för värdehöjande investeringar och med avdrag för planmässiga avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Från och med 2013 reducerar inkomsterna inte anskaffningsvärdet, utan periodiseras som intäkt under nyttjandeperioden.

Ingångna avtal om lämnade bidrag av staten eller annan juridisk person, för investeringar i anläggningstillgång som Göteborgs Stad inte kommer att äga eller förfoga över, redovisas som kostnad i resultaträkningen och avsättning i balansräkningen när avtal tecknas.

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs normalt för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. Avskrivningen påbörjas när tillgången tas i bruk.

Några viktiga avskrivningstider

	År
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten	5
Goodwill	5–10
Markanläggningar	20–50
Byggnader	20–50
Kiosker, paviljonger, baracker	10
Maskiner, tekniska anläggningar och inventarier	5–10
Persondatorer och IT-inventarier	3

Omrövning av nyttjandeperioden sker om det finns omständigheter som gör att det är nödvändigt, till exempel verksamhetsförändringar, teknikskiften etc. Normalt omprövas inte tillgångars nyttjandeperiod om avskrivningstiden är 10 år eller längre.

På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs inga avskrivningar.

Exploateringsfastigheter

Nya exploateringsstillgångar redovisas från och med 2013 som omsättningsstillgångar. Ett fortsatt arbete sker under 2014 med att ytterligare se över redovisning och klassificering av exploateringsfastigheter.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas generellt som långfristiga poster. Omklassificering till kortfristig post sker vid amortering eller då den finansiella posten inte förlängs.

Pensioner

Kommunens pensionsskuld redovisas enligt den lagstadgade "blandmodellen", vilket innebär att all pension som intjänats före år 1998 i tidigare pensionsavtal inte tas upp som avsättning, utan redovisas som ansvarsförbindelse inom linjen. Inom linjen tas också upp framtida förväntad särskild löneskatt. Utbetalningar avseende pensionsförmåner som intjänats före år 1998 redovisas som kostnad i resultaträkningen. Pensionsförmåner intjänade i pensionsavtal från och med år 1998 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och en avsättning i balansräkningen. Under avsättningar reserveras också särskild löneskatt motsvarande 24,26 procent av upptagen pensionsavsättning.

Göteborgs Stad beräknar aktuell pensionsskuld enligt angivna riktlinjer, RIPS 07.

Inlösen av pensionsförpliktelse inom ansvarsförbindelsen har gjorts med totalt 680 mkr (420 mkr 2001 och 260 mkr 2002).

Aktualiseringsgraden var 100 (100) procent för pensionerna under 2013.

Avsättningar

Avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt eller belopp och avser enligt RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser endast formella förpliktelser.

Avsättningar för deponier har tagits upp till det belopp som bedöms krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Beloppet baserar sig på en projektering som gjordes år 2010. Kalkylen uppdateras därefter löpande. Deponier inom Göteborgs Stad saknar nuvärdesberäkning, samt att avsättningens förändring redovisas direkt via resultaträkningen i stället för via ansvarsförbindelse. Göteborgs Stad följer därmed i dessa delar inte RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser.

Kommunfullmäktige beslutade 2012 att inrätta en utvecklingsfond på 400 mkr för framtida satsningar inom framförallt den sociala dimensionen. Fondens medel ska inte ersätta nämndernas ordinarie ansvar utan främst användas för att hantera gemensamma problem som nämnderna rimligen inte kan klara inom ordinarie budget. Ianspråktagande av fonden ska enligt kommunfullmäktiges beslut redovisas som jämförelsestörande poster i respektive års resultaträkning. Fonden har i balansräkningen redovisats som avsättning. Den uppfyller inte de kriterier som rekommendation, RKR 10.2 om avsättningar ställer som krav på en avsättning.

Enligt RKR 10.2 skall informella förpliktelser som redovisats som avsättningar i koncernföretag omklassificeras till ansvarsförbindelser i den sammanställda redovisningen. I den sammanställda redovisningen görs endast vissa justeringar för detta. Göteborgs Stad följer därmed i dessa delar inte RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser.

POSTER INOM LINJEN

Poster inom linjen är ett redovisningsbegrepp som innebär att ställda säkerheter och ansvarsförbindelser inte ska ingå som skuld eller avsättning i balansräkningen utan ska anges i direkt anslutning därtill.

Ansvarsförbindelser

Möjliga åtaganden där osäkerhet råder om beloppets storlek och/eller infriandegraden, redovisas som ansvarsförbindelser. Under ansvarsförbindelser återfinns kommunens borgensåtagande och den del av pensionsåtaganden som är äldre än 1998.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

Allmänt

Den sammanställda redovisningen är upprättad enligt RKR 8.2 Sammanställd redovisning, med vissa avsteg vad gäller RKR 16.2 Redovisning av kassaflöden, RKR 18 Intäkter och RKR 19 Nedskrivningar.

Göteborgs Stad bedriver omfattande verksamhet genom i första hand hel- eller delägda aktieföretag, men också genom kommunalförbund, vilka kommunen direkt eller indirekt har mer än hälften av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande.

Bolag vars verksamhet är av obetydlig omfattning för den sammanställda redovisningen undantas. De bolag som undantas är Cityflygplatsen i Göteborg AB och Göteborgs Tekniska College AB.

För bolagens redovisning lämnar Redovisningsrådet samt Bokföringsnämnden rekommendationer, anvisningar samt uttalanden. För kommunalförbund gäller Lagen om kommunal redovisning med vidhängande rekommendationer.

Skillnad i redovisningsprinciper mellan bolagen och kommunen kan förekomma på grund av att olika rekommendationer tillämpas för kommunen respektive bolagen. Det gäller bland annat leasing och redovisning av pågående projekt. I den sammanställda redovisningen har effekter av väsentlig betydelse beroende på skillnader mellan redovisningsprinciper för bolag och kommun justerats utifrån kommunala redovisningsprinciper.

Konsolideringsprinciper

Den sammanställda redovisningen upprättas inte enligt proportionell konsolidering utan är upprättad enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att moderbolaget indirekt förvärvar dotterbolagets tillgångar och skulder, värderade till verkligt värde. I den sammanställda balansräkningen elimineras moderbolagets bokförda värde av andel i dotterbolag mot förvärvad andel av dotterbolagets egna kapital. I den sammanställda redovisningens eget kapital ingår därmed enbart den del av dotterföretagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet tillsammans med moderföretagets eget kapital. I resultaträkningen redovisas minoritetens andel i årets resultat. Minoritetens andel i dotterföretagets kapital redovisas i separat post i balansräkningen. Avyttrade dotterföretag inkluderas i resultatet till och med avyttringstidpunkten. Vid förvärv av dotterföretag inkluderas resultat från och med förvärvstidpunkten.

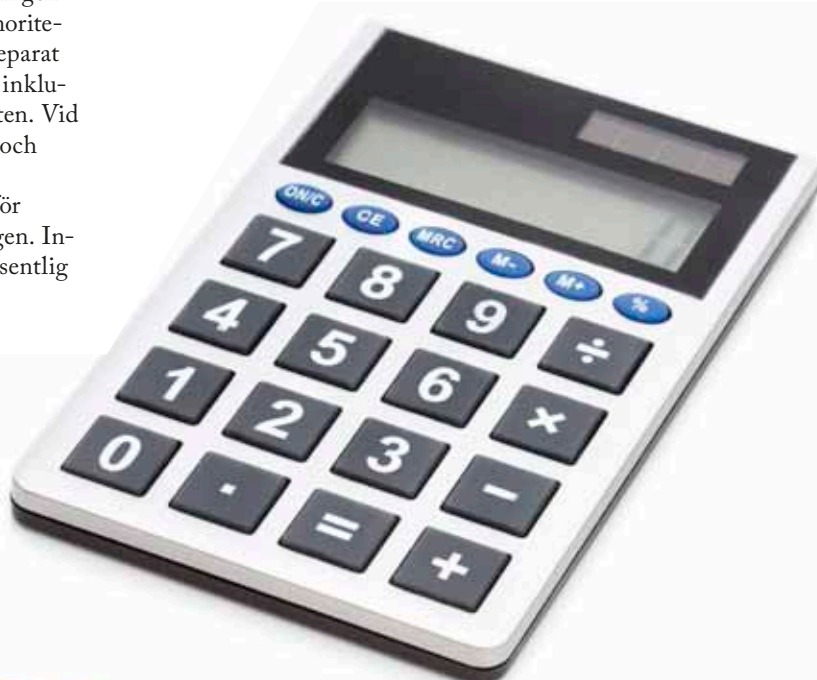
Koncernernas bokslut används som underlag för konsolidering av den sammanställda redovisningen. Internerna mellanhavanden samt interna vinster av väsentlig betydelse har eliminerats.

Intressebolag

Intressebolag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Som intressebolag redovisas bolag som inte är dotterbolag, med ett långsiktigt direkt eller indirekt innehav om minst 20 och högst 50 procent (vanligen andel av röstvärdet). I moderbolag redovisas andel i intressebolag till anskaffningsvärde. I den sammanställda redovisningen redovisas andel i intressebolag till anskaffningsvärde justerat med koncernens andel av intressebolagets egna kapital samt 78 procent av obeskattade reserver. I den sammanställda resultaträkningen ingår den ägda andelen av intressebolagets resultat före skatt i de finansiella intäkterna. Den ägda andelen av intressebolagets skatt redovisas som skattekostnad.

Obeskattade reserver

Obeskattade reserver i enskilda bolag uppdelas i en eget kapital del, vilken redovisas som bundet eget kapital, samt en del som uppskjuten skatteskuld. I delägda kommunalförbund samt dotterbolag redovisas utomstående andels-/aktieägars andel av eget kapital samt obeskattade reserver som minoritetsintresse. I resultaträkningen redovisas minoritetens andel av resultat efter skatt.



En av redovisningens viktigaste uppgifter är att utgöra ett relevant bedömnings- och beslutsunderlag.

Stadsdelsnämnder – ekonomiskt utfall

Stadsdelsnämndernas situation stabiliserades under 2013 efter intensiva och turbulenta år som följde på omorganisationen 2011. Det kom också till uttryck i en dämpad kostnadsutveckling och en stabilare ekonomisk situation.

Göteborg är från och med 2011 indelat i 10 stadsdelsnämnder. Nämndernas verksamhet finansieras till allra största delen med kommunbidrag. Kommunbidraget till stadsdelsnämnderna, som grundas på befolkningens storlek och sammansättning i respektive stadsdel, skall finansiera stadsdelens nettokostnader för förskola, grundskola, äldreomsorg, insatser för personer med funktionsnedsättning, försörjningsstöd med mera.

Utöver det utgår även särskilt kommunbidrag för ett antal resursnämndsuppgifter där nämnden ofta har ansvaret för att tillgodose behoven för flera stadsdelar eller för hela staden.

Ekonomiskt utfall

Skillnaden mellan kommunbidraget och nettokostnaden är nämndernas resultat. Genom att använda tidigare års överskott kan nämnden finansiera ett negativt resultat. Från och med 2009 infördes en begränsning för nämnderna att, utan godkännande av kommunstyrelsen, använda eget kapital över en begränsad nivå.

Årets resultat 2013

Nämnd (mkr)	Netto-kostnad	Kommun-bidrag	Årets resultat
Stadsdelsnämndernas befolkningsram	-18 716	18 715	-1
Resursnämndsuppgifter	-176	182	7
Totalt SDN	-18 892	18 897	5

2013 redovisade stadsdelsnämnderna i stort sett ett nollresultat att jämföra med ett budgeterat resultat på minus 80 miljoner. Fem nämnder redovisade ett positivt resultat, en nämnd redovisade ett resultat kring noll och fyra nämnder ett negativt resultat. Av de som redovisade ett negativt resultat, var det för två nämnder planerat i nämndernas ursprungliga budgetbeslut, men för Centrum och Askim-Frölunda-Högsbo var det ett resultat av en oplanerad kostnadsökning.

Dämpad kostnads- och personalvolym-utveckling

Ökningen av både nettokostnaden och personalvolymen var lägre än under 2012. Särskilt påtaglig var den utvecklingen inom äldreomsorgen och individ- och familjeomsorgen.

Endast inom skolområdet var kostnadsutvecklingen högre än 2012. Det kan till allra största delen förklaras av en större elevökning 2013 än 2012.

Kostnads- och personalvolymutveckling för befolkningsramen

Förändring i procent	2011	2012	2013
Nettokostnad	4,4	5,4	4,3
Lönekostnad	3,2	5,6	3,7
Personalvolym, antal arbetade timmar	1,7	2,4	1,2

Nettokostnadsförändring per verksamhet

Förändring i procent	2011	2012	2013
Förskola	8,6	8,1	6,6
Grund-, sarskola och skolbarnomsorg	3,3	4,9	6,8
Äldreomsorg	3,0	3,7	1,0
Individ och familjeomsorg	2,3	4,2	1,5
Funktionshinder	7,0	6,7	5,1

Framtidsbedömning

Stadsdelsnämnderna har stora utmaningar framför sig, framför allt vad det gäller måluppfyllelsen inom skolan och att erbjuda våra äldre en god omvårdnad. På sikt behöver kostnadsutvecklingen dämpas ytterligare förutom vad som följer av pris-, löne- och befolkningsutveckling.

Facknämnder – ekonomiskt utfall

Sammantaget redovisar facknämnderna ett resultat för år 2013 som avviker positivt från såväl budget som föregående års bokslut. Verksamheten i flera utav nämnderna präglas av den ökade belastningen som följer av de stora projekt och satsningar som pågår beträffande stadsutveckling, bostadsförsörjning och trafikutveckling.

Göteborgs Stads tjugotal facknämnder bedriver verksamhet inom ett flertal områden av olika karaktär. Här hanteras bland annat frågor kring stadsutveckling, bebyggelse, kretslopp och trafik men även kultur, utbildning, medborgarservice och olika former av interna stödfunktioner.

Ekonomiskt resultat

Facknämnderna redovisade sammantaget ett resultat för år 2013 på -16 miljoner vilket var 31 miljoner bättre än budget. Årets resultat innebar också en positiv avvikelse jämfört med bokslutet 2012, då det samlade resultatet var -27 miljoner. Facknämndernas egna kapital uppgick vid årsskiftet till 367 miljoner.

Totalt redovisade facknämnderna kostnader på 14,1 miljarder för år 2013 varav den övervägande delen, 9,8 miljarder, finansierades genom kommuninterna eller externa intäkter. Resterande del på 4,3 miljarder finansierades genom kommunbidrag.

Värdesäkring av anläggningar och lokaler

En viktig del av verksamheten som bedrivs bland stadens facknämnder är värdesäkring och utveckling av befintliga anläggningar och lokaler. Sammantaget har facknämnderna satsat cirka 500 miljoner under år 2013, vilket i stort sett är i nivå med föregående år. Nämnderna har påbörjat ett arbete med att upprätta långsiktiga underhållsplaner. Arbetet syftar bland annat till att öka framförhållningen med planerade insatser och öka transparensen.

Nämndernas investeringar

Nämndernas totala investeringsutrymme för 2011–2014 är cirka 9 miljarder. De fleråriga investeringsplanerna har gett bättre och mer långsiktiga planeringsförutsättningar för nämnderna.

Nämndernas investeringsutgifter för år 2013 var 2,4 miljarder, vilket innebär en oförändrad investeringsnivå jämfört med föregående år. Nivån bedöms öka något under år 2014. Större investeringar under året utgörs bland annat av nybyggnation av förskolor, investeringar som en följd av Västsvenska Paketet samt investeringar inom vatten- och avlopp.

Nya uppdrag och omorganisationer

Kretslopp och vattennämnden bildades under 2012 men från årsskiftet 2012/2013 började arbetet i den nya organisationen, en sammanslagning av verksamheterna Göteborg Vatten och kretsloppskontoret. Samgåendet syftade till att samla både beställare och utförare i samma organisation. Utöver den mer verksamhetsmässiga driften har året också inneburit ett arbete med att etablera den nya organisationen. Motsvarande arbete har också präglat året för den nyinrättade nämnden för konsument- och medborgarservice. Vid ingången av året startades verksamheten i Kontaktcenter, vilket är medborgarnas ingång till vägledning och information om stadens tjänster. Under året har även en ny verksamhet för samordnad utveckling av service- och e-tjänster startats upp.

Framtidsbedömning

Stadens visioner och mål för stadsutveckling, bostadsförsörjning och trafikutveckling är omfattande. De stora investeringarna i stadsutveckling och infrastruktur innebär stora utmaningar för såväl organisationen, som för stadens ekonomi. Det handlar exempelvis om ökat bostadsbyggande, Västsvenska paketet och utvecklingen inom Älvstaden. I dagsläget är planeringen till stor utsträckning av strategisk karaktär genom att den lägger strukturer och ger förutsättningar för genomförande över många år framöver.

Driftsredovisning – nämnder

mkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnader	Kommun- bidrag	Årets resultat	Utgående eget kapital
STADSELSNÄMNDER						
Angered	259,3	-2 809,4	-2 550,1	2 560,9	10,8	110,8
Askim Frölunda Högsbo	452,9	-2 619,3	-2 166,5	2 129,6	-36,9	24,9
Centrum	382,3	-1 732,8	-1 350,4	1 334,9	-15,5	3,1
Lundby	347,6	-1 630,3	-1 282,7	1 283,1	0,4	44,6
Majorna Linné	445,3	-2 170,6	-1 725,3	1 729,9	4,6	27,9
Norra Hisingen	370,1	-2 172,5	-1 802,4	1 795,7	-6,7	40,6
Västra Göteborg	392,3	-2 306,9	-1 914,5	1 948,1	33,6	68,3
Västra Hisingen	306,9	-2 368,6	-2 061,7	2 070,5	8,8	62,1
Örgryte Härlanda	342,9	-2 052,2	-1 709,3	1 702,7	-6,6	43,1
Östra Göteborg	254,9	-2 408,3	-2 153,4	2 159,4	6,1	36,7
Resursnämndsuppgifter	47,9	-223,6	-175,6	182,2	6,5	24,4
SUMMA STADSELSNÄMNDER	3 602,6	-22 494,5	-18 891,9	18 897,1	5,1	486,7
FACKNÄMNDER MED SÄRSKILD INRIKTNING						
Byggnadsnämnden	135,7	-236,7	-101,1	99,3	-1,8	24,9
Fastighetsnämnden	397,2	-426,0	-28,8	30,2	1,4	18,3
Färdtjänstnämnden	130,8	-307,3	-176,5	184,4	7,9	25,4
Idrotts- och föreningsnämnden	128,3	-463,7	-335,4	339,7	4,3	20,2
Kommunledning	567,6	-884,4	-316,8	321,2	4,4	16,4
Nämnden för Konsument- och medborgarservice	36,8	-63,2	-26,4	27,9	1,5	5,5
Kulturnämnden	114,7	-425,7	-311,0	317,0	6,0	21,1
Lokalförsörjningsnämnden	2 526,9	-2 292,9	234,0	-217,2	16,8	55,4
Miljö- och klimatinämnden	53,2	-102,9	-49,7	51,3	1,6	6,1
Nämnden för Intraservice	428,9	-428,9	0,0	—	0,0	0,0
Park- och naturnämnden	381,7	-564,0	-182,3	185,4	3,1	28,2
Sociala resursnämnden	510,5	-928,7	-418,2	420,2	2,0	32,0
Trafiknämnden	1 503,6	-1 962,8	-459,2	458,9	-0,3	19,2
Utbildningsnämnden	687,0	-2 147,2	-1 460,2	1 453,5	-6,7	29,1
Valnämnden	0,3	-1,8	-1,5	1,3	-0,3	0,6
Vuxenutbildningsnämnden	64,2	-429,2	-365,0	380,2	15,2	35,2
Överförmyndarnämnden	1,2	-17,0	-15,8	16,0	0,2	-5,6
FACKNÄMNDER MED TAXEFINANSIERAD VERKSAMHET						
Kretslopp och vattennämnden	1 170,4	-1 222,9	-52,4	—	-52,4	25,1

mkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnader	Kommun- bidrag	Årets resultat	Utgående eget kapital
ÖVRIGA FACKNÄMNDER OCH ANSLAG						
Arkivnämnden	39,7	-58,1	-18,4	18,5	0,1	-0,7
Business Region Göteborg AB	—	-11,2	-11,2	11,2	0,0	—
Fastighetsnämnden transfereringar	—	-67,6	-67,6	52,5	-15,1	-14,9
GBG & Co Träffpunkt AB	—	-111,8	-111,8	111,8	0,0	—
Idrotts- och föreningsnämnden: Studieförbunden	—	-31,1	-31,1	31,2	0,1	—
Revisorskollegiet	7,0	-36,5	-29,5	30,5	1,0	2,7
Räddningsförbundet Storgöteborg	—	-299,1	-299,1	299,1	0,0	—
Trygg vacker stad	0,0	-44,0	-44,0	44,0	0,0	-0,0
Överförmyndarnämnden Arvoden	4,0	-19,9	-15,9	11,4	-4,5	3,1
SUMMA FACKNÄMNDER	8 889,6	-13 584,7	-4 695,1	4 679,4	-15,7	347,3
SUMMA NÄMNDER	12 492,2	-36 079,2	-23 587,0	23 576,5	-10,5	833,9
Kommuncentrala poster	34 218,7	-1 036,8	33 181,9	-23 576,5	9 605,4	17 184,5
RESULTAT KOMMUNEN	46 710,9	-37 115,9	9 595,0	0,0	9 595,0	18 018,4
KOMMUNALFÖRBUND						
Fastigheten Stretered	0,3	-0,2	0,1	—	0,1	15,1
Räddningstjänsten Storgöteborg	629,0	-625,7	3,3	—	3,3	96,0
Förvärvsbolag Göteborgs kommunalförbund	—	-0,4	0,4	—	-0,4	3,4
Minoritetsintresse	—	-1,1	1,1	—	-1,1	-35,6
TOTALT KOMMUNALFÖRBUND	629,4	-627,4	2,0	—	2,0	78,9

Investerings- och exploaterings- redovisning

mkr	Fastighets- nämnden	Lokal- nämnden	Park- och natur- nämnden	Idrotts- och förenings- nämnden	Trafik- nämnden	Krets- lopp och Vatten- nämnden	Summa
INVESTERINGAR							
Utgifter/inköp	301	868	50	93	718	364	2 394
Bidrag, statliga och EU	—	-21	-4	—	-436	—	-461
Inkomster exkl försäljning	-243	-9	-3	-1	-27	—	-283
INVESTERINGAR NETTO exkl försäljning	58	838	43	92	255	364	1 650
Inkomster, försäljning	-58	—	—	—	—	—	-58
INVESTERINGAR NETTO inkl försäljning	0	838	43	92	255	364	1 592
EXPLOATERING							
Utgifter/inköp	270	—	10	—	266	54	600
Inkomster exkl försäljning	-69	—	—	—	-235	—	-304
EXPLOATERING NETTO exkl försäljning	201	—	10	—	31	54	296
Inkomster, försäljning	-166	—	—	—	—	—	-166
EXPLOATERING NETTO inkl försäljning	35	0	10	0	31	54	130
INVESTERINGAR OCH EXPLOATERINGAR inkl försäljning	35	838	53	92	286	418	1 722

A large Ferris wheel is visible through a complex grid of dark metal beams and glass panels. The scene is set at dusk, with a deep blue sky and some light clouds. The Ferris wheel's structure is illuminated, and its spokes and passenger cars are clearly visible. The glass panels reflect the sky and the wheel, creating a layered effect. In the top right corner, there are three small circles in shades of purple and pink. A large purple circle is also visible on the right side of the page.

4 SAMMANSTÄLLD REDOVISNING FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER

Koncernredovisningen kallas i kommunsektorn för sammanställd redovisning. I detta block analyseras den sammanställda redovisningens finansiella ställning och utveckling ur ett antal perspektiv. Här återfinns också de lagstadgade räkenskapsrapporterna med tilläggsupplysningar.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

FINANSIELL ANALYS OCH RÄKENSKAPER

95 Finansiell analys av sammanställd redovisning

I avsnittet görs en finansiell analys av den sammanställda redovisningen. Viktiga inslag i den är trender och helhetsperspektiv. Analysen skall ge förutsättningar att bedöma organisationens kontroll över att kontanta in- och utflöden på kort och lång sikt hålls på en nivå som tillåter en kvalitativt god verksamhet

100 Resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys

Här redovisas den sammanställda redovisningens räkenskapsrapporter.

103 Noter – sammanställd redovisning

Här återfinns noter till de finansiella rapporterna.

106 Interna mellanhavanden

I den sammanställda redovisningen finns ett antal interna transaktioner mellan de olika redovisningsenheterna. I detta avsnitt sker en övergripande redovisning av dessa.

107 Resultat- och investeringsanalys av några stora koncerner och bolag

På denna sida redovisas en kort finansiell beskrivning av ett antal större koncerner och bolag. Bland annat kan nämnas Göteborgs Stadshus AB, Göteborg Energi AB, Göteborgs Hamn AB, Liseberg AB, Älvstranden Utvecklings AB, Förvaltnings AB Framtiden och Göteborgs Spårvägar AB.

111 Koncerner och bolag i siffror

Ett antal finansiella nyckeltal redovisas i tabellform för varje koncern eller bolag. Det handlar om verksamhetens intäkter, resultat efter finansiella poster, årets resultat, investeringar, balansomslutning, eget kapital och soliditet.

Finansiell analys – sammanställd redovisning

Årets resultat i den sammanställda redovisningen exklusive engångsposter uppgick till 1,4 miljarder. Jämfört med motsvarande resultat föregående år innebar det i stort sett ett oförändrat resultat.

Årets resultat inklusive engångsposter minskade dock med 1,4 miljarder, från 2,9 miljarder till 1,5 miljarder om 2012 jämförs med 2013. Förklaringen till detta var att i 2012 års resultat ingick jämförelsestörande intäkter på nästan 1,4 miljarder, som till största delen var hänförlig till realisationsvinster på grund av en försäljning av bolag.

Investeringsvolymen minskade med 0,8 miljarder, från 7,2 miljarder under 2012 till 6,4 miljarder under 2013.

Den långsiktiga finansiella handlingsberedskapen i form av soliditeten, ökade med en procent jämför med föregående år och uppgick vid 2013 års slut till 30 procent.

Beskrivning av finansiell modell

För att kartlägga och analysera resultat, utveckling och ställning för den sammanställda redovisningen, eller som den benämns i privat sektor koncernredovisning, används en speciell finansiell analysmodell som utgår från fyra viktiga finansiella aspekter: Det finansiella resultatet, kapacitets utvecklingen, riskförhållanden

och kontrollen över den finansiella utvecklingen. Dessa fyra aspekter som benämns, resultat – kapacitet och risk – kontroll, utgör hörnstenar i den modellen.

Målsättningen är att utifrån dessa identifiera eventuella finansiella möjligheter och problem och därigenom försöka klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning som föreskrivs i kommunallagen.

Resultaträkningen uppdelad kommun, kommunalförbund och bolag

mkr	Verksamhetens intäkter	Verksamhetens kostnader inkl avskrivningar	Verksamhetens netto-kostnader	Finansnetto inkl skatteintäkter	Resultat efter finansnetto	Skatter och extraordinära poster	Årets resultat
Kommun	7 612	-31 558	-23 946	24 844	898	8 697	9 595
Kommunalförbund	625	-588	37	-34	3	-1	2
Bolag	18 260	-16 740	1 520	-756	764	-109	655
varav							
Göteborg Energi AB	7 125	-6 525	600	111	711	-108	603
Förvaltnings AB Framtiden	5 644	-4 922	722	-510	212	-50	162
Göteborg Port Holding AB	639	-486	153	-25	128	-24	104
Renova AB	1 207	-1 245	-38	-33	-71	32	-39
Liseberg AB	977	-916	61	-8	53	-13	40
Higab AB*	1 181	-795	386	-191	195	-47	148
Övriga bolag	3 120	-3 467	-347	623	276	145	421
Elimineringar bolag	-1 633	1 616	-17	-723	-740	-44	-784
Elimineringar koncern	-3 772	3 760	-12	0	-12	-8 698	-8 711
Summa koncern 2013	22 724	-45 125	-22 401	24 054	1 652	-111	1 541
Summa koncern 2012	22 750	-43 938	-21 187	23 990	2 802	132	2 934

*Higab AB= inklusive Älvstranden Utveckling AB och Fastighets AB Rantorget.

Omsättningen ökade med nästan en miljard

Koncernen Göteborgs Stad redovisade under 2013 intäkter på drygt 48 miljarder, varav drygt hälften består av skatteintäkter och kommunalekonomisk

utjämning. Jämfört med 2012 ökade intäkterna med drygt två procent eller nästan en miljard kronor, vilket främst var hänförligt till ökade skatteintäkter inom kommunen.

I bolagssektorn ökade verksamhetens intäkter med en procent jämfört med föregående år, där Förvaltnings AB Framtiden stod för den största andelen av intäktsökningen.

Nettoomsättning

mkr	2011	2012	2013
Nettoomsättning	48 930	47 201	48 230
varav kommun	32 541	32 330	33 472
varav bolag	19 518	18 436	18 670

Oförändrat resultat exklusive engångsposter

Årets resultat för sammanställd redovisning exklusive engångsposter uppgick till 1,4 miljarder, varav kommunen och bolagen bidrog med runt 700 miljoner vardera. Detta innebär ett i stort sett oförändrat resultat jämfört med föregående år.

Kommunen stod för 58 procent av resultatet. Årets positiva resultat inom bolagssektorn kan främst härledas till Göteborg Energi AB som bidrog till bolagens positiva resultat på drygt 700 miljoner. Higab AB, Liseberg AB och Förvaltnings AB Framtiden, kan nämnas bland andra bolag som bidrog till det positiva resultatet.

Under 2012 och 2013 fanns det flera stora poster både inom kommunen och bolagen som var av engångskaraktär, varav vissa koncerninterna som har eliminerats på koncernnivå.

Inom bolagssektorn återfanns år 2012 en extern engångsintäkt från en realisationsvinst på 1,3 miljarder till följd av en försäljning av Skandia Container Terminal AB inom Göteborg Port Holding koncernen.

I kommunens resultat för 2012 och 2013 fanns ett antal jämförelsestörande och extraordinära poster av engångskaraktär. Under båda åren erhöll kommunen återbetalningar av försäkringspremier från AFA på runt 400 miljoner för respektive år. En förändrad diskonteringsränta år 2013 och en avsättning för utvecklingsfond år 2012 innebär jämförelsestörande kostnader på runt 200 respektive 400 miljoner.

Göteborgs stad påbörjade under året en större omstrukturering av kommunens bolag. Den nya strukturen innebär att samtliga stadens direkt- och indirekt hel- och delägda bolag kommer att organiseras i en koncern med Göteborgs Stadshus AB som moderbolag. Som ett led i denna förändring överfördes Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB samt Göteborg & Co Kommunintressent AB till Göteborgs Stadshus AB samt Higab AB. Försäljningen innebär att kommunen redovisade en extraordinär intäkt för 2013 på 8,7 miljarder. Samtidigt gav kommunen ett aktieägartillskott till Göteborgs Stadshus AB motsvarande den extraordinära intäkten. I den sammanställda redovisningen har dessa poster eliminerats, eftersom de är koncerninterna transaktioner. Däremot gav dessa transaktioner effekter både i resultaträkning och balansräkning för kommunen respektive berörda bolag.

Resultat per kommun och bolag

mkr	2011	2012	2013
Resultat efter finansiella poster	898	2 802	1 652
varav kommun	411	669	898
varav bolag	506	2 185	764
Årets resultat	752	2 934	1 541
varav kommun	411	669	9 595 *
varav bolag	366	2 301	655
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster och extraordinära poster	1 623	1 552	1 371
varav kommun	1 197	596	728
varav bolag	281	992	655

* För ytterligare information se block 3 och analysen av kommunens ekonomi.

Investeringsvolym

För att möta en fortsatt utveckling och tillväxt av staden i form av ökad befolkning och ökad verksamhet följer ett stort behov av investeringar. Koncernens investeringsvolym ligger på en hög nivå, men minskade jämfört med föregående år. Exkluderas investeringsinkomster uppgick koncernens bruttoinvesteringar till 6,4 miljarder, vilket var en minskning med 0,8 miljarder. Denna minskning kan främst härledas till bolagssektorn.

Kommunens bruttoinvesteringar minskade endast marginellt jämfört med föregående år. Under året fick kommunen tillfälligt ökade investeringsinkomster vilket medförde att kommunens investeringar inklusive investeringsinkomster minskade jämfört med föregående år.

Av bolagssektorns investeringsvolym på 3,9 miljarder var en stor del nyinvesteringar av olika slag. Förvaltnings AB Framtiden samt Göteborg Energi AB stod för 2,4 miljarder av bolagens investeringar, vilket utgjorde 61 procent av bolagens totala investeringsvolym. Detta bestod bland annat av nyproduktion och ombyggnader av bostäder samt investeringar i GoBiGas-anläggningen som är en biogasanläggning. Övriga bolag som hade en stor investeringsvolym under 2013 var Kommunleasing i Göteborg AB, Higab AB samt Liseberg AB som tillsammans investerade för nästan 1,2 miljarder.

Investeringar per kommun respektive bolag

	2011	2012	2013
Investeringar inklusive investeringsinkomster (mkr)	5 895	6 682	5 571
varav bolag	4 469	4 611	3 942
varav kommun	1 438	2 083	1 592
Investeringar exklusive investeringsinkomster (mkr)	6 283	7 244	6 413
Investeringsvolym / bruttokostnader (%)	14	17	14
varav kommun	5	7	5
varav bolag	30	33	29

Oförändrad egenfinansieringsgrad av investeringar

Investeringarnas finansiering med egna medel uppgick 2013 till 97 procent, vilket innebär en oförändrad

nivå jämfört med föregående år. Däremot kan noteras en ökad finansieringsgrad inom kommunen med 39 procent till följd av ett antal investeringsinkomster av engångskaraktär. Bolagssektorns finansieringsgrad minskade däremot något.

Egenfinansieringsgrad av investeringarna

Procent	2011	2012	2013
Finansieringsgraden av investeringar	78	97	97
varav kommun	82	69	108
varav bolag	70	101	94

Balansomslutning på nästan 81 miljarder

Balansomslutningen uppgick till 80,8 miljarder, varav kommunen stod för drygt 51 miljarder och bolagen för 62 miljarder.

Kommunens balansomslutning har ökat med 20 procent eller nästan nio miljarder till följd av det påbörjade omstruktureringsarbetet mellan kommunen och Göteborgs Stadshus AB.

I bolagssektorn stod fastighetskoncernen Förvaltnings AB Framtiden och Göteborg Energi AB för större delen av tillgångarna. Dessa två koncerner stod för drygt hälften

av bolagssektorns totala balansomslutning.

Avkastning på eget kapital samt totalt kapital är exempel på lönsamhetsmått, som beskriver resultatet i förhållande till kapitalinsats. Storleken beror på bransch samt risktagande. Ofta kan jämförelser göras över tiden samt inom respektive bransch.

Avkastning på eget kapital för koncernen låg 2013 på 6 procent, vilket var en minskning jämfört med föregående år. Avkastningen på totalt kapital för koncernen låg också på samma nivå som år 2012, och ligger fortsatt på mellan 3–4 procent den senaste treårsperioden.

Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att dessa mått bara skall ses som en indikator över tiden, då dessa nyckeltal inte används i styrningen av sammanställd redovisning.

Några nyckeltal från balansräkningen

mkr	2011	2012	2013
Balansomslutning	75 295	78 096	80 800
varav kommun	39 967	42 483	51 460
varav bolag	60 018	61 977	61 627
Avkastning på eget kapital	3,9	13,1	6,4
Avkastning på totalt kapital	3,9	4,3	4,1

Balansräkning uppdelad kommun, kommunalförbund och bolag

mkr	Anläggnings-tillgångar	Omsättnings-tillgångar	Summa tillgångar	Eget kapital*	Avsättnings-ningar	Långfristiga skulder	Kortfristiga skulder	Summa EK och skulder
Kommun	42 980	8 480	51 460	18 018	3 014	17 898	12 530	51 460
Kommunalförbund	239	524	763	115	475	1	172	763
Bolag	56 313	5 314	61 627	15 777	4 448	23 203	18 199	61 627
varav								
Förvaltnings AB Framtiden	26 630	383	27 013	8 678	1 448	8 120	8 767	27 013
Göteborg Energi AB	12 306	2 348	14 654	5 589	1 540	4 660	2 865	14 654
Higab AB**	8 632	371	9 003	670	400	5 871	2 062	9 003
Göteborg Port Holding AB	2 616	668	3 284	476	478	1 073	1 257	3 284
Renova AB	1 556	415	1 971	346	161	1 015	449	1 971
Liseberg AB	1 428	100	1 528	749	67	482	230	1 528
Övriga bolag	17 433	2 727	20 160	13 351	1 228	1 983	3 598	20 160
Elimineringar bolag	-14 288	-1 698	-15 986	-14 082	-874	-1	-1 029	-15 986
Elimineringar koncern	-26 745	-6 305	-33 050	-9 946	-166	-14 421	-8 517	-33 050
Summa koncern 2013	72 787	8 013	80 800	23 964	7 771	26 681	22 384	80 800
Summa koncern 2012	71 030	7 066	78 096	22 432	8 342	31 677	15 645	78 096

* I eget kapital inkluderas minoritetsintresse.

** Higab AB= inklusive Älvstranden Utveckling AB och Fastighets AB Rantorget.

Förbättrad soliditet

Soliditeten är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme. Soliditetsutvecklingen beror på förändringen av det egna kapitalet och tillgångsförändringen. För 2013 uppgick soliditeten till 30 procent, en ökning med en procent jämfört med föregående år. Soliditeten enligt fullfonderingsmodellen uppgick år 2013 till 14 procent jämfört med 13 procent under 2012.

Soliditeten i koncernen uppgick i riket till 40 procent och enligt fullfonderingsmodellen till 20 procent, vilket innebär att Göteborgs stad ligger något lägre än genomsnittet. Kommunens stora bolagskoncern till en lägre soliditet inom koncernen än genomsnittet i riket.

Det finns ingen generell nivå för hur hög soliditeten bör vara för en koncern av Göteborgs Stads storlek. En hög

soliditet innebär att handlingsfriheten ökar, likaså förmågan att hantera fluktuationer i resultatutvecklingen.

Det är dock ännu viktigare att de olika koncernerna och bolagen som ingår i sammanställd redovisning har en god soliditet. Annars riskerar kommunen som ägare få tillskjuta medel om bolagen får finansiella svårigheter. De flesta av Göteborgs Stads bolag redovisar goda soliditetsnivåer och i många av bolagen har soliditeten ökat eller legat på oförändrade nivåer de senaste åren.

Soliditet

Procent	2011	2012	2013
Soliditet (blandmodellen)	26	29	30
Soliditet (fullfondering)	10	13	14

Minskad skuldsättning

Den totala skuldsättningsgraden uppgick till 70 procent, vilket var en minskning med en procentenhet jämfört med föregående år. Detta är positivt för koncernens finansnetto, samtidigt som den minskade skuldsättningen innebär en minskad finansiell risk för koncernen.

Den totala upplåningen i koncernen uppgick vid årsskiftet till 39,4 miljarder, vilket var en ökning med 1,8 miljarder jämfört med samma period föregående år. Samtidigt hade kommunen en kassalikvidet på två miljarder.

Inom koncernen minskade den långfristiga skuldsättningsgraden och avsättningsgraden, samtidigt som den kortfristiga skuldsättningsgraden ökade jämfört med föregående år.

De långfristiga skulderna minskade både inom kommun och bolag, vilket innebar en minskad långfristig skuldsättningsgrad. Den kortfristiga skuldsättningsgraden ökade inom koncernen med åtta procent, vilket främst kan härledas till bolagssektorn. Kommunens kortfristiga skuldsättningsgrad minskade trots ökade kortfristiga skulder på grund av den ökade balansomslutningen. Den främsta orsaken till ökningen är att den kortfristiga andelen av bolagens långfristiga skulder ökade, vilket även har skett i kommunen. Under 2013 minskade avsättningarna med 0,6 miljarder, vilket kan härledas till både kommunen och bolagssektorn.

Skuldsättningsgrad

Procent	2011	2012	2013
Total skuldsättningsgrad	74	71	70
varav avsättningsgrad	12	11	10
varav kortfristig skuldsättningsgrad	20	19	27
varav långfristig skuldsättningsgrad	42	41	33
varav kommun	81	80	65
varav bolagen	79	76	74

Minskad likviditet

Årets kortsiktiga handlingsberedskap i form av kassalikviditet minskade med nio procent jämfört med

föregående år och låg 2013 på 33 procent. Kommunens kassalikviditet minskade kraftigt till 66 procent (108). Anledningen till den stora förändringen mellan åren beror på förändringar i den finansiella strukturen. Bolagens kassalikviditet minskade med motsvarande 15 procent till 26 procent.

Kommunen fungerar som internbank för flertalet av kommunens bolag. Kommunen har under de senaste åren haft en nivå på kassalikviditeten som innebär att kommunen i kort och medellångt finansiellt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningar.

Finansiella nettotillgångar försvagades

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på 10–20 års sikt, nämligen finansiella anläggningstillgångar, omsättningstillgångar, samt kort- och långfristiga skulder. Måttet är viktigt, eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan de kortsiktiga likviditetsmått och det långsiktiga soliditetsmålet.

De finansiella nettotillgångarna försvagades mellan 2012 och 2013 med 0,8 miljarder från –39,8 miljarder till –40,6 miljarder. Minskningen hänfördes främst till bolagssektorn. Finansiella nettotillgångar uppgick för bolagen till –36,3 miljarder och för kommunen –4 miljarder.

Finansiella nettotillgångar

mkr	2011	2012	2013
Finansiella nettotillgångar	–39 163	–39 772	–40 631

Pensionsåtagande uppgick till 16 miljarder

Koncernen Göteborgs Stads totala pensionsåtagande uppgick 2013 till drygt 16 miljarder, en ökning med 1,1 miljarder jämfört med föregående år. Den främsta förklaringen till ökningen var en förändrad diskonteringsränta på kommunens pensionsförpliktelser, RIPS. Av det totala pensionsåtagandet avsåg 12,6 miljarder åtaganden för pensioner och särskild löneskatt som är äldre än 1998. Dessa åtaganden redovisades inte som en avsättning i balansräkningen utan som ansvarsförbindelse enligt kommunal redovisningslag.

Avslutande kommentar

Koncernen Göteborgs Stad fortsätter att redovisa en stabil resultatnivå som är att betrakta som god ekonomisk hushållning. De större enskilda bolagen har under de senaste åren redovisat stabila goda eller tillfredställande resultat, vilket minimerar risken för kommunen som ägare och skapar ett större finansiellt handlingsutrymme för de enskilda bolagen.

En stor koncern kräver dock alltid en aktiv ägarstyrning för att minimera risker vid bland annat läskonjunkturen. En framtida ägarutmaning blir att kunna styra de stora investeringarna som behöver genomföras både i kommunen och i enskilda bolag.

Följande enheter ingår i sammanställd redovisning 2013

GÖTEBORGS KOMMUN

Rörelseintäkter 32 289 mkr
Tillgångar 51 460 mkr
Resultat 9 595 mkr

**FÖRVALTNINGS AB
FRAMTIDEN**

Rörelseintäkter 5 644 mkr
Tillgångar 27 013 mkr
Resultat 161 mkr
11 dotterbolag

GÖTEBORG ENERGI AB

Rörelseintäkter 7 125 mkr
Tillgångar 14 654 mkr
Resultat 603 mkr
15 dotterbolag

**KOMMUNALFÖRBUNDET
RÄDDNINGSTJÄNSTEN
STORGÖTEBORG**

Rörelseintäkter 614 mkr
Tillgångar 744 mkr
Resultat 3 mkr

**GÖTEBORG PORT
HOLDING AB**

Rörelseintäkter 639 mkr
Tillgångar 3 284 mkr
Resultat 104 mkr
2 dotterbolag

LISEBERG AB

Rörelseintäkter 977 mkr
Tillgångar 1 529 mkr
Resultat 40 mkr
4 dotterbolag

HIGAB AB

Rörelseintäkter 756 mkr
Tillgångar 5 308 mkr
Resultat 147 mkr
2 dotterbolag

**ÄLVSTRANDEN
UTVECKLING AB**

Rörelseintäkter 425 mkr
Tillgångar 4 361 mkr
Resultat 11 mkr
2 dotterbolag

**GÖTEBORGS
SPÅRVÄGAR AB**

Rörelseintäkter 1 277 mkr
Tillgångar 688 mkr
Resultat 1 mkr
2 dotterbolag

RENOVA AB

Rörelseintäkter 1 207 mkr
Tillgångar 1 971 mkr
Resultat -39 mkr
3 dotterbolag

**KOMMUNLEASING I
GÖTEBORG AB**

Rörelseintäkter 398 mkr
Tillgångar 2 509 mkr
Resultat 70 mkr

GÖTEBORGS GATU AB

Rörelseintäkter 218 mkr
Tillgångar 392 mkr
Resultat -1 mkr

GRYAAB AB

Rörelseintäkter 309 mkr
Tillgångar 1 379 mkr
Resultat 1 mkr

**GÖTEBORG & CO
KOMMUNINTRESSENT AB**

Rörelseintäkter 266 mkr
Tillgångar 97 mkr
Resultat 0 mkr
1 dotterbolag

**FÖRSÄKRINGS AB
GÖTA LEJON**

Rörelseintäkter 96 mkr
Tillgångar 283 mkr
Resultat -3 mkr
1 dotterbolag

GOT EVENT AB

Rörelseintäkter 183 mkr
Tillgångar 160 mkr
Resultat -133 mkr
1 dotterbolag

**BUSINESS REGION
GÖTEBORG AB**

Rörelseintäkter 102 mkr
Tillgångar 73 mkr
Resultat -26 mkr

**GÖTEBORGS STADS
UPPHANDLINGS AB**

Rörelseintäkter 48 mkr
Tillgångar 27 mkr
Resultat -4 mkr

**GÖTEBORGS-
REGIONENS FRITIDS-
HAMNAR AB**

Rörelseintäkter 51 mkr
Tillgångar 102 mkr
Resultat 1 mkr

**GÖTEBORGS
STADSTEATER AB**

Rörelseintäkter 61 mkr
Tillgångar 58 mkr
Resultat -76 mkr

**BOPLATS
GÖTEBORG AB**

Rörelseintäkter 14 mkr
Tillgångar 11 mkr
Resultat 0 mkr

Resultaträkning – sammanställd redovisning

Belopp i mkr	2011	2012	2013
Verksamhetens intäkter not 19	24 427	22 677	22 554
Verksamhetens kostnader not 20, 33	-41 388	-40 286	-41 348
Jämförelsestörande verksamhetsposter not 21	-871	73	170
Avskrivningar och nedskrivningar not 23	-3 697	-3 651	-3 777
Verksamhetens nettokostnader	-21 529	-21 187	-22 401
Skatteintäkter not 6	20 437	20 814	21 806
Kommunalekonomisk utjämning m m not 6	3 529	3 113	3 106
Finansiella intäkter not 25	537	597	764
Finansiella kostnader not 25	-2 076	-1 844	-1 623
Jämförelsestörande finansiella poster not 24	—	1 309	—
Resultat före extraordinära poster	898	2 802	1 652
Aktuell och uppskjuten skatt	-136	130	-120
Minoritetsandel	-10	2	9
Årets resultat	752	2 934	1 541

Balansräkning – sammanställd redovisning

Belopp i mkr	2011	2012	2013
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar not 22	611	537	459
Materiella anläggningstillgångar not 22	67 287	70 009	71 906
Finansiella anläggningstillgångar not 26	582	484	422
Summa anläggningstillgångar	68 480	71 030	72 787
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Förråd och lager	458	475	720
Kortfristiga fordringar not 27	5 474	5 579	4 729
Kortfristiga placeringar	190	182	174
Kassa och bank	693	830	2 390
Summa omsättningstillgångar	6 815	7 066	8 013
Summa tillgångar	75 295	78 096	80 800
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
EGET KAPITAL not 28	19 273	22 167	23 699
varav årets resultat	752	2 934	1 541
MINORITETSINTRESSE	239	265	265
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar för pension och liknande förpliktelser not 29	2 947	3 117	3 477
Uppskjuten skatteskuld	3 351	3 017	2 960
Övriga avsättningar not 30	2 925	2 208	1 334
Summa avsättningar	9 223	8 342	7 771
SKULDER			
Långfristiga skulder not 31	31 777	31 677	26 681
Kortfristiga skulder not 32	14 783	15 645	22 384
Summa skulder	46 560	47 322	49 065
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	75 295	78 096	80 800
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser not 34	26 252	22 518	20 013

Kassaflödesanalys – sammanställd redovisning

Belopp i mkr	2011	2012	2013
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster	898	2 802	1 652
Återföring av- och nedskrivningar	3 697	3 651	3 777
Betald aktuell skatt	-141	-125	-86
Justering för ej likvidpåverkande poster, se specifikation	960	-532	-498
Summa likvida medel från verksamheten	5 414	5 796	4 845
NETTOINVESTERINGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	-79	-43	-44
Materiella anläggningstillgångar	-5 513	-6 354	-5 659
Aktier och andelar	0	25	5
Summa nettoinvesteringar	-5 592	-6 372	-5 698
FINANSIERING			
Ökning (-) / minskning (+) långfristiga fordringar	51	73	57
Ökning (+) / minskning (-) långfristiga skulder	3 788	-100	-4 996
Summa finansiering	3 839	-27	-4 939
FÖRÄNDRING AV KAPITALBINDNING			
Ökning (-) / minskning (+) förråd och lager	-77	-17	-245
Ökning (-) / minskning (+) kortfristiga fordringar	-271	-105	858
Ökning (+) / minskning (-) kortfristiga skulder	-3 662	862	6 739
Summa förändring av kapitalbindning	-4 010	740	7 352
Förändring kassa och bank (likvida medel)	-349	137	1 560

SPECIFIKATION TILL KASSAFLÖDESANALYS	2011	2012	2013
Ej likvidpåverkande poster			
Förändring pensionsavsättningar m m	298	170	360
Förändring övriga avsättningar	643	-717	-874
Justering för övriga ej likvidpåverkande poster	19	15	16
Summa ej likvidpåverkande poster	960	-532	-498

Noter – sammanställd redovisning

19. Verksamhetens intäkter

mkr	2012	2013
Avgifter	7 677	12 910
Hyror och arrenden	7 160	2 186
Statsbidrag	890	802
EU-bidrag	95	209
Övriga bidrag	960	1 408
Aktiverat arbete	241	261
Försäljning verksamhet och entreprenader	2 802	2 155
Realisationsvinster	135	61
Övriga intäkter	2 717	2 562
Summa verksamhetens intäkter	22 677	22 554

20. Verksamhetens kostnader

mkr	2012	2013
Löner och sociala avgifter	-18 606	-18 432
Pensionskostnader	-1 131	-1 824
Övriga personalkostnader	-326	-117
Ekonomiskt bistånd och introduktionsersättning	-1 168	-1 175
Entreprenader och köp av verksamhet	-6 943	-7 075
Lokalkostnader	-313	-535
Förbrukningsmaterial och reparationer	-1 647	-1 688
Bränsle, energi, vatten	-5 578	-5 533
Leasingkostnader	-175	-205
Realisationsförluster och utrangeringar	-97	-151
Övriga verksamhetskostnader	-4 302	-4 613
Summa verksamhetens kostnader	-40 286	-41 348

21. Jämförelsestörande poster

mkr	2012	2013
Intäkter		
Återbetalning av AFA Fora	381	355
Upplösning, avsättning och återbetalning infrastruktur	92	0
Återföring utvecklingsfond	—	27
Summa jämförelsestörande intäkter	473	382
Kostnader		
Utvecklingsfond	-400	—
Förändrad diskonteringsränta	—	-185
Användning utvecklingsfond	—	-27
Summa jämförelsestörande kostnader	-400	-212
Summa jämförelsestörande poster	73	170

22. Fastigheter, anläggningar, maskiner och inventarier

mkr	Goodwill	Övriga immateriella tillgångar	Byggnader och mark	Pågående nyanläggningar	Maskiner och tekniska anläggningar	Övriga inventarier	Summa
Anskaffningsvärde	541	795	73 728	3 548	21 577	10 497	110 686
Ackumulerade uppskrivningar	—	—	3 630	—	2	—	3 632
Ackumulerade avskrivningar	-362	-379	-26 030	-3	-9 871	-5 129	-41 774
Ackumulerade nedskrivningar	-54	-4	-1 354	-100	-303	-183	-1 998
Ingående bokfört värde	125	412	49 974	3 445	11 405	5 185	70 546
Årets nettoinvesteringar	—	64	1 081	3 338	161	1 801	6 445
Årets försäljningar/utrangeringar	—	-20	-29	—	-41	-91	-181
Årets avskrivningar	-27	-91	-2 092	—	-855	-717	-3 782
Årets återförda nedskrivningar	—	—	60	—	—	—	60
Årets nedskrivningar	—	—	-84	-8	-48	85	-55
Omklassificeringar/överföringar	—	-4	2 394	-2 626	1 023	-1 455	-668
Utgående bokfört värde	98	361	51 304	4 149	11 645	4 808	72 365

23. Avskrivningar och nedskrivningar

mkr	2012	2013
Avskrivningar immateriella tillgångar	-114	-118
Avskrivningar byggnader och anläggningar	-2 017	-2 092
Avskrivningar maskiner och inventarier	-1 514	-1 572
Nedskrivningar	-6	5
Summa avskrivningar och nedskrivningar	-3 651	-3 777

24. Jämförelsestörande finansiella poster

mkr	2012	2013
Försäljning av bolag i Göteborg Port Operation AB	1 309	—
Summa jämförelsestörande finansiella poster	1 309	—

25. Finansiella intäkter och kostnader

mkr	2012	2013
Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	535	415
Resultat från aktier och andelar	37	333
Övriga finansiella intäkter	25	16
Summa finansiella intäkter	597	764
Finansiella kostnader		
Räntekostnader	-1 784	-1 569
Ränta på pensionskostnader	-60	-37
Övriga finansiella kostnader	0	-17
Summa finansiella kostnader	-1 844	-1 623
Finansnetto	-1 247	-859

26. Finansiella anläggningstillgångar

mkr	2012	2013
Aktier och andelar	164	159
Uppskjuten skattefordran	3	3
Övriga långfristiga fordringar	317	260
Summa finansiella anläggningstillgångar	484	422
Aktier och andelar		
Intressebolag	Bokfört värde	Bokfört värde
Lerum Fjärrvärme AB	48	51
FordonsGas Sverige AB	41	42
Övriga bolag	32	21
Summa intressebolag	121	114
Övriga bolag		
Lerum Energi AB	23	26
Kommuninvest ekonomisk förening	17	17
Övriga bolag	3	2
Summa övriga bolag	43	45
Summa aktier och andelar	164	159

27. Kortfristiga fordringar

mkr	2012	2013
Kundfordringar	1 525	1 370
Förutbetalda kostnader/upploopna intäkter	2 608	1 844
Fordringar hos staten	759	974
Övriga fordringar	687	541
Summa kortfristiga fordringar	5 579	4 729

28. Eget kapital

mkr	2012	2013
Ingående eget resultat	19 273	22 167
Övriga justeringar *	-40	-9
Årets resultat	2 934	1 541
Utgående eget resultat	22 167	23 699

* Övriga justeringar avser förändring i skattesatsen från 26,3 % till 22 % (51 mkr) och rättelse av ingående balans (-91 mkr) för 2012. Avser förändring av koncernstruktur (-6 mkr) samt minoritetens andel av tillförda koncernbidrag (-3 mkr) för 2013.

29. Pensioner

mkr	2012	2013
Avsättning pensioner		
Förmånsbestämd ålderspension	2 627	2 937
Avtalspension, visstidspension m m	59	37
Löneskatt	431	503
Summa pensioner	3 117	3 477
Avsättningens förändring över året		
Ingående avsättning	2 947	3 117
Nya förpliktelser under året	282	436
varav nyintjänad pension	164	166
varav ränte- och basbeloppsuppräknig	105	249
varav ändring av försäkringstekniska grunder	14	10
varav pension till efterlevande	6	7
varav övrigt	-7	4
Årets utbetalningar	-149	-146
Årets förändring särskild löneskatt	37	70
Summa pensioner	3 117	3 477

30. Övriga avsättningar

mkr	2012	2013
Västsvenska paketet	1 117	453
Trafikverket kollektivtrafik	28	19
Återställande av deponier (Kretslopp)	36	34
Avsättning framtida åtaganden (Älvstranden)	114	89
Försäljning Västra Eriksberg (Älvstranden)	85	63
Återställning mudderdeponi	28	43
Nedskrivning av projekt (Higab)	31	24
Återställande deponier (Renova)	23	11
Försäkringsteknisk avsättning (Gbg Hamn)	22	8
Förlustkontrakt	16	3
Avsättning för omstrukturering	31	19
Garantiåtaganden	78	49
Avsättning Hamnbanan	121	25
Framtida miljöåtgärder	41	71
Utvecklingsfond (kommun)	400	373
Övrigt	37	50
Summa övriga avsättningar	2 208	1 334
Övriga avsättningsars förändring över året		
Vid årets början	2 925	2 208
Tillkommande avsättningar	577	97
Inspråktaga belopp	-1 113	-892
Återförda ej utnyttjade belopp	-87	-71
Omklassificering mm	-94	-8
Summa övriga avsättningar	2 208	1 334

31. Långfristiga skulder

mkr	2012	2013
Skulder till banker, kreditinstitut m fl	31 421	26 293
Övriga långfristiga skulder	137	53
Summa långfristiga skulder	31 558	26 346
Förutbetalda intäkter, reglerade över flera år		
Anslutningsavgifter	119	155
Investeringsbidrag	—	175
Gatukostnadsersättningar	—	5
Summa förutbetalda intäkter	119	335
Summa långfristiga skulder och förutbetalda intäkter	31 677	26 681

32. Kortfristiga skulder

mkr	2012	2013
Skulder till banker, kreditinstitut m fl	5 960	12 872
Leverantörsskulder	2 931	2 818
Upplupna kostnader/förutbetalda intäkter	5 829	5 759
Personalens skatter	272	277
Skulder till staten	71	68
Övriga kortfristiga skulder	582	590
Summa kortfristiga skulder	15 645	22 384

33. Leasingkostnader

mkr	2012	2013
Årets betalda leasingavgifter	175	205
Avtalade framtida leasingavgifter		
Förfallotid inom ett år	113	116
Förfallotid två till fem år	227	246
Förfallotid senare än fem år	42	278

34. Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

mkr	2012	2013
Borgensförbindelser		
Småhus – statliga bostadslån	7	6
Stiftelser	604	603
Föreningar	184	186
Övrigt	37	44
Summa borgensförbindelser	832	839
Pensionsförpliktelser		
Pensionsförpliktelser PA-KL aktiva	4 718	4 817
Pensionsförpliktelser PA-KL pensionärer	4 422	4 917
Pensionsförpliktelser livränta	431	434
Summa pensionsförpliktelser PA-KL	9 571	10 168
Pensionsförpliktelser chefsavtal	34	28
Pensionsförpliktelser övrigt	11	9
Garantiåtaganden FPG/PRI	7	7
Summa totala pensionsförpliktelser	9 623	10 212
Särskild löneskatt	2 285	2 426
Summa pensionsförpliktelser och särskild löneskatt	11 908	12 638
Övriga ansvarsförbindelser*	528	544
Ställda säkerheter	9 250	5 992

*Göteborg Energi AB har bankgarantier på betydande belopp.

Interna mellanhavanden och uppdragsföretag

I koncernen Göteborgs Stad ingår kommunen, de kommunala bolagen samt kommunalförbunden. Ett stort antal transaktioner sker mellan de olika enheterna inom koncernen Göteborgs Stad, nedanstående tabell ger en bild av dessa transaktioner.

Inom koncernen Göteborgs Stad sker en omfattande internförsäljning från Göteborg Energikoncernen till övriga enheter inom Göteborgs Stad avseende fjärrvärme och el. Även Kretslopp- och vattennämnden har en omfattande internförsäljning till andra enheter. Enligt beslut i kommunfullmäktige ska kommunens investeringar i lös egendom finansieras genom leasing med det kommunala bolaget Kommunleasing i Göteborg AB

som leasegivare. Detta innebär ett stort antal transaktioner med övriga bolag, nämnder och kommunalförbund. Den största delen av lånen utgörs av mellanhavanden gentemot Finansavdelningen, som utgör internbanksfunktionen inom Göteborgs kommun. Finansavdelningen har borgensåtaganden mot stadens bolag. Borgen tecknas av kommunen dels för lån och dels för vissa pensionsförpliktelser.

Försäljning

mkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Säljare				
Bolag	—	2 800	13	2 813
Kommun	555	—	14	569
Kommunalförbund	9	392	—	401
Summa	564	3 192	27	3 783

Räntor

mkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Räntor				
Bolag	—	155	—	155
Kommun	703	—	—	703
Kommunalförbund	—	4	—	4
Summa	703	159	—	862

Utlåning

mkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Långgivare				
Bolag	—	1 615	—	1 615
Kommun	19 739	—	—	19 739
Kommunalförbund	—	397	—	397
Summa	19 739	2 012	—	21 751

Borgen

mkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Utställare borgen				
Bolag	—	—	—	—
Kommun	2 326	—	136	2 462
Kommunalförbund	—	—	—	—
Summa	2 326	—	136	2 462

Koncernbidrag och aktieägartillskott som Göteborgs Stadshus AB erhållit/lämnat år 2013

Bolag (mkr)	Lämnat aktieägartillskott	Erhållet koncernbidrag från	Lämnat koncernbidrag till
Göteborg Energi AB	—	163	—
Göteborg Port Holding AB	64	100	—
Higab AB	79	124	—
Liseberg AB	19	31	—
Göteborgs Stads Upphandlings AB	—	—	4
Göteborgs Spårvägar AB	18	23	—
Got Event AB	—	—	180
Business Region Göteborg AB	—	—	34
Göteborgs Stadsteater AB	—	—	99
Kommunleasing i Göteborg AB	—	—	87
Summa	180	441	404

Analys av större koncerner och bolag

Göteborgs kommun innehar ett antal hel- och delägda koncerner och bolag. Rörelseintäkterna för dessa uppgick till 18,3 miljarder (18,2). Resultatet efter finansiella poster för kommunens koncerner och bolag uppgick till 764 mkr (2 185) och de sammantagna investeringarna uppgick till 3,9 miljarder (4,5).

Göteborgs kommunfullmäktige beslutade 2013 om ny bolagsstruktur för stadens bolag. Den nya strukturen innebär att stadens samtliga bolag organiseras i en koncern med Göteborgs Stadshus AB som moderbolag. De största koncernerna är Förvaltnings AB Framtiden som består av de allmännyttiga bostadsföretagen Göteborg Energi AB, Göteborgs Spårvägar AB och Göteborgs Hamn AB. Belopp som redovisas inom parentes avser förra årets utfall.

Årets resultat och verksamhet under 2013

Göteborgs kommunfullmäktige beslutade 2013-12-05 om en ny bolagsstruktur för stadens bolag från och med 2014. Den nya strukturen innebär att samtliga stadens direkt- och indirekt hel- och delägda bolag är organiserade i en koncern med Göteborgs Stadshus AB som moderbolag. Som ett led i denna förändring har Göteborgs Stadshus AB, under 2013, förvärvat Förvaltnings AB Framtiden och Göteborg & Co Kommunintressent AB, dessutom har Higab AB förvärvat Älvstranden Utveckling AB. Ytterligare förvärv skedde 2 januari 2014.

Göteborgs Stadshus AB

Göteborgs Stadshus AB (fd Göteborgs Kommunala Förvaltnings AB) är sedan 1996 moderbolag i en av Göteborgs kommuns helägda koncerner. I koncernen ingår 18 direktägda dotterbolag samt två vilande dotterbolag. De största bolagen i koncernen är Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Energi AB, Göteborgs Hamn AB, Göteborgs Spårvägar AB, Higab AB samt Liseberg AB.

Koncernens huvudsyfte är skapa finansiell samordning mellan de i koncernen ingående bolagen. Koncernen redovisade rörelseintäkter på 11 011 mkr (11 505) och ett resultat efter finansiella poster på 612 mkr (1 909). Försämringen gentemot föregående år är till stor del beroende på försäljningen av Skandia Container Terminal AB, vilken medförde en reavinst som påverkade resultatet under 2012.

Koncernens soliditet uppgick till 27,3 procent (24,3). I samband med förvärvet av Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB och Göteborg & Co Kommunintressent AB ökade koncernens balansomsättning väsentligt.

Förvaltnings AB Framtiden*

Bolaget är moderbolag för de allmännyttiga bostadsföretagen. Totalt förvaltar koncernen drygt 70 000 lägenheter. Rörelseintäkterna i koncernen ökade med 3 procent till 5 644 mkr (5 499). Resultat efter finansiella poster uppgick till 212 mkr (197). Resultatet påverkades positivt av högre hyresintäkter från lägenheter.

Koncernens driftskostnader ökade med 33 mkr till 2 230 mkr. De taxebundna kostnaderna utgör 42 procent av de totala driftskostnaderna och minskade med 7 mkr i jämförelse med föregående år. Det var främst kostnaderna för värme och el som minskade. Kostnaderna för planerat underhåll uppgick till 808 mkr (776) och för utökat underhåll uppgick kostnaderna till 454 mkr (392).

Koncernen redovisade ett antal jämförelsestörande poster uppgående till -43 mkr (30). Den största enskilda postern avser reservering av subventioner hänförligt till införandet av Framtidens bredband.

Totalt levererade koncernen 203 nya hyresrätter (339) och 117 bostäder med äganderätt (76) under 2013.

Investeringsutgifterna för 2013 uppgick till 1 023 mkr (1 221). Koncernens investeringar utgörs av investeringar i nyproduktion samt investeringar i befintliga fastigheter i form av standardhöjande åtgärder och åtgärder som ska minska till exempel energiförbrukning i fastigheter. Bland projekt som färdigställts under 2013 kan nämnas Mandelpotatisen, total utgift 213 mkr, samt Backa Södra, totalt utgift 161 mkr.

Förvaltnings AB Framtidens årsredovisning är upprättad enligt IFRS i koncernredovisningen. Därför förekommer avvikelser mot värden i sammanställd redovisning.

Göteborg Energi AB *

Göteborg Energi AB är moderbolag i en koncern med produkter inom fjärrvärme, elhandel, elnät, kyla, gas, gasnät, energitjänster, förnyelsebar el samt data- och telekommunikation.

Koncernens resultat efter finansiella poster uppgick till 711 mkr (512). Förbättringen av resultatet för 2013 är främst beroende på den reavinst som uppstod då det helägda dotterbolaget Falbygden Energi AB avyttrades.

Koncernens nettoomsättning uppgick till 6 922 mkr (6 956), varav cirka 40 procent avsåg fjärrvärme och 40 procent avsåg elhandel. En kall inledning på året påverkade fjärrvärmens omsättning positivt. Elhandeln minskade omsättningen till följd av lägre elpriser, vilket i viss mån motverkades av högre volymer. Även omsättningen inom elnät minskade till följd av lägre volymer.

Koncernen genomför stora investeringar för omställning till förnyelsebar energiproduktion, främst inom biogas. Årets investeringsutgifter uppgick till 1 348 mkr (1 470). 1 105 mkr (1 266) utgörs av nyinvesteringar och 243 mkr (202) utgörs av reinvesteringar.

Byggnationen av GoBiGas etapp I fortskrider och under året har den första förgasningen av pellets genomförts i GoBiGas-anläggningen med lyckat resultat. Invigningen av anläggningen planeras till mars 2014. Projektutgiften är bedömd till 1 295 mkr och det ackumulerade utfallet till och med 31 december 2013 uppgår till 1 089 mkr. Bland övriga större projekt kan nämnas om- och tillbyggnad av huvudkontor. Projektet beräknas färdigställas under 2014 och den totala utgiften beräknas uppgå till 360 mkr.

Göteborgs Hamn AB *

Koncernens resultat efter finansiella poster uppgick till 429 mkr (221) och rörelseintäkterna uppgick till 640 mkr (652). Den minskade omsättningen förklaras med minskade volymer, särskilt inom container, ro/ro och energisegmenten. Totalt sett minskade mängden gods från Göteborgs hamn, från 41,7 miljoner ton 2012 till 38,9 miljoner ton 2013.

Genom omstruktureringen har Göteborgs Hamn AB fått en delvis förändrad roll, delar i det nya uppdraget är att svara på krav på en väl fungerande infrastruktur, marknadsföra Göteborgs hamn som ett viktigt godsnav i norra Europa samt fullgöra rollen som hamnmyndighet.

Det förbättrade resultatet i förhållande till föregående år beror till största delen på att årets resultat påverkats positivt av en utdelning från Göteborg Port Operation AB på 299 mkr.

Bolagets investeringar 2013 uppgick till 140 mkr (128). Bland större projekt som bedrivits under året innefattas nybyggnation av kaj i containerterminalen. Detta projekt beräknas vara färdigställt 2015 och prognosen för projektet uppgår till 386 mkr. Per den 31 december 2013 uppgår det ackumulerade utfallet till 169 mkr. Under året har dessutom fastigheten Arken förvärvat. Genom förvärvet säkras tillgången till mark som är strategiskt belägen nära terminalverksamheten. Bland övriga pågående projekt kan nämnas byggnation av logistikcenter i Arendal med en investeringsutgift på 119 mkr.

*Göteborgs Energi ABs och Göteborgs Hamn ABs årsredovisningar är upprättade med tillämpning av RR29 i koncernredovisningen. Därför förekommer avvikelser mot värden i sammanställd redovisning.



Göteborgs Spårvägars rörelseintäkter minskade under året.
Foto: Jeanette Larsson

Göteborgs Spårvägar AB

Rörelseintäkterna under året minskade och uppgick till 1 277 mkr (1 523). Minskningen av koncernens omsättning är till stor del en effekt av minskad verksamhet genom att koncernen förlorat uppdrag i samband med upphandling. Koncernen redovisade ett resultat efter finansiella poster på 4 mkr (29).

Koncernens dotterbolag GS Buss AB redovisade ett resultat på -24 mkr (-31). Under 2012 genomförde Västtrafik en upphandling avseende bussverksamhet på Hisingen. GS Buss AB tilldelades ingen trafik, bolaget bedriver därför från och med halvårsskiftet 2013 endast trafik i Centrum. Avtalet omfattar cirka 50 bussar och sträcker sig fram till 2021. Dotterbolaget GS Spårvagn AB bedriver sin verksamhet på uppdrag av VGR i enlighet med ett avtal. Bolaget redovisade ett resultat på 13 mkr (16). Per 2013-12-30 fusionerades bolaget med moderbolaget Göteborgs Spårvägar AB. Resultatet för GS Trafikantservice AB uppgick till 12 mkr (7).

Moderbolaget har erhållit uppdraget att vara ansvarig för upphandlingen av 100 nya spårvagnar. I ett initialt skede ska de nya spårvagnarna täcka behovet att ersätta ett 40-tal vagnar från 1960-talet och de första beräknas

vara levererade 2017. Under 2013 har samtliga spår-
vagnar av typen M32 (AnsaldoBreda Sirio) levererats
och trafiksatts. Stora problem med bland annat rost
har påverkat vagnarnas tillgänglighet negativt och den
trafik Västtrafik har beställt har inte kunnat levereras i
tillräcklig omfattning.

Higab AB

Higab AB redovisade rörelseintäkter om 730 mkr (682).
Resultatet efter finansiella poster uppgick till 179 mkr
(111). Det förbättrade resultatet beror till största delen
på reavinster i samband med fastighetsaffärer. Bolaget
avytttrade under året dotterbolaget Fastighets AB Park-
gatan samt fastigheten Arken. Kommunfullmäktiges
beslut om ny bolagsstruktur i staden innebär att Higab
AB blir moderbolag för stadens lokalförvaltande bolag.
Bolaget förvärvade därför Älvstranden Utveckling AB
från Göteborgs Stad per 2013-12-30.

Higabs ABs investeringsutgift för året uppgick till
273 mkr (416). Den lägre investeringsnivån beror fram-
förallt på att uppförandet av Angereds Arena avslutads
2012, vilket bland annat förklarar minskningen jämfört
med 2013. Pågående större projekt inom koncernen
utgörs främst av upprustning och ombyggnation av
Stadsbiblioteket och Rådhuset. Dessa projekt beräknas
vara färdigställda under 2014.

Liseberg AB

Koncernens rörelseintäkter ökade något under året
till 977 mkr (974). Resultat efter finansiella poster
uppgick till 53 mkr (74). Totalt gästades sommarpar-
ken av 2,1 miljoner gäster (2,2), en minskning med 2
procent jämfört med föregående år. Jul på Liseberg var
för första gången öppet i mellandagarna och besöktes
då av ca 50 000 gäster. Totalt besökte 532 000 gäster
(470 000) Jul på Liseberg. Hotell- och restaurangverk-
samheten visade goda resultat under 2013.

Under året förvärvades en större fastighet för att på
sikt kunna expandera nöjesparken. Koncernen påbörjade
också en omorganisation i syfte att tydliggöra ledning
och styrning samt minska dubblerade funktioner. Bland
annat genom fördes verksamhetsövergång för dotterbo-
lagen. Kvarstående verksamhet i dotterbolagen består av
fastighetsförvaltning.

Liseberg ABs investeringsutgift för 2013 uppgick
till 382 mkr (136). Den enskilt största nyinvesteringen
utgörs av attraktionsprojektet Helix, en ny berg- och
dalbana, vilken beräknas färdigställas under våren 2014.
Beräknad prognos för projektet är 239 mkr.

Göteborgs Gatu AB

Bolaget består av affärsområde Teknisk Service. Bolaget
redovisade rörelseintäkter om 218 mkr (217). Under året
har bolaget visat god orderingång och lägre rörelsekost-
nader. Resultat efter finansiella poster uppgick till 0,1
mkr (13). I resultatet ingår en ökad kostnad för pensio-
ner i bolaget om 11 mkr.

Kommunleasing i Göteborg AB (KLAB)

Bolagets rörelseintäkter minskade till 398 mkr (435).
Resultatet efter finansiella poster uppgick till -3 mkr (9).
Av de 403 bussar som KLAB förvärvade från Göteborgs
Spårvägar AB 2009 är nu samtliga avyttrade. Bolaget
har under året fått uppdrag från Göteborgs Stad att
leasingfinansiera ytterligare spårvagnar i samband med
ny upphandling. Beräknat anskaffningsvärde uppgår till
1 355 mkr.

Investeringar i bolaget utgörs av investeringar i lea-
singtillgångar. Dessa tillgångar uthyrs till verksamheter
i Göteborgs Stad. Bolaget har till uppgift att till Göte-
borgs Stads förvaltningar och bolag hyra ut lös egendom
såsom inventarier, fordon, anläggningsmaskiner m m.

Renova AB

Koncernens rörelseintäkter minskade med 6 procent till
1 207 mkr (1 283). De minskade intäkterna förklaras
till största delen av minskade intäkter inom segmenten
avfalls-, bränsle- och verksamhetskunder. Resultat efter
finansiella poster uppgick till -71 mkr (12). Resultatet
påverkades negativt av en nedskrivning av Marieholms-
anläggningen.

Renova har under året förberett sig för en omorgani-
sation där bolaget delar upp sin verksamhet i två delar:
ett moderbolag som skall hantera den verksamhet som
delägarkommunerna tilldelar utan upphandling och ett
dotterbolag som skall bedriva verksamhet på den kon-
kurrensutsatta marknaden.

Renova AB har under 2013 investerat 78 mkr (109).
Investeringar har främst utgjorts av reinvesteringar i
anläggningen i Sävenäs.



Renova har under året förberett sig för en omorganisation
där bolaget delar upp sin verksamhet i två delar.

Foto: Jeanette Larsson

Älvstranden Utveckling AB

Koncernens rörelseintäkter uppgick till 425 mkr (394). Hyresintäkterna är i stort sett oförändrade i jämförelse med föregående år. Resultatet för koncernen efter finansiella poster uppgick till 22 mkr (85). Det lägre resultatet jämfört med 2012 beror främst på lägre återförda nedskrivningar. Under året har tidigare nedskrivna anläggningar reverserats med 27 mkr (109). Under året färdigställdes 973 bostäder inom Älvstrandens verksamhetsområde i regi av bolagets konsortiepartners.

Älvstranden Utveckling ABs investeringsutgift 2013 uppgick till 111 mkr (138). Bolaget driver ett flertal projekt som avser försäljningsåtaganden gjorda i samband med marköverlåtelse. Som exempel kan nämnas anläggandet av infrastruktur i Västra Eriksberg, ett projekt som pågått sedan 2005 och som beräknas bli färdigställt under 2019. Den aktuella prognosen för hela projektet är 406 mkr och upparbetat utfall uppgår till 341 mkr.

Andra stora projekt utgörs av infrastruktur Östra Kvillebäcken där ackumulerat utfall uppgår till 36 mkr och prognosen för hela projektet uppgår till 66 mkr, infrastruktur Stora Torp med en prognos på 83 mkr och ett ackumulerat utfall med 59 mkr samt infrastruktur Inre Sannegården där det ackumulerade utfallet uppgår till 68 mkr och hela projektutgiften uppskattas till 79 mkr.

Gryaab AB

Bolagets rörelseintäkter ökade till 309 mkr (297). Ökningen av intäkterna består till största delen av ökade avgifter från ägarkommunerna. Resultatet efter finansiella poster uppgick till -21 mkr (-15). Det negativa resultatet är en effekt av styrelsens beslut att minska bolagets obeskattade reserver. Bolagets huvuduppgift är att insamla och rena avloppsvatten från ägarkommunerna och under året behandlades 115 miljoner kubikmeter vatten (136).

Bolagets investeringar under 2013 uppgick till 122 mkr jämfört med 37 mkr föregående år. Större projekt som startats under året utgörs av investering i kväveringsanläggning. Prognos för hela projektet uppgår till 360 mkr. En ny driftcentral planeras och bedöms vara färdigställd 2017 till en investeringsutgift på 74 mkr.

Totala investeringar i koncerner och bolag 2012–2013

mkr	Bokslut 2012	Budget helår 2013	Bokslut 2013
Förvaltnings AB Framtiden	1 221	1 526	1 023
Göteborgs Energi AB	1 470	1 584	1 348
Älvstranden Utveckling AB	138	227	111
Kommunleasing i Göteborg AB	564	348	396
Renova AB	109	136	78
Higab AB	416	412	273
Göteborgs Hamn AB	128	224	140
Liseberg AB	136	228	382
Gryaab AB	37	150	122
Göteborgs Gatu AB	76	84	97
GREFAB	15	10	2
Göteborgs Spårvägar AB	215	31	45
Got Event AB	14	19	17
Göteborgs Stadsteater AB	5	8	3
Försäkrings AB Göta Lejon	1	1	2
Göteborg & Co AB	2	0	0
BRG AB	0	1	0
Göteborgs Upphandlings AB	1	0	1
Boplat i Göteborg AB	4	3	3
Elimineringar	-15	0	-100
Totalt	4 537	4 992	3 942

Koncerner och bolag i siffror

mkr	Rörelse- intäkter	Resultat efter fin poster	Årets resultat	Balans- omslutning	Eget kapital	Soliditet	Årets investe- ringar
Förvaltnings AB Framtiden	5 644	212	161	27 013	8 673	32	1 023
Göteborg Energi AB	7 125	711	603	14 654	5 448	37	1 348
Göteborgs Spårvägar AB	1 277	4	1	688	384	56	45
Göteborgs Hamn AB	640	429	404	3 023	1 501	50	140
Renova AB	1 207	-71	-39	1 971	346	18	78
Liseberg AB	977	53	40	1 529	749	49	382
Higab AB*	730	179	145	5 111	687	13	273
Älvstranden Utveckling AB*	425	22	11	4 361	521	12	111
Göteborgs Gatu AB	218	0	-1	392	51	26	97
Kommunleasing i Göteborg AB	398	-3	70	2 509	103	31	396
Gryaab AB	309	-21	1	1 379	10	5	122
Göteborg & Co Kommunintressent AB	266	0	0	97	10	10	0
Got Event AB	183	-174	-133	160	33	21	17
BRG Business Region Göteborg AB	102	-33	-26	73	52	71	0
Försäkrings AB Göta Lejon	96	-5	-3	283	184	65	2
Göteborgs Stadsteater AB	61	-97	-76	58	21	52	3
Göteborgsregionens Fritidshamnar AB (GREFAB)	51	4	1	102	13	15	2
Göteborgs Stads Upphandlings AB	48	-4	-4	27	17	63	1
Boplat Göteborg AB	14	0	0	11	3	36	3
Göteborgs Stadshus AB	0	667	655	14 235	12 430	87	0
Vilande bolag	0	0	0	0	0	0	0

* Higab AB och Älvstranden Utveckling AB ingår fr om den 30/12 2013 i samma koncern med benämningen Higab AB.

Revisionsberättelse

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2013

avseende Göteborgs kommuns styrelse och nämnder samt dess sammanställda redovisning
Göteborgs kommun org.nr. 212000-1355

Vi, revisorer för Göteborgs kommuns styrelse och nämnder (kommunen), är valda av Göteborgs kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen och nämnderna ansvarar för att verksamheten har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att räkenskaper och redovisning är rättvisande och att den interna kontrollen är tillräcklig.

Vårt ansvar är att uttala oss om räkenskaper, verksamhet och intern kontroll på grundval av vår revision. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som kommunfullmäktige beslutat.

Genom utsedda lekmannarevisorer i Göteborgs kommuns helägda bolag med dotterbolag har även verksamhet och intern kontroll i dessa bolag granskats.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Resultatet av kommunstyrelse- och nämndgranskningen redovisas i revisionsberättelser och revisionsredogörelser som överlämnats till styrelse och nämnder. Resultatet av bolagsgranskningen redovisas på motsvarande sätt i granskningsrapporter och granskningsredogörelser som överlämnats till respektive bolag. Granskningen har även omfattat den sammanställda redovisningen för Göteborgs Stad (kommunen och bolagen). Årets granskning sammanfattas i vår årsredogörelse som överlämnas till kommunfullmäktige.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål kommunfullmäktige beslutat.

Revisorerna ska till kommunfullmäktige redovisa sin ansvarsprövning av styrelse och nämnder. Lekmannarevisorernas uppdrag i bolagen omfattar inte något ställningstagande i ansvarsfrågan.

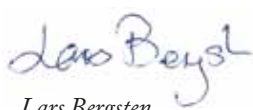
Kritik i form av en anmärkning har riktats till stadsdelsnämnden Angered med anledning av de allvarliga brister stadsrevisionen funnit i arbetet med åtgärdsprogram i skolan. Nämnden har följt upp föregående års kritik, men har enligt vår bedömning inte i tillräcklig utsträckning sett till att vidtagna åtgärder också lett till att eleverna får det stöd i skolan som de har rätt till.

Kritik i form av en anmärkning har riktats till stadsdelsnämnden Lundby. Stadsrevisionen bedömer att stadsdelsnämnden inte agerat tillräckligt kraftfullt och skyndsamt i sin ledning och styrning av verksamheten, för att komma tillrätta med brister i handläggningen av barnavårdsärenden. Stadsdelsnämndens interna styrning och kontroll av myndighetsutövningen har därmed inte fungerat tillfredställande under året.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse och nämnder ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2013.

Vi tillstyrker att Göteborgs Stads årsredovisning för år 2013 godkänns.

Göteborg den 9 april 2014



Lars Bergsten



Eshag Kia



Carina Henriksson Johansson



Claes-Göran Lans



Monica von Martens



Bo Forsäng



Kågan Karlsson



Bengt Bivall



Elisabet Olin



Inger Peterson



Annbrith Svensson



Lars Svensson



Sven R. Andersson



Lars-Gunnar Landin



Peggy Svensson



Jan Lindblom



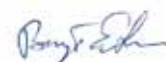
Vivi-Ann Nilsson



Torbjörn Rigemar



Sven Jellbo



Bengt Eriksson



Gerhard Annvik



Eva Åsman Sand

[illegible]

Snabbfakta

	2011	2012	2013
Folkmängd 31/12	520 354	526 089	533 271
Primärkommunal skattesats (%)	21,55	21,12	21,12
ÅRETS RESULTAT (mkr)			
Kommunen	411	669	9 595
Bolagen	366	2 301	655
Sammanställd redovisning	752	2 934	1 541
INVESTERINGAR exkl investeringsinkomster (mkr)			
Kommunen	1 544	2 498	2 399
Sammanställd redovisning	6 283	7 244	6 413
INTÄKTER (mkr)			
Kommunen	32 542	32 403	33 472
Sammanställd redovisning	48 930	47 201	48 230
BALANSOMSLUTNING (mkr)			
Kommunen	39 968	42 483	51 460
Sammanställd redovisning	75 295	78 096	80 800
SOLIDITET (%)			
Kommunen	19	20	35
Sammanställd redovisning	26	29	30

Koncernredovisningen benämns sammanställd redovisning i kommunsektorn

Göteborgs stads årsredovisning ska spegla staden och invånarna. Därför kommer du kunna upptäcka speglingar i bilderna. Det kan vara en reflektion i en fasad, i hamnkanalen, i ett spårvagnsfönster eller som på omslaget – i ett skyltfönster.

Vid eventuella frågor om årsredovisningen, kontakta Stadsledningskontorets koncernredovisningsenhet 031-368 02 17. www.goteborg.se



Göteborgs
Stad

STADSLEDNINGSKONTORET
KÖPMANSGATAN 20
404 82 GÖTEBORG
TEL 031-368 00 00